САМОСТІЙНА УКРАЇНА

БЕРЕЗЕНЬ, 1965

INDEPENDENT UKRAINE





ЧІКАГО — НЬЮ-ЙОРК

САМОСТІЙНА УКРАЇНА
INDEPENDENT UKRAINE
Ukrainian Monthly Magazine
Published monthly by the Organization for the
Rebirth of Ukraine
Cooper Station P. O. Box 4
New York 3, N. Y.
Edited by Editorial Staff
Editor in Chief Michael Panasiuk
Yearly subscription $4.00, single copy 50 cents
Mailed at Chicago, Illinois
Адреса Редакції і Адміністрації:
"INDEPENDENT UKRAINE"
2315 W. Chicago Ave.
Chicago 22, Ill.
Phone: ARmitage 6-0066

ВИЯСНЕННЯ

На бажання деяких членів Організації Державного Відродження України Центральна Управа ОДВУ оцим подає до загального відома ось-що:

1) Українсько-Американська Видавнича Спілка в Чікаґо, що була створена на базі існуючої колись Книгарні й Друкарні ЦУ ОДВУ, діє згідно з чартером, уділеним їй Стейтом Іллиной з дня 3. травня 1957 р. та згідно з законними приписами «Бизнес Корпорейшин Акту» Стейту Іллиной.

2) Колишнє майно Книгарні й Друкарні ЦУ ОДВУ перейшло на власність УАВ Спілки, а взамін за це ЦУ ОДВУ стала чоловим уділовцем у Спілці поруч із рядом фізичних членів ОДВУ, як уділовцями Спілки.

3) УАВ Спілка була прийнята в мережу ОДВУ як Братня Організація, на пленарному засіданні ЦУ ОДВУ дня 6. вересня 1959 р., що було потверджене черговим З'їздом ОДВУ, і тому представники УАВ Спілки кожного року складали звідомлення на З'їздах ОДВУ.

4) Згідно з постановами Артикулу VIII, ст. I-ої Статуту УАВ Спілки тільки члени ОДВУ можуть бути уділовцями Спілки, а згідно з постановами Ст. 2-ої цього Артикулу тільки Центральній Управі ОДВУ прислуговує право набути 51 відсотків або більше уділів у Спілці. Ця ж стаття Статуту Спілки постановляє, що у випадку розв'язання УАВ Спілки все її майно переходить на власність ЦУ ОДВУ.

На основі первісного вкладу ЦУ ОДВУ та на основі шляхотного чину уділовців Спілки й одночасно членів ОДВУ пп. інж. Степана Куропася, д-ра Івана Лисейка, інж. Дмитра Пілецького, інж Юрія Артюшенка, ред. Михайла Панасюка, Василя Дорошенка, Володимира Попадюка та Любомира Кузика, які передали разом 27 шерів на власність Ц. У. ОДВУ, в сучасну пору ОДВУ являється власником майже 50-ох відсотків уділового капіталу в УАВ Спілці і з того випливаючих прав і обов'язків.

Центральна Управа ОДВУ оцим шляхом висловлює признання членам Дирекції УАВ Спілки та її працівникам за їх віддану працю, якої наслідом є гарний розвиток Спілки й Загальні Збори Спілки мали змогу ухвалити дивіденду у висоті 10 долярів на кожний уділ.

Спеціяльну подяку висловлює цією дорогою ЦУ ОДВУ вищезгаданим Друзям-Жертводавцям, а зокрема інж. Степанові Куропасеві, першому Заступникові Голови ЦУ ОДВУ, який сам передав на власність ЦУ ОДВУ 20 уділів у висоті номінальної вартости 2.000 дол., враз із прислуговуючою йому дивідендою на ці уділи у висоті 200 долярів.

Нью Йорк, 27. лютого 1965 року

За Центральну Управу ОДВУ:
Богдан Гнатюк — голова
Володимир Михайлів — секретар

ЗМІСТ

Самостійна Україна

РІК XVIII БЕРЕЗЕНЬ, 1965 Ч. 3 (193)

Андрій Патрус

ЗА РІДНИЙ КРАЙ, ЗА РІДНИЙ СТЯГ

Дрижали вулиці
І усміхався Хуст.
Лунали пісні з уст
Тридцятитисячів борців
Жінок, дітей та юнаків.
Сивоволосих стариків.

Яке надхнення і завзяття
Та відданість провідникам.
Не треба нам, не треба нам
Більш п'явок та гадів проклятих . —
Кричить народу море,
Кричать сотні прапорів.

Ідуть колони і ніде
Кінця не видно і немає.
Представники з цілого краю
Прийшли, приїхали сюди
Державі вірність показати
І волю маніфестувати.

Ми всюди й скрізь одні, одні:
В Карпатській Україні,
У Києві, Буковині,
У Пряшові, Галичині,
Ніхто не зможе нас
Розбити в грізний час.

Усі спільною ми стіною
Боротись підемо за щастя
І віримо, що нам удасться
Побідно вийти з поля бою
І з радістю в серцях
За рідний край, за рідний стяг!

«НОВА СВОБОДА», Хуст, 24. січня 1939 року

О. Бойдуник

В ПОКЛОНІ СВІТЛОМУ МИНУЛОМУ — ЗМАГАЙМО ДО ПЕРЕМОГИ В МАЙБУТНЬОМУ

З історії України, зокрема з історії національного і політичного ставання українського народу, знаємо, що прагнення, а навіть заходи до національно-політичної самостійности у своїй суверенній державі, в українському народі були постійні. Навіть тоді, коли Тарас Шевченко нарікав, що

«Заснула Вкраїна
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла» -

то й тоді ці прагнення існували, чого доказом був сам Шевченко із своїми приклонниками, яких було чимало по всій Україні. Ціле XIX сторіччя позначене виявом національно-політичних рухів, відомих у Західній Европі під назвою «весна народів».

В Україні ця «весна народів» зійшлася вже з поважною творчістю Тараса Шевченка в тому самому напрямку. Ця творчість Шевченка і «весна народів» зумовили злам у національному і політичному ставанні українського народу, який сміло можна назвати революційним зламом. Виявом того зламу було створення Кирило-Методійського Братства в Києві в 1846 р. і Головної Руської Ради у Львові в 1848 р.

Те національне і політичне відродження українського народу або, краще кажучи зактивізування і зінтенсифікування його національного і політичного ставання від того часу вже не припинялось. Навпаки, воно з кожним роком,з кожною десяткою років могутніло на всіх землях України «від Кавказу по Сян». Виявлялося воно на всіх відтинках національного життя так на духово-культурному, як і господарському, так на політичному, як і на спортовому, яке можна назвати парамілітарним. До того ставання, вже вищого порядку, треба зачислити Союз Визволення України, який постав на початку першої світової війни в 1914 р. та створення Леґіону Українських Січових Стрільців в тому самому році.

Це ставання завершено проголошенням в 1918 і в 1919 роках Української Соборної Держави у формі Української Народньої Республіки. В ІУ-тому Універсалі з 22 січня 1918 р. сказано: «Народе України! Твоєю силою, волею, словом, стала на Землі Українській Вільна Українська Народня Республіка. Справдилась колишня давня мрія батьків Твоїх, борців за вольності і права трудящих... Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною Державою Українського Народу».

Дня 1-го листопада 1918 р., на Західніх Землях України, що находилися під окупацією Австро-Угорщини, проголошено Західню Українську Народню Республіку. Ці обидві Українські Народні Республіки, дня 22 січня 1919 р., об'єднано в одну **Українську Народню Республіку.** В акті соборности з 22 січня 1919 р. сказано: «Від нині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини України — Західньо-Українська Народня Республіка (Галичина, Буковина і Угорська Русь) і Наддніпрянська Велика Україна. Здійснилися віковічні мрії, якими жили й за які вмирали кращі сини України. Від нині є єдина, незалежна Українська Народня Республіка».

Для охорони, чи оборони тієї Української Держави український нарід поставив власну Армію, яка жертвенно і по-геройськи виконувала наложені на неї завдання і обов'язки.

Українську Народню Республіку — чи то де юре, чи де факто — визнав цілий ряд держав, а між ними Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія, Туреччина, Франція, Англія, Арґентіна й інші. Визнала Українську Народню Республіку також Російська Совєтська Федеративна Соціялістична Республіка (РСФСР). Ця Українська Народня Республіка заключувала міжнародні договори, а між ними — одним із перших — був т. зв. «Берестейський мирний договір» з тодішніми т. зв. Центральними Державами: — Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною. Тим самим і від того часу Україна стала підметом міжнародного права, а український нарід став державною нацією. Тому то український нарід рік-річно так урочисто відзначує дату 22 січня.

Відзначуючи річницю 22 січня, ми — на мою думку — повинні не лише культивувати світле минуле, зв'язане з тією датою, але також згадати й ті удари, які завдали нам наші сусіди, та проаналізувати сучасну дійсність в Україні і призадуматися над майбутнім. Культ світлого минулого і згадка про ті удари, аналіза сучасної дійсности в Україні і застанова над майбутнім, — повинно причинитися до продуманого продовження Національної Революції і визволь-

них змагань, які ще далеко не закінчені. Впарі з тим, це повинно причинитися до продуманої визвольної політики так внутрішньої, як і зовнішньої, зокрема дипломатичної акції на міжнародньому форумі спільними силами, якщо клич «власні сили народу» не є порожньою фразою. Ми повинні пригадати і ясно собі усвідомити та пам'ятати, що коли ми в 1917-20 роках потерпіли невдачу і «встоятись не було сили», то поважна недостача була в тому, що у нас не було спільної чіткої візії України і ми «не тягнули в один гуж». Цей кардинальний недолік спритно використали наші вороги. На Українську Соборну Державу, проголошену Актами 22 січня 1918-19 років напали її сусіди: із заходу Польща, а з півночі і зі сходу Московщина.

По чотирирічних жертвенних боях Українська Армія, під напором переважаючих московсько-большевицьких фронтових і партизанських військово-збройних сил, зійшла з поля фронтового бою і, не складаючи зброї, ані не капітулюючи, подалась частинно на чужину, а частинно залишилася в Україні для продовжування боїв з московсько-большевицьким наїзником партизанськими методами. Разом з Армією подався на чужину також Уряд Української Народньої Республіки, який і до сьогодні існує і діє як Державний Центр УНР в екзилі.

Московщина, завоювавши і окупувавши Українську Державу, її не ліквідувала, лише поробила в ній — проти волі українського народу — різні переміни так істотного, як і формального і територіяльного порядку. В першу чергу, поневоливши український нарід і стероризувавши його, позбавила його права суверенно рішати про свою і своєї Держави долю. Вслід за тим позбавила Українську Державу суверенности, встановивши в ній диктаторсько-тоталітарний большевицький режим і комуністичний лад та призначила для неї «уряд», підпорядкований Москві. Вслід за тим мирним договором в Ризі 18 березня 1921 р. з Польщею Москва поділилась українськими землями, як колись в Андрусові. Таким чином Московщина позбавила Україну не лише її суверенности, проголошеної IУ-тим Універсалом дня 22 січня 1918 р., але позбавила її й соборности, проголошеної Актом з дня 22 січня 1919 р.

Український нарід ніколи не визнав московської окупації України та її розбору з Польщею, чи інших іновацій, які той же окупант заводив і заводить в Україні. Уряд Української Народньої Республіки ніколи не заключав мирного договору з Московщиною чи РСФСР. Українські вояки, зійшовши з поля фронтового бою, продовжували той бій з Московщиною чи РСФСР іншими методами, чи то партизанським, чого одним з наймаркантніших виявів був Другий Зимовий Похід, чи то підпільно-революційними методами, чого наймаркантнішим виявом були спочатку Українська Військова Організація (УВО), а згодом і сьогодні Організація Українськх Націоналістів (ОУН). Позатим, український нарід завжди ставив спротив московс. окупантові і його іноваціям в Українській Державі. Виявом організованого спротиву були Братство Українських Державників (БУД), Спілка Визволення України (СВУ) і Спілка Української Молоді (СУМ). Виявом спонтанного спротиву українського народу був спротив впроваджуванню колективізації. Учасників організованого спротиву Москва, якщо їх викрила і зловила, судила і засуджувала чи то на розстріл, чи на заслання. Проти спонтанного спротиву народу кремлівські можновладці організували відомий голод в Україні. В часі другої світової війни і по її закінченні, цю боротьбу продовжувала Українська Повстанська Армія (УПА) та інші українські військові формації. В цьому спротиві і в цій боротьбі український нарід поніс мільйонові жертви і дальше їх несе.

Це все пророчисто доводить, що Україна від 1917 р. безперервно находиться в стані війни з Московщиною. І ця війна буде тривати так довго, аж московський окупант буде прогнаний з України, а Українській Соборній Державі, проголошеній Актами 22 січня 1918-19 років, буде привернена суверенність.

З деякого часу деякі українці на чужині ведуть між собою досить жваву дискусію, навіть на сторінках преси, в питанні чи УССР є держава, а зокрема чи вона є УКРАЇНСЬКА держава. В тому питанні є різні погляди. Ми вже вгорі згадали, що московські большевики, завоювавши збройною силою Україну, Української Держави не ліквідували, лише позбавили її суверенности і поневолили український нарід та насильно, проти його волі, на території Української Держави створили фасаду, назвавши її УССР. Не було офіційного і формального декрету, чи закону ані про ліквідацію Української Держави, проголошеної Актами 22 січня 1917-19 років, ані про переіменування її на УССР. А самий факт завоювання і окупації ще далеко не значить ліквідації держави, тимбільше, коли війна не закінчена і мирного договору не заключено, а самого народу не допускається до свобідного голосу. І хоч конституційно називається , що УССР є держава, та ще й УКРАЇНСЬКА держава, то фактично вона ані одним,

ані другим не є і український нарід такою її визнати не може. УССР бракує основних і похідних компонентів державности, а саме:

1) їй бракує внутрішнього суверена, бо цей сьогоднішній суверен находиться поза Україною і ним є КПСС з осідком у Москві;

2) їй бракує суверенного уряду і влади, бо владу в Україну принесла і виконує Москва; це виразно ствердив головнокомандуючий московсько-большевицькими військами Муравйов, коли зайняв Київ, у своєму наказі ч. 14, в якому сказано так: «владу ми несемо з далекої півночі на вістрях своїх штиків і там, де її встановлюємо, всемірно підтримуємо її силою цих штиків». І від того часу, під тим оглядом, в Україні під московсько-большевицькою окупацією нічого не змінилося. І це є найбільше промовистий і багатомовний «реалітет». І тому сьогоднішній т.зв.уряд в Києві треба вважати, щонайвище, адміністративним апаратом, який виконує те, що вкаже чи на що дозволить Москва. А при тому треба мати на увазі, що суверенна влада, згл. уряд, це є один із трьох компонентів,необхідних для існування держави.

Далі, УССР бракує похідних компонентів для існування держави, а саме:

а) УССР не має власного війська, яке суверенно охороняло б, а в разі потреби обороняло б державу;

б) УССР не має дипломатичних станиць, ані своїх у чужих державах, ані чужих держав у своїй столиці Києві. А це підтверджує факт, що УССР не веде власнопідметної міжнародньої політики, що є одним з видимих виявів держави;

в) УССР не має власної валюти, а тому не може вести власнопідметної господарської політики, що є дуже важне для суверенности держави (байдуже, що сьогодні жодна держава не може бути самовистарчальна).

Супроти тих основних і похідних браків, ніяк не можна погодитися з тим, що УССР є держава.

Коли ж йдеться про питання — чи УССР є УКРАЇНСЬКА держава, то треба мати на увазі, що УССР створена на території Української Держави зовнішніми чужими силами проти волі українського народу і що господарем в УССР є не український нарід, лише ті «сили» з «далекої півночі», про які щойно була згадка, які «принесли владу» в Україну «на вістрях своїх штиків» і «силою тих штиків» цю владу до сьогодні виконують, тероризуючи український нарід. В світлі тих фактів УССР ніяк не можна вважати українською державою. Щоб вон могла бути українською державою, вона мусіла б бути створена українським народом та український нарід мусів би бути в ній суверенним господарем.

У зв'язку з цими фактами, чи й без них, та з уваги на дійсність приходиться лише ствердити, що Українська Держава, проголошена Актами 22 січня 1918-19 років «силою, волею, словом» українського народу — як сказано в IУ Універсалі — існує по сьогоднішний день так, як існувала Бельгія, Голляндія, Данія, Норвеґія, Франція, Югославія і т. д., в час другої світової війни під окупацією Німеччини, також з адміністрацією, встановленою гітлерівським урядом з Берліну.

Український нарід тієї своєї «сили, волі, слова» не то що не змінив, а навпаки, їх активно впродовж чотирьох десятків років пригадує, чи то пасивною поставою, чи збройно-активною боротьбою з московсько-большевицьким окупантом і його іновваціями в Україні.

Територія і населення тієї Української Соборної Держави — це Україна під московською окупацією. Армія тієї Держави находиться в Україні і нею є революційне підпілля, яке безупинно веде боротьбу з окупантом, методами і в засягах, на які дозволяє дійсність в Україні, а частинно ця «армія» перебуває на чужині, готова на таку боротьбу, яку, зрештою, веде, але іншими методами і засобами. Ідеться лише про те, щоб ми те революційне підпілля та його ролю, завдання і значення в Національній Революції і визвольних змаганнях мали на увазі і згадували не лише при святочних, чи й буденних виступах чи інших потребах, але щоб ми це революційне підпілля мали на увазі, і то зокрема тоді, коли розглядаємо визвольну політику внутрішню чи зовнішню — та при розгляді нашого відношення до УССР, щоб ми не земіґрантщили наші визвольні змагання.

Уряд тієї Української Держави находиться на чужині і ним є Державний Центр Української Народньої Республіки в екзилі з Українською Національною Радою як законодатним органом. При тому слід відмітити і підкреслити, що Д. Ц. УНР це є Уряд УНР в ЕКЗИЛІ, а не «екзильний уряд». Цю тонкість ми мусимо завсіди розрізняти.

Це відповідає історичному і фактичному станові і це є «реалітети» для Національної Революції і визвольних змагань. І коли український нарід вже впродовж майже півсторіччя провадить боротьбу з московсько-большевицьким окупантом, то в тій боротьбі морально, психо-

логічно і політично наснажує його свідомість, що він змагається за привернення суверенности Українській Соборній Державі, проголошеній Актами 22 січня 1918-19 років, яка находиться під тимчасовою окупацією Московщини, байдуже, що ця «тимчасовість» триває вже звиш сорок років. Вона може тривати й сотні років,але в житті народів це не грає жодної ролі і не має жодного значення, а зокрема це не має значення для боротьби. І в такій постанові узмістовлюється Національна Революція і визвольні змагання. І в тому є сенс відзначування річниці 22 січня. І все це має служити напрямною для внутрішньої політики в часі визвольних змагань.

Впарі з тим це має служити як аргумент в нашій дипломатичній акції — на міжнародньому форумі. В тій акції, крім протиставлення нашої ідеології — ідеології большевицько-комуністичній, ми ще мусимо переконувати тих, хто ще того не знає, або не хоче знати, що шкодою для нього самого, згл. його народу є вважати, що Україна «по традиції є частиною Росії», чи «російською Пенсильванією», бож не по сьогоднішньому статусі України в СССР треба оцінювати Україну, лише Україну як державу треба оцінювати по статусі, який вона мала перед завоюванням її Московщиною. Дальше, треба постійно звертати увагу тим міжнароднім чинникам, що у визвольних змаганнях українського народу йдеться не лише про усунення комуно-большевицького режиму в Україні, лише — і то в першу чергу, про звільнення України з-під окупації Московщини, яка в імперіялістичному поході завоювала Українську Державу і зробила з неї свою колонію, а український нарід поневолила і намагається його зрусифікувати та позбавити статусу державної нації. Така постановка і акція також входять в засяг Національної Революції і допомоги українському народові в його визвольних змаганнях.

Можливо, що наше розуміння і постановка не у всьому відповідає вимогам міжнароднього права. Але воно вповні відповідає вимогам визвольних змагань і Національної Революції, які ведуться в інтересі українського народу. Нам не відомо, щоб якийсь нарід, змагаючись за своє визволення з неволі, звертав увагу на те, чи ті його змагання відповідають вимогам міжнароднього права. Якби якийсь поневолений нарід колинебудь звертав увагу на те, чи його визвольні змагання відповідають вимогам міжнароднього права, то він напевно ніколи не визволився б. А крім того слід мати на увазі, що міжнароднє право ані не дозволяє, ані не забороняє Національних Революцій. Натомість в міжнародніх стосунках існує звичаєве право, що коли якийсь нарід визволиться з-під чужого колоніяльного панування і створить свою власну незалежну державу та виявить сили і здібності цю свою самостійну державу зберегти, то міжнародні чинники таку державу визнають, а навіть їй допомагають, не звертаючи зовсім уваги на минуле того народу чи держави і її міжнародній статус. І це, а нічого іншого, ми повинні мати на увазі, продовжуючи нашу Національну Революцію і визвольні змагання так на сьогодні, як і на майбутнє, щоб ті власні сили народу мобілізувати сьогодні для визволення, а в майбутньому для збереження Української Соборної Держави, беручи до уваги й те, що жодні чужі сили нам в тому ніколи не допомагали і не допоможуть. І тут не допоможе визнання, що УССР є українська держава і належить до ООН. То не значить, що ми не повинні робити заходів на міжнародньому форумі, щоб міжнародні чинники допомогли нам у визвольних змаганнях. Ми лише звертаємо увагу і підкреслюємо, що в Національній Революції і визвольних змаганнях вагу треба класти і наголошувати «власні сили народу», а не міжнародні чинники, які допомагають лише тим, хто сам собі «допомагає». І це ми повинні постійно мати на увазі, навіть при відзначуванні річниці 22 січня.

Від якогось часу (здається від часу, коли у нас ведеться дискусія над питанням чи УССР є українська держава і виявилися у нас розбіжності в тому питанні) большевики посилили наступ на українську еміграцію — і то інтенсивний наступ, щоб ті розбіжності у нас поглибити і тим шляхом розбити українську еміграцію, що напевно послабило б Національну Революцію.

Ми повинні перейти в протинаступ, а при тому постійно вказувати на цю невідрадну дійсність в Україні під большевицько-московською окупацією, в якій приходиться жити українському народові. Але для такого протинаступу потрібне узгіднення між нами в різних питаннях, а в тому й у питанні чи УССР є українська держава, або взагалі того чи таких питань не видвигати. При тому йдеться також про те, щоб ми нашу визвольну політику не еміґрантщили різними еміґрантськими вимогами, пам'ятаючи те, що еміґрація є лише допоміжною силою тим силам, які в Україні ведуть змагання і боротьбу з тим окупантом, який сюди до нас висилає своїх емісарів.

Наші батьки здобули і нам залишили поважний визвольний політичний капітал. Мова про те, щоб ми нашими еміґрантськими вимогами і непродуманими потягненнями той капітал не розбазарили. В житті народів є певні вартості, які не підлягають ніколи ніяким поступам чи «прогресам». Вони є стабільними вартостями, які треба зберігати і «консервувати». Сьогодні, при головокружному розвиткові техніки, можна розгубитися і забути про ті стабільні вартості і той національний визвольно-політичний капітал, який залишили нам наші батьки.

Ми повинні собі усвідомити і пам'ятати, що життя, зокрема суспільно-національне життя і його організація та визвольні змагання і політика — це не є ані цифри, ані числа, ані розщеплення атома, чи інші вистріли сателіта чи ракети у всесвітні простори. Змістом національного життя є духово-культурні вартості з тугими морально-етичними засадами, І ми мусимо пильно вважати, щоб наше поступовання в практичному житті не розбігалося з гаслами чи ідеологіями, які ми проповідуємо і навколо яких гуртуємо і організуємо народні маси, які повірили в ті гасла і цю ідеологію. Маємо на увазі, що в суспільному житті немає нічого небезпечнішого і грізнішого, як розчарована чи обманута маса. Маси є дуже чулі і вразливі і так як сьогодні, захоплені ідеями, вітають нас «осанна», так завтра можуть за нами кричати «розпни», коли довідаються чи побачать, що в практичному житті ми поступаємо —байдуже з яких мотивів — суперечно до тих гасел, в які й надальше вимагаємо, щоб ці маси в них вірили, а, може, за них і гинули.

І в тому ми повинні усвідомляти нашу молодь, яка при головокружному поступові техніки може піти по лінії технократії. Коли сьогодні Західній Світ опинився в досить складній ситуації супроти комуно-большевицької ідеології і не має їй щось адекватного протиставити, то власне тому, що в практичному житті дав перевагу матеріяльно-технічним вартостям, а впарі з тим і погоні за наживою та вигідним життям, над вартостями духовими і створив світ технократії. Маймо надію, що той світ ще впору заверне з того шляху і врятує себе.

З того боку, з боку технократії і зв'язаної з ним погоні за вигідним життям, грозить найбільша небезпека нашій молоді, а з тим і нашим визвольним змаганням і Національній Революції, які ця молодь, в короткому часі по нас мусить перебрати і продовжувати. І в тому питанні у нас не сміє бути найменьшого потурання. То не значить, що ми не визнаємо потреби нашій молоді фахової освіти і знання, чи то для влаштування свого життя, чи для поступу в різних ділянках, чи то в приватному чи суспільному житті. Навпаки. Все це є необхідні вартості.

Все це ми мусимо собі постійно пригадувати, зокрема при відзначуванні річниць — то не є ані театр, ані концерт чи інші розвагові імпрези, лише то є культ чогось і когось, що треба рік-річно культивувати.Відзначування річниці 22 січня повинно бути і культом світлого минулого, що зв'язане з тією датою і запереченням всього, що з тією датою незгідне. Те відзначування має наснажувати до дальшої боротьби, до дальших змагань за ідеали зв'язані з 22 січня, проти тих, що не погоджуються з 22 січнем. Такою постановкою зацікавимо й нашу молодь, яка виростає і виховується на чужині.

І тоді ми з чистою совістю зможемо сказати і виявити, що для нас дороге не лише світле минуле, не лише традиції, але й сучасне, якщо воно корисне для народу, і майбутнє нашого народу і його визвольних змагань, та що в поклоні тому світлому минулому змагаємо до перемоги в майбутньому і для майбутнього.

М. Антонович

65-РІЧЧЯ ЗАСНУВАННЯ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПАРТІЇ (РУП)

65 років тому декілька молодих ентузіястів зійшлися в Харкові і заснували Революційну Українську Партію, яка в українському політичному житті відіграла незвичайно важливу ролю. Ось чому варто згадати роковини цієї партії, хоч вона проіснувала в такій своїй первісній формі лише п'ять років і в 1905-му році перетворилась в Українську Соціял-Демократичну робітничу Партію.

А все ж таки з тих скромних початків можна сміло виводити українське організоване політичне життя. Правда, уже й перед РУП, як скорочено називають звичайно Революційну Українську Партію, існували українські політич

ні рухи, чи групи, але їх значення було льокальне та обмежене. РУП — це перша українська політична партія соборницького типу. а її членами ставали поряд молоді діячі Наддніпрянщини, Галичини і Буковини.

Широкий український загал надто мало, а подекуди й неправильно поінформований про діяльнсть цієї партії, не зважаючи на те, що література про РУП досить значна, а ще дотепер лишилося в живих декілька свідків і учасників праці РУП. На це склалися різні причини.

Як ми вже згадували, у 1905 році РУП перетворилась в Українську Соціял-Демократичну Робітничу Партію (УСДРП), а неофіти соціялістичного руху допускалися таких самих крайнощів, яких звичайно допускаються неофіти всіх інших рухів, груп і партій. Ці крайнощі попали під вогонь тих критиків, які шукали винуватців за неуспіх наших визвольних змагань 1917-1921 років.

Крім того подібно, як і українська генерація кінця минулого і початку біжучого сторіччя, так само генерація 30-х років належала до найпалкіших критиків батьків, яким закидала те, що вони не зуміли використати нагоди й збудувати державу,і починала як і їх батьки історію від себе, де з старішого покоління могли здобути собі визнання лише щасливі одиниці шляхом відречення від колишніх ідеалів (Д. Донцов). А тому, що генерація початку поточного сторіччя була соціялістичною, а генерація 30-х років націоналістичною, то можна собі уявити, що не завжди критика була об'єктивною, як зрештою не завжди була справедливою критика молодої генерації кінця минулого і початку цього сторіччя тодішніх батьків, тобто творців українського руху 1860-х років.[1])

Сьогодні, коли націоналізм загально закорінився серед українства у вільному світі, можна і треба дати нову оцінку діяльности РУП з перспективи шести десятиліть. Звичайно, у нашій статті ми не маємо змоги цього вичерпно зробити, а тому ми обмежимось лише з'ясуванням загальної ситуації, в якій створено РУП, та спростуванням деяких невірних тверджень, які дотепер поширені навіть серед порівняно поінформованого загалу нашої громадськости.

***

Розвиток українства та ідеї відродження нації у минулому столітті йшов двома паралельними шляхами. Ще за 1860-х років, досить загально (і поверхово) беручи, українство ділилося на демократів і лібералів, при чому до демократичного табору належала велика більшість тодішньої української молоді (В. Антонович, О. Кониський, А. Свідницький, Б. Познанський, К. Михальчук і т. д., коротко всі ті, яких пізніше Драгоманов називав «націоналами»), а до ліберального (космополітичного) окремі одиниці (а серед них М. П. Драгоманов, який, до речі, з всеросійського табору до українства пристав щойно у 1863-му році — на 23-му році життя).

Демократи розвивалися в правому напрямку, співпрацювали з народовцями у Галичині, творячи з ними одну групу, хоч були між ними і певні розходження (українці зі сходу мали більший інтерес до соціяльно-економічних питань), а ліберали чи космополіти пішли вліво і врешті сприяли розвиткові соціялістичних груп, а в Галичині їм співзвучною була Радикальна Партія.

Боротьба між цими двома напрямками фактично ніколи не вщухала, хоч це й не перешкоджало українцям цих двох напрямків в чисто українських питаннях співпрацювати одні з одними. Зрештою повної логіки в розподілі, як і взагалі у всіх політичних питаннях, шукати годі. Прихильниками Драгоманова були однаковою мірою Тучапський і Арабажин, які потопилися в російському морі, і Леся Українка, яка прийшла по суті до найяскравішого націоналізму, і Лисенко, органічно пов'язаний з українською етнографією до тої міри, що про якийсь соціялізм чи навіть космополітизм у них і мови бути не могло.

Мабуть найправильніше обидві тодішні групи окреслювати як аполітичний націоналізм (В. Антонович, О. Кониський, Вовк-Карачевський і ін.) і «космополітичний радикалізм» (М. Драгоманов, Ковалевський та ін.).[2])

Напочатку 1890-х років, як пише той же Д. Дорошенко, «національний напрям серед української інтеліґенції починає рости й скріплятись, і самий рух український стає інтенсивніший».[3]) Правильніше було б, мабуть, сказати, що посилюється в той час радикалізм у обох напрямках — лівому і правому. Лівий приводить врешті до соціялізму і марксизму, а правий до націоналізму. Рішучу боротьбу зведено було між обома напрямками уже напочатку нашого сторіччя і вона скінчилась в загальному в той час некорисно для націоналізму.

Але й тут розвиток не йшов проглядно і ясно, а були різні несподіванки. Так, наприклад, один з провідників українських марксистів Д. Антонович був напочатку учнем О. Кониського і фанатичним націоналістом та противником Драгоманова в той час, коли М. Міхновський порвав з Кониським і був під значним впливом

Ковалевського, від якого він набрався радикалізму, хоч і використав його в націоналістичному напрямкові. Таких прикладів можна було б навести багато.

Уже в 1891 році було засноване «Братство Тарасівців» (основоположники М. Байздренко, М. Базькевич, І. Липа (батько Юрія) та Віталій Боровик). Це вони опублікували у львівській «Правді» в 1893-му році своє «Визнання віри», в якому фактично поставлено домагання самостійности України, хоч офіційно згадується там «повну автономію». Значення цього товариства в тому що його члени бачили, що «не досить культурницької праці старих поколінь. Треба переходити до активної політичної праці».[4]) Весною 1897 року постала в Харкові Студентська Українська Громада (члени: І. Кухта, Є. Тищенко, М. Русов, Д. Антонович, Д. Струменко і Продан). Восени в члени громади вступили ще Ю. Коллард та недавно померлий у Швайцарії О. Коваленко, а також інші українці студенти місцевого університету.

На базі цієї Громади опісля створено на сходинах 29 січня 1900 року Революційну Українську Партію.[5])

Всупереч пізнішим писанням соціялістичних авторів, які увесь кредит за заснування РУП приписували собі, треба ствердити, що напочатку 1900 року диференціяція ще не позначилась так яскраво, як вона виявилась пізніше.[6]) Доказом цього може служити хоч би й те, що один з основоположників РУП Д. Антонович звернувся з проханням до М. Міхновського написати програмну брошурку партії. Цією брошуркою і була відома «Самостійна Україна»,[7]) яка вийшла у Львові ще того ж 1900 року заходами В. Старосольського та Е. Косевича.

Уже декілька років пізніше така брошура не могла б вийти під фірмою РУП. Адже ж у цій партії, як згадують одностайно всі її учасники, в 1902-1903 роках проходила посилена боротьба між націоналістами та соціялістами. Однак ще в 1900 році думки М. Міхновського, який, до речі, **не був членом РУП,** були настільки прийняті, що саме під його гаслом «Самостійна Україна» розпочалася праця першої соборницької української політичної організації. Очевидно думки Міхновського в той час відповідали не лише О. Коваленкові та Ю. Коллардові, але й таким майбутнім соціялістам, як Д. Антонович. Цього не сміли б забувати дослідники тої цікавої доби українського відродження.

Практика показала, що гасло Самостійної та Соборної України «від гір Карпатських аж по Кавказькі»,як писав М. Міхновський, було надто революційне для широких кіл непідготованої до нього ще молоді, яка крім того увесь час була під впливом російської школи, пропаганди, культури... Тільки в Галичині воно впало на пригожий ґрунт і пустило коріння. На східніх землях України під царатом хвиля соціялізму залила швидко український самостійницький рух, який до 1917-го року жеврів невеликими вогниками то тут, то там, хоч у сферах неторкнених соціялістичною пропаґандою, «непідготованих» мас це гасло сприймалось з великими симпатіями, як про це згадує Є. Чикаленко, який нелеґальну літературу давав читати знайомим селянам. З усіх брошурок їм найбільше сподобалась саме брошурка Миколи Міхновського, хоч для самого Є. Чикаленка це було справжньою несподіванкою.

Підбиваючи підсумки п'ятилітньої діяльности в політичній галузі студентської генерації, яка створила РУП і діяла в її рамках, можна було б згадати багато позитивів і неґативів. Дотепер кожен період, кожна генерація оцінювала значення РУП для новітнього українства на свій лад, наголошуючи різні ділянки, які на даному етапі даним діячам найбільше відповідали. А той факт, що з того часу кожна нова генерація і кожна політична партія могла знайти щось співзвучного і гідного похвали, вказує на те, що справді діячі РУП осягли, не зважаючи на складні умови та на короткий час дії, дуже багато успіхів, може не так у практичній ділянці (хоч і її не треба применшувати), як у світоглядовій галузі.

РУП вперше поставила на всю височину палку візію самостійности України. Щоправда, уже й раніше і в літературних творах, і в політичних проклямаціях, і в наукових студіях (Ю. Бачинський, І. Франко) цей постулят знаходив своїх визнавців. Але він або був загорнений у поетичну мову і не всім зрозумілий, або лишився теоретичним постулятом без наслідків, або ж не знаходив пригожого ґрунту серед представників і визнавців, які готові були б піти на найвищі жертви за цей ідеал; або, врешті, був висловлений у політично дуже несприятливих для самостійности України умовах. Недомаганням партії було те, що вона не зуміла витривати на цьому шляху і зійшла в нього, підпорядковуючи гасло самостійности соціялістичним гаслам.

Момент революційности, який внесла тодішня молодь, згуртована в РУП, мав вельми позитивні наслідки в нашому житті. Молодь, принаймні в теорії, поривала з наївною вірою діячів XIX стол., ніби вороги в даному випадку

Московщина може нам щось дати без боротьби і без крайнього напруження з нашого боку всіх сил скерованих на боротьбу за визволення «України від Карпатів аж по Кавказ...», як писав М. Міхновський. Взагалі брошурка Міхновського повна нових, нечуваних в нашій політичній літературі до того часу постулятів: «Часи вишиваних сорочок, свити та горілки минули і ніколи зже не вернуться... Доки хоч на однім клапті української території пануватиме чужинець, доти українська інтеліґенція не покладе оружжя, доти всі покоління українців ітимуть на війну... Потреба боротьби випливає з факту нашого національного існування... Ми візьмемо силою те, що нам належиться по праву, але віднято в нас теж силою... Україна для українців...» (М. Міхновський, «Самостійна Укразна», вид. 1948 р. стр. 28-30).

РУП стала прекрасною школою для молодого покоління, якому доля судила очолити нашу визвольну боротьбу 1917-21 років. У рядах РУП тодішня молодь набирала досвіду й сил до майбутніх завдснь і треба лише пожалкувати, що цей досвід у тодішніх примітивних, як що можна так висловитись, політичних відносинах не міг бути більшим. У всякому випадку, коли переглянути спис членів, то побачимо, що більшість з них, починаючи С. В. Петлюрою, відіграла у Визвольній боротьбі передову ролю в різних галузях державного життя.

Запал тодішньої молоді викресав з неї багато енергії та зусилля і жертвености. Праця тодішньої молоді серед робітництва менше помітна, зате серед селянства ці впливи проявились уже дуже яскраво в аґрарних заворушеннях 1902 року. Молодь віддавала не лише працю, але й гроші на революційну діяльність.[8]) Завдяки цій жертвенності РУП за п'ять років свого існування зуміла видати велику кількість власної літератури українською мовою, що поширювалась серед простолюддя на Україні.Згідно з приблизними підрахунками Ю. Колларда за ці роки «РУП видала і розповсюдила на Україні більш як 100,000 примірників революційної літератури»[9]) українською мовою. Крім «Самостійної України» М. Міхновського ще «Дядько Дмитро»,, «Чи і тепер панщина», «Страйк чи бойкот»,«Народня справа» і «Козаччина» Д. Антоновича та інші брошурки перекладені й ориґінальні В.Винниченка, В.Сімовича, Л.Когута, Є Голіцинського та інших.

Хоч більшість діячів РУП протягом перших років існування перейшла на соціялістичні позиції, а частина з них навіть об'єдналася з загальноросійською соціялістичною організацією, проте всі члени цієї формації опісля повернулись одностайно в 1917 році до своїх первісних ідеалів, так блискуче зформульованих М Міхновським у 1900 році. Під тими його гаслами розвивається українське політичне життя аж дотепер, і тому велика частина праці Революційної Української Партії не втратила дотепер своеї актуальности.

1/ Коли автор цих рядків у 1949 р. звернувся до Андрія Миколайовича Лівицького по інформації про О. Я. Кониського, то пок. Президент з властивим йому добродушним гумором сказав: «Та ж ми тоді були такі, як тепер бандерівці, що на старших людей зовсім не звертали уваги». Цей вираз не лише дотепний, але він водночас дуже влучний, бо за малим вийнятком (Д. Дорошенко, Д. Антонович) тодішня молодь настільки ж відчужилась від старшого покоління, як молодь 30-х років від своїх батьків.

[2]) Д. Дорошенко, «З історії української політичної думки за часів першої світової війни». Прага 1936, ст. 14, прим. 18. До цих двох груп можна було б зарахувати ще й третю, як це робить Ю. Коллард у передмові до третього видання «Самостійної України», Мюнхен, 1947, стор. 7, а саме тих радикально настроєних українців, які пішли в російські підпільні партії, алеж вони не працювали для України і ввійшли в історію російського революційного руху, а тому їм би треба було присвячувати окрему увагу.

[3]) Д. Дорошенко, там же.

[4]) З минулого т. II Варшава 1939 стор. 24.

[5]) Ю. Коллард у передмові до вже цитованого третього видання М. Міхновського «Самостійної України» подав дату заснування РУП — 5 лютого (ст. ст.), однак це були вже другі збори основоположників РУП, а не перші, на яких був присутній Ю. Коллард. Це ж саме стверджує і Коллард у своїх раніше друкованих спогадах, ЛНВ, стор. 28. Ця дата не підлягає сумнівам, оскільки її згадують також інші учасники і джерела.З великою резервою треба ставитись до даних А. Жука, який на підставі листа А. Кучерявенка намагається довести, що «перше ядро РУП у Полтаві зформувалося ще в 1899 році. «Сучасність», з 1963 року, число 6-те стор. 61. Усі інші джерела не підтверджують цієї думки, а навпаки протирічать їй. А. Жук ще комплікує справу твердячи, що «офіційне... проголошення заснування РУП» було зроблене Д. Антоновичем у Харкові 26 лютого 1900 (на вечірці в пам'ять Т. Г. Шевченка).

[6]) Спогади О. Коваленка в цитованому збірнику «З минулого», стор. 49, де початок непорозумінь і сварок в РУП датовано щойно лютим-березнем 1902 року. Перед тим той же Коваленко (стор. 39) згадує, що «до 1901 року у відносинах Громади з Міхновським не було ніяких приводів до розходжень».

[7]) Ще дотепер дехто обстоює думку, що «Самостійна Україна» — це промова (більше чи менше опрацьована), яку М. Міхновський виголосив 19 лютого у Полтаві на Шевченкових роковинах. (Д.Дорошенко, З іст. укр. думки, ст. 15, прим. 19 та останньо ще А. Жук на підставі споминів Івана Рудічева, Сучасність, 1963, ч.6,стор.64.) Насправді, як згадують учасники того свята — Д. Антонович та Ю. Коллард — на святочних сходинах у Полтаві М. Міхновський говорив про потреби терористичної акції у боротьбі з царатом. Треба брати на увагу також аргумент Д. Антоновича, що з уваги на конспірацію М. Міхновський не міг би виголошувати перед великим колом людей промови, яка потім появилася друком, бо автор себе відкрив би, а це могло б мати фатальні наслідки для його кар'єри. Ю. Коллард згадує лише, що «Самостійна Україна» написана *«в дусі промов»* М. Міхновського в Полтаві 19 лютого та в Харкові 26 лютого.

[8]) З-поміж жертводавців згадує Ю. Коллард: М. Русова — 500 карб., М. Меленевського — 1,500 карб. і Д. Антоновича — 2,500 карб., а з-поза РУП Є. Чикаленка — 1,000 карб. Ці гроші вжито майже повністю на видавничу діяльність.

[9]) ЛНВ, 1929 ч. 1, стор. 31.

Денис Квітковський-Квітка

МОЇ МІРКУВАННЯ

«КИЇВСЬКИЙ ПАТРІЯРХАТ»

Пише мені один мій добрий друг: «Ми за утворення української патріярхії, бо патріярхія — це ознака суверенности народу». «Що більше», пише цей друг далі, « я за встановленням двох патріярхій: **Київської Патріярхії УАПЦ і Києво-Галицької Патріярхії Української Католицької Церкви».**

І знову «Вавилон». Тільки не знаю, чи цей новий «Вавилон» ми самі видумали для себе, чи хтось інший дав нам його в дарунку. Бо не відомо: чи «збудуємо» ми хоч одну Патріярхію, але напевно нове гасло й нова мета в нашому українському житті буде новою кісткою незгоди й розбиття. Навіть у рядах вірних нашої української греко-католицької церкви немає однодумности на цю тему. Одні за, другі проти, треті взагалі не виробили собі думки на цю тему. Одні збирають підписи «за патріярхію», другі агітують проти підписів, а треті стоять збоку й очікують на авторитетне вияснення «згори», яке ще не прийшло в хвилині коли пишу ці рядки (24 грудня 1964 р.).

Що **практично** дало б нам «створення» чи ліпше проголошення Києво-Галицької Патріярхії? Нічого,на мою думку, крім ще одної кістки незгоди між нашою еміґрацією, бо на рідних землях вона і так не діяла б, аж доки Україна не стане самостійною державою.

Створення чи встановлення української Київської Патріярхії є пов'язане з цілою серією «технічних» проблем, про які, мабуть, дуже мало думали ті, що висунули цю приманчиву ідею. Ось кілька з таких «технічних» проблем.

Найбільше говориться про створення Києво-Галицької Патріярхії Української Католицької Церкви».Але дехто хотів би мати і Київську Патріярхію УАПЦ». А якщо так, якщо мали б постати дві патріярхії — православна й католицька — то виринають такі питання:

Чому мала б постати **Києво-Галицька** Патріярхія Української Католицької Церкви й тільки **Київська Патріярхія** УАПЦ? Чому не також Києво-Галицька Патріярхія Української Православної Церкви? Чому тільки українська Католицька Патріярхія в Києві, а не рівночасно і українська Православна Патріярхія у Львові (Галичині)?

Наступне питання таке: Києво-Галицьку Патріярхію Української Католицької Церкви мав би створити Рим, або, як пише один учений, «знавець історії східніх церков», «Апостольський Престіл плянує створити Київський Патріярхат Української Католицької Церкви за християнське мучеництво нашої Церкви»; а хто тоді мав би утворити Київську Патріярхію Української Православної Церкви? Я лишаю це питання відкритим, хоч з нього випливає ціла серія дуже болючих інших питань. Вони не спричинилися б до нашого духового об'єднання.Українська Православна Церква діє тільки в катакомбах на рідних землях і ми гадаємо, що **ніхто** на еміґрації не має права вирішувати таких кардинальної ваги питань.

І далі: Я мабуть не помиляюся в моєму твердженні, що одинокий Ватикан не визнав дотепер за нами назви «Україна», «українець», «український». Ми для Риму й Ватикану й надалі лишилися «рутенцями». Знаю, що в ЗДА,в офіційних документах, побіч назви «юкрейніян», яку ми ввели самочинно, треба обов'язково, для важности документу, додати ще і назву «Рутеніян». А якщо так, то яку офіційну назву мав би мати заплянований Патріярхат? Напевно

не «Український», бо Ватикан не визнає цього терміну. Тоді було б: «Київсько-Галицька Патріярхія Рутенської Католицької Церкви». «Патріярхія — це одна з ознак суверенного народу», пише мій друг. І я годжуся з цим. А якщо так, то як сприйме український народ створення «**Рутенської Патріярхії»,** коли цей народ раз і назавжди проголосив 1918 р. «Однині Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною Державою **Українського Народу?!** Держава **«українського народу»** й патріярхія **«рутенського народу»**. (Чи звернули ви увагу на те, що Шевченко знає тільки термін «Україна», «українець», і «український» в протилежності до «Московія», «москаль», «московський»?!)

(Тут, на маргінесі, випливає питання: Український Конґресовий Комітет Америки (УККА) мав свого «офіційного» кореспондента на сесіях Екуменічного Собору у Ватикані. Поминаючи зайвість такого кореспондента на Соборі, який займався дуже технічними релігійно-догматичними справами (УККА є політичною організацією), мені було б цікаво довідатися, чи наш кореспондент підносив там питання назви нашого народу, а якщо так, то які були вислідн його інтервенцій. Платники Національного датку мають право на таку інформацію).

***

В хвилині писання повищих рядків (24-го грудня 1964 р.) пошта принесла цілу серію часописів, які займають становище до проблеми «Патріярхату». Щоб не «здвигати» ще більшого, ще вищого «українського Вавилону», я рішився зупинитися на цьому місці. А мої міркування хай будуть пригадкою для тих, котрі забувають, що Україна дійсно сягає від Карпат аж по Кавказ; що ця Україна має принаймні дві Христові Церкви; що православна віра є глибоко вкоріненою національною релігією українського народу; що еміґрація не є українським народом, вона є тільки маленькою частиною нашого народу й має за найбільше завдання **плекати** і зберігати чистоту українських національних історично-культурних ідей і традицій, тому всякі **новаторства** криють у собі небезпеку вбивання, нищення найкращих духових надбань народу.

Українська жива мова.

«Вавилон» або помішання створилося й у справі української живої мови. Коли Ватиканський Собор дозволив вживати живої народної мови поодиноких народів у Богослуженнях, українські патріоти зраділи, бо гадали, що хоч на полі Богослужебної мови матимемо повне об'єднання. Відомо, що українська православна Церква користується українською розговірною мовою в Богослуженнях.

Але так не вийшло. На диво всім, наші брати греко-католики раптом стали перед питанням: яка чи котра є наша жива, розговірна мова? Питання набрало особливої ваги в З'єдинених Державах Америки, бо тут твердять, що українською **розговірною мовою є англійська мова,** а дехто вважає церковнослов'янську мову — українською розговірною мовою.

Щоб не тратити багато часу, я хочу тільки пригадати, що українською живою, літературною і розговірною мовою є мова, якою писали і говорили Шевченко, Іван Франко, Ольга Кобилянська, мова, якою говорив Симон Петлюра й Євген Коновалець, мова, якою говорив і проповідував митрополит-мученик української православної Церкви бл. п. Василь Липківський та якою тепер говорить Митрополит-Ісповідник украпнської греко-католицької Церкви, Їх Еміненція Кардинал Йосиф Сліпий.

Дуже є приємне спростування, але...

Я з великою приємністю прочитав «Спростування» Канцелярії Апостольського Екзарха для українців у Франції, поміщене на 4-ій сторінці паризького тижневика «Українське Слово» в ч. 1212 від дня 31 січня 1965 р. Там пишеться, що я помилився у моїх твердженнях мовляв «ми для Риму й Ватикану й надалі лишилися «рутенцями». Це не правда. На доказ свого твердження Канцелярія Апостольського Екзархату наводить серію документів, які дійсно вказують на те, що Ватикан вживає назву «Україна» й «Український». Там не сказано тільки, чи це замінення терміну «Rutheni» на «Ucraini» відбулося внаслідок якогось формального декрету, чи прийшло воно спонтанно, «щоб нас не дразнити», як пишеться в «спростуванні».

Справа, чи зміна терміну «рутенці» на українці відбулася формальним актом чи ні, є дуже важлива. Бо якщо є це тільки спонтанне, «щоб не дразнити», вживання терміну «Україна», то не є воно зобов'язуючим для всіх українців греко-католиків. Якщо б, з другого боку, був це офіційний документ скажімо, Папський декрет у справі заміни «рутенці» на «українці», то така зміна була б зобов'язуючою для всіх.

Виглядає, що такого офіційного декрету не було. Бо хоч у «Спростуванні» під 1. пишеться, що в «Oriente Catholico», 1962 — Вид. Ватикану, урядова статистика, 812 стор., Митрополит Філядельфійський титулується: Metropolita Philadelphiensis Ucrainorum, то в Ґрунтовних книгах повіту Вейн, стейт Мішіґен, ЗДА, наприклад, в за-

писках від років 1962 і навіть 1964 читаємо м. ін. таке:

"Most Reverend..., Bishop of the Ruthenian (Ukrainian) Greek-Catholic Diocese in the United States of America...".

Для мене немає сумніву, що термін «рутенці» вживається в усіх легальних документах на терені ЗДА. Не знаю справи в Канаді й в інших країнах. Якщо б зміна назви з «рутенський» на «український» була зроблена офіційним актом, то в згаданих ґрунтовних книгах треба було записати т. зв. «афідавіт», що на майбутнє назва «рутенський» заміняється на «український». Такого «афідавіту» я там не найшов. Я вважаю, що — для порядку принаймні — добре зважитися на одну тільки назву для нас і держатися цієї назви всюди. Бо інакше повториться сумна історія зо зміною календаря.

Не сказано також у «Спростуванні», чи у своїх зверненнях до східніх народів Европи Ватикан користується вже українською мовою (очевидно, в радієвих передачах чи інших середниках комунікації), чи й далі московською.Нам усім є ще в пам'яті хвиля протестів, коли то в недавньому минулому Ватикан у своєму зверненні до східніх европейських народів передавав це звернення цілою серією східньоевропейських мов, включно з московською, але не українською, хоч в Україні є кругло чотири мільйони українців греко-католиків, а в Московщині, мабуть, немає взагалі організованої католицької церкви.

— *** —

«Апостольський Престіл» — читаємо далі в «Спростуванні» Канцелярії Апостольського Екзархату для українців у Франції — «навіть вже уникає офіціяльної та історичної назви нашого візантійського обряду «ruthenus», хоч наша рецензія київська т. зв. «ruthena» є нам спільна з румунами й білорусинами та й нагадує нам з далека на горду назву наших предків «русичів», назву, яку нам забрали сусіди, та й якої ми цураємося». Я напевно не є компетентний говорити про «нашу рецензію київську, т. зв. ruthena», тому залишаю це питання для наших теологів. Але я хочу висловити деякі мої міркування на тему «гордої» назви наших предків «русичів».

Це питання тим важливіше, що його порушили — в іншій формі і деякі компетентні люди в своїх листах до мене з приводу «Моїх Міркувань» п. н. «Вавилон». От найцікавіша — на мою думку — замітка на цю тему: «Вже, слава Богу, добились того, що Ватикан називає нас не «рутенами», а українцями. Але Ватикан зробив цей виїмок, мабуть, з болем серця, бож у нього й дотепер зберігаються старі первісні назви країн. Напр., Франція й донині називається «Ґалія» і донині офіційно перший кардинал має назву «Прімас Ґаліє»; так само донині є стара назва «Албіон» чи «Ґерманія», а не нові назви тих країн. І ніхто не ображається, не ремствує й не засуджує за це Ватикан. **Ми ж найкращу частину нашої історії — Княжу добу,** себто початок нашої держави віддали москалям, бо вони в нас украли і ми з цим погодилися».

Ми з цим — зн. зо зміною назви — не тільки «погодилися», але ми законом, остаточно Четвертим Універсалом від дня 22 січня 1918 року прийняли офіційно назву «Україна» для означення нашого народу, для означення землі, на якій цей нарід живе, й держави, яку цей нарід проголосив згаданим основним законом від дня 22 січня 1918-го року. І цього одного акту було б досить, щоб «замкнути дискусію» на тему назви «Україна» чи «Русь», «рутенці» чи «українці».

Я особисто люблю назву «Русь», а слово «русич» для означення члена нації й держави, що носила назву Русь, звучить для мене як гордий постріл, як неустрашимий скок зухвалого й певного себе воїна - завойовника, як визов. Зате я не люблю назви «Рутенія» і рутенці. Термін «рутенці» нагадує мені окупантів, поневолювачів. Не знаю, як звучали для Шевченка гасла «Русь» і «русич», але знаємо, що **він ніколи і ніде не вживав тих гасел** для окреслення України й її народу. Він знав тільки «Україну» й «українців» для окреслення нашого народу, й «Московщина» та москалі» для окреслення «Росії» «російського народу».Шевченко ніколи,мабуть, не вживав гасел Росія, російський, русский чи руський, русин чи рутенець.

Це не означає, що ми зреклися Княжої доби з нашої історії, «віддали її москалям»,так само як французи не зреклися і не віддали нікому «Ґалійської» доби з своєї історії, замінивши назву «Ґалія» на «Франція». Нещастя тільки в тому, що якщо Папа Римський іменує, наприклад, «Прімаса Ґаліє», то іменує він його для Франції, а якщо іменує він українського католицького епископа з назвою, наприклад, «Metropolita Leopolis Ruthenorum» то чи світ знатиме, що цей епископ є іменований для України?

Ми ціле останнє півстоліття провадимо бої за визнання за нами не тільки права на самостійне, державне життя, але навіть за те, щоб цей світ «признав» нам право на нову назву — **Україна».** Проти цього спершу боролася Мос-

ква, бо Україна — це ірредента; тепер Москва згодилася на цю назву, тільки намагається переконати світ, що чи українець, чи рутенський, чи руський, чи совєтський тощо — це «всьоравно» частина «великого руского народу». І тепер ще й далі мусимо боротися проти байдужости, ворожости чи звичайного «всьоравновства» цього зовнішнього світу, який із впертістю, гідною ліпшої справи, не хоче прийняти до відома нашої ідентифікаційної карти — Україна, українці, український. Американська наука, політика й преса, наприклад, ще й далі не признали нашої **національної індивідуальности,** і хоч в американському світі вже чимраз більше вживають гасла Україна, то майже ніколи це окреслення не означає для них **самостійної, відрубної історично-культурної одиниці**. Україна для них — це частина Росії. Вони можуть, — навіть з трибуни Конґресу — говорити про «славний і вільнолюбний український народ», святкувати день 22 січня, вивішувати прапори, але і офіційно і в своїх політичних концепціях вони таки вважають ще Україну нероздільною частиною Росії, чи Московщини. В інших країнах наша справа не стоїть краще.

І тому мені видається, що так довго, доки ми не переконаємо **всіх і вся,** що ми є духово, і політично, і історично **самостійною нацією,** отак як Франція чи Німеччина, то ми не сміємо йти на ніякі нові експерименти чи піддаватися «ностальгічним» настроям щодо нашого минулого. Аж тоді, коли ми будемо для ворогів і приятелів **нацією** в повному розумінні цього слова, коли світ повірить і остаточно переконається, що ми маємо природне право на самостійне державне життя, коли наш, кажімо, теперішній статус як нації вважатиметься за статус **суверенної нації, завойованої** Москвою, як, наприклад, статус Східної Німеччини, а Москва чи «СССР» буде вважатися чи дістане статус завойовника у відношенні до України, знову ж так, як у відношенні до Східної Німеччини, з усіма виливаючими з того міжнароднoправними консеквенціями, — аж тоді ми зможемо дозволити собі на люксус називати українських греко-католицьких єпископів «рутенськими». Тоді аж «рутенський» для українців звучатиме так само, як «ґалійський» для французів...

А покищо ми мусимо боротися і за нашу **ідентичність** як нації і за наше право — як нації на **самостійне, суверенне місце під сонцем.** Для цього **всі ми,** — буквально всі! — мусимо йти під **тим самим прапором, з тим самим гаслом:** Україна. І найменше відхилення в цьому поході є зрадою прапора.

Тому я тішуся «Спростуванням» Канцелярії Апостольського Екзархату. Буду ще більше радий, коли не буде вже й найменшого відхилення від прапора, під яким іде Українська Національна Революція.

Д-р Микола Рибак

МИРОВИЙ ДОГОВІР У БЕРЕСТІ ЛИТОВСЬКОМУ

(Закінчення)

Берестейський договір між Україною та Осередніми державами був на форумі першої світової війни наймаркантнішою подією на міжнародній арені. Той договір мав усі дані стати основною підвалиною нашого внутрішнього державницького розвою та основою для закріплення нашої мирної державницької розбудови. Але реалізації тих напрямних перешкодили зовнішньополітичні події.

Україна з цілою переконливістю доказала світові у Бересті історично оправданий факт, що ніхто інший, а тільки самостійна Україна була, є та буде завжди в історії Европи тим могутнім передмур'ям, яке хоронить Захід перед варварством Сходу. І саме самостійна Україна з її договором у Бересті стала (в тому для цілої Европи грізному моменті) тою греблею, понад яку большевики не мали сили перескочити, щоб на заході викликати большевицьку світову революцію. Україна доказала зайвий раз, що вона — як самостійна держава — може бути необмеженим допоміжним політичним чинником у розвоєві демократичних держав світу. Україна виказала також свою невмирущу силу, яка, немов мітичний фенікс з попелища, відроджується з погасаючої іскри, яка ледве жевріє на самому споді історичного поневолення, аж доки наступлять пригожі умовини для відновлення її суверенної державности.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

Тайний договір щодо українських земель під Австро-Угорщиною

На цьому місці хочемо стисло подати, що нам удалося вичитати в згаданих на вступі документах та розвідках про зміст та судьбу тайного договору, укладеного в Бересті Литовсь-

кому між українською мировою делеґацією і представниками Австро-Угорської монархії. Українській делеґації важливо було домагатися згоди Австро-Угорщини на створення з українських територій: — східньої Галичини, північної Буковини та Закарпаття окремого коронного краю в рамах Австро-Угорщини, але під управою українців.

При тому зауважуємо, що українська делеґація відступила була в часі пертрактацій від вимоги інкорпорування Закарпатської України на виразне прохання самого ґр, Черніна (який боявся непереборних труднощів зі сторони Угорщини, у склад якої Закарпаття входило).

Першим жаданням української делеґації було, щоб усі згадані землі під австро-угорською займанщиною прилучити до Української Народньої Республіки. По причині тимчасової неможности осягнути свою ціль, українська делеґація згодом згодилася на створення українського осібного коронного краю лиш із східньої Галичини і північної Буковини. Хоч інші держави дуже скоро довідалися були, що підписано «якийсь» додатковий тайний договір, то вони довго не знали автентичного змісту його.

Американський департамент стейту про тайний договір

Зміст цього тайного договору у першій версії роздобув американський департамент стейту аж 20 червня 1918 року. Рапорт із Штокгольму, пересланий впрост до департаменту стейту З.Д.А., стверджує, що наступну тайну клявзулю, влучену до мирового договору, підписали центральні держави (так стоїть в ориґіналі) з Українською Центральною Радою у Бересті Литовському, у дні 9 лютого 1918 року: А) «Україна резиґнує з усіх правіжів до земель, які лежать «на захід від Дністра», як також резиґнує із цілої території Східньої Галичини». Безперечно, є для нас неясною справою, про які землі тут мова, коли кажеться, що вони лежать «на захід від Дністра». Як видно, мова не про Східню Галичину, бо про неї є осібна згадка. Тут радше йдеться про буковинські землі. Дністер, який біжить у східному напрямі, змінює на схід від Чернівців свій біг у полудневому напрямі і коло Білгороду Дністровського впадає до Чорного моря. І саме на захід від згаданої лінії Дністра лежить Буковинсько-українська територія.

Далі сказано в тому звідомленні, що Австрія має старатися про означення границь Східньої Галичини та Львівської Округи та устійнити західне розмежування на основі мовних ліній. Дальше говорить звідомлення,що самозрозумілим предметом того, про що йдеться, є спроба оминути труднощі «рутенської» проблеми у відношенні до з'єднаної російської та австрійської Польщі, коли ті території опинилися підчас війни під Австрією. Вкінці запримічує звідомлення, що це могло б статися також через об'єднання Східньої Галичини з Україною. (Автор має на думці труднощі Австрії з польським питанням).

Як бачимо, та перша вістка подає зміст тайного договору недокладно та хаотично, про що буде мова пізніше. Рівно ж не є праздою, що той договір уклали всі центральні держави, бо контраґентами були лиш українці і представники Австро-Угорщини.

Другу вістку 7 липня 1918 р. опублікувала віденська газета «Ное Фрає Прессе» у ранньому виданні на 7 стор. Це стаття, яку також занотували американські нами названі документи секретаріяту стейту, такого змісту: «Краківська Нова Реформа» опублікувала текст тайного договору, укладеного з українцями, який звучить: «Тому, що українці признали народам, які творять національні меншини, отже і полякам, ширшу автономію та змогу культурного розвитку, освідчуємо також ми (репрезентанти австрійського уряду), що в цілі забезпеки культурного та національного розвитку тої частини українського народу, яка живе на австрійській території (не угорській) та в цілі забезпеки тісної співпраці між державами, буде внесеним найдальше до 31 липня до австрійського парляменту проєкт закону про створення осібного коронного краю, в склад якого входитиме Буковина та ця частина Галичини, яку в подавляючій більшості заселюють українці. Австрійський уряд уживе всіх конституційних середників, якими лиш має право розпоряджати, щоб цей проєкт парляментарною дорогою дістав силу права».

Далі в згаданому збірнику амер. департаменту стейту п. н. «Про мир з Україною» на стороні 141 читаємо ось що: «Український часопис «Діло», який виходить у Львові, подає на основі достовірних джерел (ближчих даних не подано), що гетьман генерал Скоропадський повідомив австрійський уряд, що він не є заінтересований у виконанні тайного договору в справі Галичини та звільнив Австрію від цього зобов'язання. Це зробив гетьман без порозуміння зі своїм міністром заграничних справ, яким був Дмитро Дорошенко, та без порозуміння із котримнебудь з-поміж своїх міністрів».

У зв'язку з тою подією подав лондонський «ТАЙМС» під датою 6 серпня, на третій сторо-

ні: коли цей крок гетьмана викликав проти нього велике негодування, гетьман уважав за вказане заявити гр. Буріянові (мін. загр. справ Австро-Угорщини по упадку гр. Черніна), що він не був легітимований до цього кроку. На це заявив гр. Буріян гетьманові, що він не є в силі прийняти до відома тих змінених освідчень гетьмана.

Решетар про тайний договір

Решетар згадує про цей тайний договір два рази: ст. ст. 114 і 180. Там він пише: «Згідно з тайним додатком, Східна Галичина та Буковина остають надальше при Австрії, але під умовою, що створиться з них осібну австрійську провінцію.

Гр. Чернін знав, що українські делеґати, яких здібності він мусів респектувати, були добре поінформовані про ті внутрішні труднощі, серед яких його монархія експериментувала».

На стор. 180, подає Решетар на основі книжок Дмитра Дорошенка: «Мої спомини про недавнє минуле» і «Історія України», як також на основі розмов, що їх мав у Канаді безпосередньо з самим Дмитром Дорошенком, ось що: «Тайний договір був долучений до мирового договору, який обов'язував лиш Австро-Угрщину та Україну». Існували лише два українські примірники тексту того договору. Один текст був зложений в українського міністра заграничних справ, а другий у Відні, в міністерстві заграничних справ Австро-Угорщини, при Бальпляцу.

У березні 1918 року Севрюк зрадив таємницю про зміст документу деяким галицьким політикам, які перебували у Відні. Про це довідалися поляки та почали проти поділу Галичини гостро виступати. Із цеї причини міністерство загр. справ Австро-Угорщини зажадало вручення йому українського тексту протоколу, причім настоювало, щоб його здепоновано в німецькому міністерстві заграничних справ у Берліні. Рівночасно Берлін погодився був звернути його Відневі, якщо буде актуальною справа поділу Галичини. У випадкові, якщо б до поділу Галичини не дійшло, текст мав бути звернений українцям.

Австрійський плян невиконання змісту протоколу виявився уже дня 4 липня, коли австро-угорський військовий аташе граф ФОРҐАЧ (бувший сумної пам'яти командант Усусусів?4) поінформував гетьмана Скоропадського, що австрійський уряд заміряє анулювати договір тому, що він встряває в австрійські внутрішньо державні відносини. Два дні опісля, Форґач загрозив, що він буде змушений жадати димісії Дорошенка, якщо б українське міністерство заграничних справ винесло протестаційну ноту.

Діючи поспішно, австрійці 16 липня намовили німців, щоб вони перехований у них український текст договору спалили.

В'ячеслав Липинський, гетьманський амбасадор у Відні, вислав до австро-угорського міністерства заграничних справ два рішучі протести: 24 та 28 липня.

Гетьман, який аж до вересня 1918 року нічого не знав про спалення документа, не мав іншого виходу, лиш на той факт погодитися.

Невдача гетьмана дістати піддержку Німеччини змусила його заявити 7 серпня Форґачеві, що він піддається вищій силі, але з виразом протесту приймає до відома освідчення, що тайного договору поділу Галичини Австрія не виконає.

Гідна відповідь галицьких, закарпатських та буковинських українців

Українці Галичини Буковини і Закарпаття відповіли внедовзі гідно та достойно на цю нечувану провокацію австро-угорського уряду ДВОМА актами: 1 листопаду 1918 року у Львові та 22 січня 1919 року в Києві на Софійському Майдані, біля старинної княжої церкви тим способом, що революційним жестом відірвалися від Австро-Угорщини, а потім перед цілим світом і історією доказали, що є лиш одна Україна — соборна і незалежна!

Тоді «Здійснилась хвиля понад хвилі,
На котру ми ждали через сотні літ!
Там піднявся оклик понад гори, скелі,
І орлом полинув ген — в широкий світ!!»

Правда: те, що ми вибороли були, стратили поновно. Але не вільно нам забути, що історія народів нотує по часах упадку часи піднесення та поновного зорганізування державного життя, але лиш тоді, коли нарід уміє боротися за свої найвищі ідеали і тої боротьби, навіть серед найважчих обставин, не кидає.

Замість епілога

Професор університетів у Цюріху та Мюнхені Йоган Каспар Блюнтшлі, швайцарець з уродження, висказався 1852 р. в своїй науковій праці під наголовком: «Ді Стаатстеорі» так: «Як далеко якийсь нарід є здібним та спроможним створити державу, не можна того вирішити ніякою людською мірою і то тим більше, що далеко ще не є досконалими і правні норми, що їх знає міжнародне право. Про це рішає воля Бога, а історія світу цю правду потверджує». «Але правилом є, що нація може забезпечити за собою свої ідеали лиш дорогою великанccь-

ких змагань, дорогою власних терпінь та власних досягнень».

Вкінці пригадаймо собі слова бувшого президента Америки, Айзенгавера, що він сказав у січні 1953 року, при нагоді інавґурації: «Ми мусимо бути завжди готові жертвувати для нашої батьківщини все, бо історія віддає лиш на дуже коротку хвилину оборону свободи в руки слабих та боягузів. Ми мусимо здобутися на сильну дію та вказати всі познаки нашої життєвої сили!»

Юрій Артюшенко

ПРОБЛЕМА ВЕТЕРАНСЬКОГО ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАННЯ

(Закінчення)

2. Одна чи дві концепції?

В листах побратимів є й питання в справі двох військових концепцій, про які мова була в статті. Дехто з них висловлює думку, що нема двох концепцій, бо, мовляв, не існує Армії УНР та й тих вояків, що лишилися по сьогодні громадянами УНР, є тільки одиниці, які не можуть становити кадрів армії, — як через свій поважний вік, так і з браку військ. знань і знань чужих мов. Коли ж мова йде про передачу наших традицій наступним поколінням, то молоді вояки є громадянами інших держав. А з того висновок: « І тут, в майбутньому, не Армія УНР, а леґіони, чи й просто формації вояків українського походження можуть відіграти ролю» — пише один з побратимів.

Автор цих рядків, як знають читачі зі згаданої його статті, є цілком іншої думки, яку й має намір тут обґрунтувати.

В житті, як ми писали, діють не тільки раціоналізм — як метода пізнання, та матеріялізм — як світогляд, але й іраціоналізм та ідеалістичний світогляд.Крім формально-правної сили, в житті спільнот рішальним є ідейно-духовий національний чинник, і то навіть серед зденаціонлізованих, здавалося б, етнічних груп (як то ми бачили в 1917 році в Сибірі тощо).

В реальному житті свідома свого національного походження молодь етнічних груп завжди може піти добровільно в українську реґулярну армію, щоб стати поповненням старих українських кадрів і переємцями від них українських військових традицій. Бож навіть в конґолійській армії, що військово і політично підпорядкована конґолійському урядові на чолі з Чомбе, кадрами є бельгійські старшини і підстаршини.

Що ж до леґіонів, то між ними буває велика неподібність, зокрема в їх кадровім складі й в політичній підлеглості, себто: чи вони, як той польський леґіон на чолі з ген. Галером, є підпорядковані своїй національній владі, чи владі держави, що їх формувала. Як знаємо,російські добровільні частини генерала Перемикина, хоч і були при Армії УНР, але політично підлягали російському відпоручникові в Варшаві — Борисові Савінкову. Та, на жаль, не всі леґіони мають такі можливості.

Коли вже конґолійці й інші африканські народи, хоч і не мають під військово-фаховим і технічним оглядом того всього, що потрібно для армії, але творять її, — то тим більше ми повинні усвідомлювати собі значення нашого державно-військового атрибуту — Армії УНР, побудованої на соборницьких основах (Корпус Січових Стрільців і в кожній частині по кілька як не старшин то вояків із західніх земель), та з великими національно-військовими традиціями.

З історії ж Американської Армії знаємо, що поки в ній розбиті на фронті частини заступалися новосформованими, доти вона не була такою боєздатною, як вона стала тоді, коли розбиті частини почали **зберігатися, поповнюватися** та знову посилатися на фронт. І як стверджують американці, — так створилася історія поокремих частин, а з них традиції армії,які робили її високобоєздатною.

І хоч би тільки з цього прикладу випливає потреба **зберігати** і **поповнювати** Армію УНР, як носія невмирущих українських державно-військових традицій, не говоримо вже як символа законно-державної повновартости і рівнорядности українських збройних сил із збройними силами суверенних держав світу.

Хоч Армія УНР з часу бою під Базаром (про що ми вже згадували й у тій нашій статті, про яку була мова) збройно й не виступала, але вона, як інституція, існує безперервно дотепер, бо перед ніяким ворогом не скапітулювала, не самоліквідувалась, а її воякцтво офіційно є в безтерміновій відпустці. Та ж і хрести Симона Петлюри та Воєнні Хрести, що їх сьогодні дістає воякцтво, як і підвищення в ранґах **перево-**

диться наказом по Війську УНР.

Незаперечним є, що всі українські державно-визвольні змагання нашої доби це — взаємопов'язання всіх процесів нашої державної дії, в тім і процесу творення українських леґіонів, але історичний досвід вчить нас не повторювати при тім давніх помилок.

Так, Армія УНР є носієм тих національно-військових традицій реґулярної армії суверенної й соборної Української Держави, яких ланцюг в неперервній тяглості передавався наступним поколінням отими її кадрами, з яких багато було співучасниками наших дальших визвольних змагань — від національно-революційних до збройних включно. Армія УНР не тільки історично-військова форма, але й державницький акт пролитої крови її козаками, старшинами та її Верховним Командуючим — Головним Отаманом Симоном Петлюрою.

Леґіони ж тільки тоді досягають цілі, коли вони, маючи знизу вгору свої національні кадри, підпорядковуються всеціло своєму національному Урядові. Отже, леґіони лише тоді сповнюють свою ролю, коли вони вливаються в склад реґулярної армії (хоч і переводять бойові операції як окрема частина, напр. в запіллі ворога чи на відтинку фронту наших союзників). З цих то міркувань і випливають дві концепції.

Учімся з історії наших визвольних змагань, якщо ж ні, то з таких поокремих історичних епізодів, як то подає Валерій Остапенко в статті «Вони пішли шляхом своїх предків», що друкується на сторінках «Свободи» від 24.січня ц.р.

І так, духове й національно-творче самовиявлення найширших ветеранських лав в прямуванні (без якого будь диктату згори) до світового об'єднання є проявом дії української духовости, що жевріє в грудях, як у вояків — громадян УНР, так і вояків-українців — громадян інших держав світу. — Бож так довго ми не становитимемо рішальної сили,як довго в основу нашого всебічного взаємопов'язання не ляже ота, випливаюча з української духовости, одна об'єднуюча нас усіх національно-державна ідея, — якою б жили не тільки офіційні речники державницької думки, але й найширші верстви, а втім і всі українські ветерани.

Тож у цих всеветеранських прямуваннях до Світового Об'єднання — Конґресу Українських Ветеранських Організацій, повинна понад все панувати українська духовість і тільки тоді між ідеєю, військовими традиціями, боєздатністю та військовими концепціями буде нерозривний зв'язок і гармонія.

3. Що раніше: Світове Об'єднання чи Конґрес?

Поруч цих засадничих проблем (доцільности світового об'єднання та військових концепцій) в листах побратимів по зброї було порушено й багато інших, а в тім і проблему черґування Об'єднання та Світового Конґресу, над чим ми коротко й спинимося.

Багато побратимів не уявляє собі: — чи Світовий Конґрес Ветеранських Організацій має бути предтечею Світового Об'єднання Ветеранських Організацій, чи ним самим, себто Об'єднанням або його вивершенням?

При тім про Світове Об'єднання Українських Ветеранів одні думають як про об'єднання ветеранських **організацій,** другі — як про об'єднання ветеранських **союзів,** а треті — **як про** об'єднання крайових — теренових ветеранських **об'єднань всіх разом,** без огляду на їхні ідеологічні й статутові розходження. Це питання є дуже важним, бож є в нас «берлінські мури» навіть між ідеологічно спорідненими військовими організаціями (напр., у Франції). Що ж тоді говорити про організації, які розходяться в засадничих проблемах, напр., одні стоять на плятформі ДЦ УНР, а інші — на якійсь протилежній плятформі!

Тож перед українськими ветеранами стоїть питання: якими шляхами іти до об'єднання?

З дотеперішнього міжорганізаційного контакту можна думати, що в деяких країнах ветеранські організації воліли б включитися в світове об'єднання безпосередньо, а не через теренові об'єднання. Якщо ж поза тереновими об'єднаннями чи союзами залишаться окремі ветеранські організації, то ускладниться справа представництва. До того ж на черґу прийде справа участи українських генералів, з яких одні належать до ветеранських організацій, а інші **ні,** але обминути їх не можна, бо ж усі українські генерали є героями української військової епопеї нашої доби.

При тім усім у склад членства ветеранських організацій входять як вояки-українці громадяни країни, в якій дана організація знаходиться, так і вояки Армії УНР чи інших армій, що почуваються громадянами УНР.

Самозрозуміло, що кожний член ветеранської організації, незалежно від своєї державної приналежности, може репрезентувати свою організацію в Світовім Об'єднанні, якщо його організація туди пошле.

Тож поокремі вояки Армії УНР, як не безпосередньо, то посередньо будуть заступлені в в Об'єднанні чи на Конґресі. Але важним є, щоб там була заступлена Армія УНР як така, як

інституція — державний атрибут. Треба, щоб вона там репрезентувала українську державно-військову рацію. Треба, щоб вона там була заступлена відповідним числом своїх представників, свідомих значення і ролі Армії УНР. Це є найвищою державно-історичною вимогою нашої доби.

Представники Армії УНР в Світовім Об'єднанні — Конґресі необхідні не для того, щоб тільки заманіфестувати там свою присутність, але й виконати свій обов'язок — прокласти дальший шлях у світ українським державно-військовим концепціям.

Передумовою ж до того, щоб Армія УНР була заступлена в Світовім Об'єднанні-Конґресі відповідними представниками, є те, **щоб усе вояцтво Армії УНР прийшло до самопізнання себе, до духового й морального оновлення та до усвідомлення своєї цілі, ролі й обов'язків на військовім відтинку в українській державній дії наших днів.** Бо тільки на цім шляху лежить виплонення з-поміж нашого вояцтва реально видимої форми його буття й дії, та видвигнення з-поміж себе гідних репрезентантів в Світове Об'єднання — Конґрес. Щодо цього постава нашого генералітету могла б набагато приспішити реалізацію повище сказаного.

На цім шляху лежить і розв'язка передачі нашого військово-державного атрибуту — Армії УНР — в руки молодшого покоління, щоб вдержати цей великий символ української військової самобутности в екзилі аж до того часу, коли український нарід перебере його в свої руки.

З усього нами сказаного випливає, що найперше мусить відбутися процес відродження у ветеранських лавах, процес духового й ідеологічного зближення та духової підготови для сприйняття спільної всім українським ветеранам плятформи Світового Об'єднання. Вивершенням його має бути Світовий Ветеранський Конґрес, що скаже своє слово до українського народу і до всього світу — в імені усіх об'єднаних українських ветеранів.

Тетяна Шевчук

НА ПРОЩУ ДО КИЄВА

(Закінчення)

Репортер, містер Гвайт, розкладає свої прилади на столі і перевіряє, чи все функціонує як слід. Я дивлюся на два кільця тасьми на рекордовій машині і усвідомлюю, що мої власні слова, зарекордовані на цій тасьмі, зможуть ме не запропастити... Отож потрібна обережність. В думці і без слів прошу Всевишнього, щоб просвітив мій ум.Крадьки поглядаю на Алю,що сидить в другому кінці кімнати і не знаю, чи насправді вираз її лиця трошки збентежений чи це тільки моя уява. Не знаю чи дане інтерв'ю — це жест ввічливости, чи має іншу скриту ціль.

— «Де буде передача цього інтерв'ю?» — питаю нарешті, набираючись відваги, начеб я не мала ніякого підозріння.

«Це буде передано на радіо в Києві сьогодні або найпізніше завтра.» — каже містер Гвайт.

— «Можна буде чути це в Москві?»

— Ні. Це тільки льокальна передача.»

— «О, то шкода. Я власне відлітаю туди сьогодні, щоб прилучитися до групи лікарів, з якими я подорожую. Отже ні вони, ні я не будемо чути цеї програми...» Мої слова висять у повітрі без закінчення і без відповіді, бо містер Гвайт каже, що вже все готове до інтерв'ю. Він питає моє ім'я, прізвище, адресу мого дому, горожанство і т. д. Я подаю всі ці інформації без застереження, бо вони ж їх тут у Москві одержали ще перед тим, нім дали мені візу сюди їхати.

— «До якої партії ви належите?» — питає дальше містер Гвайт.

— «Ніякої. Я політичними справами не інтересуюся.

— «Чого ви приїхали до УССР?

— «Щоб побачити Україну на власні очі. Я хотіла переконатися, чи насправді вона така гарна, як моя мама нам про неї оповідала. Мої родичі поселилися були в Канаді, але дуже тужили за життям тут, на Україні. Мама часто співала українські пісні, оповідала нам про різні переживання — особливо про Київ... Вона ходила сюди на прощу. Київ був святим містом для неї... (Це була не буквальна правда, а символічна правда, бо хоч на ділі моя покійна мати в Києві ніколи не була, проте сотки й тисячі моїх предків ходили сюди на прощу...) Цю тугу і любов до Рідної Землі мати передала нам, дітям, і я зробила постанову ще в дитинстві колись поїхати в Україну й подивитися на все власними очима. (І тут — пригадавши тугу мо-

єї мами, я малощо не прослезилася.) «Бос» інтуристичного бюра й Аля слухали дуже уважно, з заінтересованням. (Невже це були українці і в душі у них щось відізвалося? Може й ні. Може все це була тільки моя уява.)

— «Які ж ви винесли враження? — питає дальше містер Гвайт. Він одинокий не зраджував нічого у виразі свого обличчя.

— «Київ багато-багато кращий, ніж я уявляла собі...»

— А люди? Як вони вам виглядають — задоволені?

— Оскільки я могла судити по виразі у прохожих на вулицях, то так. Я в домі в нікого не була... з ніким не говорила приватно.

— «Яке враження зробив на вас їхній одяг? Ви сподівалися, що вони будуть краще чи гірше одягнені.

— «Гірше.»

— Що вам тут найбільше заімпонувало?»

— «Дніпро!» — кажу я без надуми, а опісля додаю — «Балет «Лебедине озеро»... А чи можна згадати про те, в чім я була розчарована?» — питаю.

— «Можна».

— «Я була розчарована, що тут, у Києві, столиці вільної української республіки, ніхто по-українськи не говорить. Я не розумію російської мови і не раз просила в крамницях, в гостинниці, щоб говорили до мене по-українськи, і не могла допроситися... Коли Україна вільна, то чому українська мова заборонена?»

— «Українська мова не заборонена!» — пояснює мені містер Гвайт з ентузіязмом. Ми маємо радіо-передачу в українській мові кожного ранку. Ви напевно чули, ні?

— «Ні, не чула.»

—«Ви мусите усвідомити собі »— продовжує містер Гвайт, — «що Київ — це метрополія. Тут приїжджають тисячі людей кожного дня з усіх сторін Совєтського Союзу, в якому існує більш сотні різних мов. Тож мусить бути одна урядова мова котру всі розуміють.»

Я мовчу.

— «Як вам дитячі садки подобалися?» — питає дальше містер Гвайт.

— «Я їх не бачила.»

Репортер кидає не то злісним, не то розчарованим поглядом в сторону Алі. Мовляв: «Як ти могла цього недоглянути!»

На ділі, того дня як жінок туристів хоч-нехоч везли оглядати ці садки (бо це головна атракція!) — я тайком вийшла з гостинниці і пішла шукати крамниці українського мистецтва. Одначе інформації про них одержала пізніше від сестри Павлі, яка їх бачила. Діти в цих садках гарно відживлені, гарно вбрані, але не поводяться так як нормальні діти, а як манекени. Сидять, дивляться і не рухаються, не всміхаюсья, тільки сидять. В кожній групі є кілька вибраних, які виконують різні акробатичні вправи для забави туристів, щось в роді малп на сцені... Та я цього не могла тут говорити.

Інтерв'ю кінчається. Інтуристичний «бос» встає і подає мені руку. — «Поздоровте там наших земляків і прїжджайте скоро знову!» — каже він і поспішно виходить.

До кімнати входить молодий, жвавий інтурист й інформує мене, що всі зарядження для мого відлету до Москви виконані: він має мої білети і т. п., які вручить мені на летовиці...

Я віддихаю свобідніше, але не зовсім, бо не знаю, чи жде мене ще яка несподіванка, ччи ні.

Ми вертаємося до фоє гостинниці, і там Аля вручає мені здоровий пакунок з «сухою» перекускою, бо на літаку не буде обіду. Є тут вудженина, булки, шоколяда — вистачить трьох голодних нагодувати. В додатку дає мені склянку для пиття води в літаку. Я відмовляюся все це брати, та вона добродушно настоює на своїм. — «На Україні є приповідка: Як дають — бери. А як б'ють — втікай! Але це тепер змодернізовано: Як дають — бери! А як б'ють — віддай!» — каже вона всміхаючись.

Ми стоїмо перед величезними скляними дверима й чекаємо таксівки. Мій новий інтурист вештається біля канадського туриста, який оплачує таксівку до летовища. Аля, зарядивши вислати мене в цій таксівці, заощадила мені 4.50 дол. і чується з цього задоволена.

— «Ми ще маємо трохи часу. Сідайте,» каже вона. «Тут на Україні є такий звичай, що перед всяким новим ділом треба сісти, щоб, як кажуть люди, всяке добро сідало.»

— «Ну, коли так, то треба сісти,» — кажу я сідаючи. Дивно мені, чому вона виявляє переді мною своє обзнайомлення не тільки з українськими народніми піснями, але й приповідками.

До нас підходить старший вже віком службовець гостинниці,щоб теж попрощатися перед від'їздом. Я з ним мала розмову декілька разів відносно книжок українських в гостинниці, і він кожного разу говорив мені про те, як він «насолоджується» українською піснею. І тепер він знову без церемонії починає ту саму тему: він з роду москаль. Одного разу, ще замолоду, він слухав українського хорового співу і це йому так заімпонувало, що він вивчив українську мову і пристав до церковного хору в катедрі Св. Софії. Це дуже помагало йому в його не-

дузі... Він хворий на серце. Але тепер катедра закрита, і він дуже гірко відчуває брак цеї насолоди... Я слухаю і не можу розгадати — чи люди ці — Аля, «бос» інтуристичного бюра і навіть цей службовець — люди щирі, які з ввічливости відправляють гостю, чи це наказ вищого авторитету, що має скриту, підступну ціль.

Втім приїжджає таксівка. Ми прощаємося. Всі вони просять мене знову скоро приїхати. Я дякую їм за добру опіку й гостину. Але все це поверховне, автоматичне.

Розмову в таксівці провадив жвавий інтурист, якому було не більш 19 — 20 років. Він вивчив англійську мову, слухаючи радіо. Не знаю, яких програм він слухав, бо мова його була комічна мішанина модерного жаргону американс. молоді з російським акцентом. Врешті він звернувся до мене з питанням: — «Чи то правда, що в Америці молодь краде 350,000 авт річно!»

Я не знаю — звідки він взяв це число, але не могла цього заперечувати. Старалася пояснити, що в Америці кожна родина має двоє-троє авт... Старі авта продаються дуже дешево. Та я була свідома, що це не оправдувало злочину.

***

Джет з Києва відлетів в означений час і п'ятдесят хвилин пізніше ми вже були на летовищі в Москві. Наші туристи — лікарі з жінками були приміщені в гостинниці «Україна». Та я цього не знала, аж таксівка привезла мене перед двері цієї дуже імпозантної гостинниці. На передмісті працювало чимало робітників.

— «Що тут мають будувати?» питаю возія.

— «Монумент для Тараса Шевченка» — каже він.

Та я не брала цеї відповіді серйозно. Думала, що він не розумів мене. Одначе пізніше довідалася, що це насправді був монумент — більший навіть, ніж той у Каневі.

Але в середині гостинниці мова — російська.

— «Я вас не розумію!» — кажу я до офісовсї обслужниці. Говоріть по-українськи.»

— «О, ви думаєте, що як це гостинниця «Україна», то вже й мова має бути українська!» — каже вона, посміхаючись глумливо, на превелику втіху інших обслужниць в офісі.

***

Наступного дня була неділя, але програма звичайних турів тривала безперервно. Тривала також праця робітників перед гостинницею, будуючи пам'ятник Шевченкові... Для мене все це було анти-клімаксом і думки мої постійно верталися назад в Україну.

З Москви, пару днів пізніше, ми полетіли джетом до Ленінграду і тут на протязі трьох днів повторялася та сама процедура турів по музеях, палатах і навіть в'язницях (царських, не комуністичних...) Тільки пам'ятника Шевченкові тут не будували.

З Ленінграду ми полетіли до Гельсінків у Фінляндії, а відтак до Стокгольму в Швеції, й остаточно до Нью-Йорку. Багато дечого інтересного можна б про ці міста писати, та це вже тема поза рамцями цих споминів.

Спомини ці, на перший погляд, сумні-невеселі. Та передумуючи їх в перспективі, я маю переконання: вони для мене мають неоцінений вартість. Моя головна мрія — злитися душею з духом предків мого народу — сповнилася понад всякі сподівання. Символічно і скромно кажучи, я мала небувалий привілей заглянути до неземного Храму Святощів, яких ніякий ворог знищити не має сили. Побіч цього я винесла позитивні висновки з невідрадної ситуації, а вони такі:

1. Українська Держава — хоч вона тимчасово знаходиться під чужою окупацією — існує. Цього факту не заперечують нам навіть наші вороги. Цей конкретний факт розбуджує національну гордість в душі кожного свідомого члена українського народу. Це дає нам — особливо тим, що ніколи не були на Рідній Землі — твердий ґрунт під ногами. Заперечування, задля політичних причин, що Українська Держава існує, робить велику шкоду... Це неґація існування національного «Я».

2. Стосунки з Україною нам потрібно зміцнювати за всяку ціну, всякими можливими способами, бо для них, — наших братів за морем, потрібне наше підбадьорення, а для нас — це одинокий рятунок від асиміляції.

3. Любов до Вітчизни, яку я відчула, це тільки дрібка того, що відчувають ті, що там родилися, терпіли і терплять дальше. Тож не осуджуймо їх, а стараймося зрозуміти їхнє становище. Ми не знаємо, які страхіття вони переживали, які душевні рани носять досі.

4. Культурна праця, інтелектуальне освідомлення, йдуть вперед. А це остаточно, впарі з нашими конструктивними впливами, спонукує духове пробудження.

5. Не плачмо над тим, що наші брати або ми терпимо. Терпіння теж має свою позитивну сторону: **це ознака живого організму**. (Мертві нічого не відчувають). Терпіння, незаслужене терпіння задля Великого Діла — ушляхотнює і змі-

цнює дух людини — дух народу.

6. Героїчний дух — дух посвяти в Україні існує. Я відчула це на могилах поляглих героїв... Бачила в очах незнайомого киянина, в словах возія... в сльозах народної вчительки! Я певна: що дух цей існує й поза межами України... Він існує у вас, читачів цих моїх скромних споминів. А це важливіше, ніж бомби, гармати і вся-ка інша матеріяльна зброя. Візьмімо приклад із Св. Письма, де молодий, майже зовсім неозброєний Давид пішов назустріч велетню Голіятові — досвідченому воякові, озброєному від ніг до голови, і — на диво і чудо всіх майбутніх поколінь — переміг його. Це символічний приклад і його треба розуміти символічно. В ньому є ключ до дійсної перемоги над насильником.

ЗНАЙОМТЕСЯ З НАШИМИ НАУКОВЦЯМИ

Іван Розгін

ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ

(1834-1908)

Український історик, археолог, археограф, **етнограф, громадський** і політичний діяч XIX століття. Народився в с.Махнівці, на Київщині, в родині дрібного землевласника. Середню освіту набув у ліцеї в Одесі, вищу в Київському Університеті св. Володимира, спочатку два курси на медичному факультеті (1855), а пізніше на історично-філологічному (1860). В той сам час учителював, а здобувши маґістерський титул в 1870 році — був обраний професором російської історії Київського Університету.

Від 1863 року стає активним членом Археографічної Комісії та головним редактором Тимчасового Комітету для розбору старих архівів у Києві. В 1881 році обраний головою «Історичного товариства Нестора Літописця».

Володимир Антонович брав дуже активну участь у громадському і політичному житті та залишив значний слід по собі в національному відродженні Українського Народу. Понад 50 років він був головою «Старої Громади», найважливішої національно-громадсько-політичної організації тих часів. Вплив В. Антоновича не обмежувався Наддніпрянською Україною, але сягав Західньо - Українських земель. Під його впливом в 1890 році укладено умову про взаємну співпрацю на культурному відтинку в Галичині між українськими і польськими парляментаристами. Під його впливом, або навіть за участю, розпочалася боротьба в Галичині за український університет. [1])

Велике значення мав В. Антонович в розвитку так званого «Хлопоманства», тобто, українського національного самоусвідомлення та відродження серед спольщеної людности українського походження. Ближчими співпрацівниками на громад. політич. ґрунті були К. Михальчук, Борис Познанський, Тадеуш Рильський та інші. Можна до певної міри твердити, що завдяки В. Антоновичеві — ми маємо таких титанів як Максим Рильський та Вячеслав Липинський.

Помер В. Антонович у Києві, в 1908 році. При цій нагоді варто завважити, що його син, Дмитро Антонович (1877-1945), порівняно донедавна жив серед нас як визначний вчений мистецтвознавець, а внук В. Антоновича, Михайло, (син Дмитра) — знаний історик — живе і діє серед нас і тепер.

Наукова діяльність та наукові праці В. Антоновича.

В. Антонович працював у декількох суміжних галузях української науки і написав численні праці із цих ділянок (історія, археологія, етнографія), але насамперед вважається визначним українським істориком. Він започаткував так званий «позитивізм» в історіографії та створив київську школу українських істориків (Д. Багалій, П. Голубовський, М. Довнар-Запольський, І. Линниченко, М. Грушевський та інші) [2]). До певної мери влучно характеризує В. Антоновича УРЕ, під відповідним гаслом знаходимо таке: «Створив теорію безкласовости і безбуржуазности української нації», «Заперечував єдиний історичний процес розвитку українського і російського народу», «Протиставляв український народ — російському». Отже він вперше сказав те, що пізніше лягло в основу славнозвісної «Історичної схеми М. Грушевського», і яку уже в наші часи так добре ще раз обґрунтував професор М. Чубатий в своїй праці «Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй» [3]).

Відомий український історик Борис Крупницький, в своїй праці «До методологічних проблем української історії» поділив історіографію України на кілька періодів — відповідно до ме-

тодів, що застосували дослідники у своїх працях. Перші історики: Граб'янка, Величко, автор «Історії Русов» та інші, що жили та діяли в так званий **бароковий період історії**, шукали прямого зв'язку між подіями. Крупницький називає цей метод «Прагматичним». Наступний «Романтично-етнографічний», представником якого був М. Костомаров, вважає Крупницький більш прогресивним, але все таки недостатньо науковим, бо він так само як і прагматичний, обмежувався констатацією історичних фактів, без достатнього синтезування їх. В. Антонович започаткував, а М. Грушевський в 1904 році завершив «Позитивний», або «Генетичний» метод, яким користаються й досі сучасні історики. Б. Крупницький вирізняє ще один метод — «Порівняльно-соціологічний», представниками якого є М. Слабченко, Д. Дорошенко, М. Яворський, Л. Окіншевич та інші, проте, треба вважати цей метод як доповнення чи поглиблення генетичного. [4])

В історії розвитку української історичної науки треба визнати ще такі напрямки як «Народницький», представниками якого були всі історики, і «Державницький», що його започаткував В. Липинський, а продовжував С. Томашівський, Д. Дорошенко, . Крупницький і всі сучасні історики — О. Оглоблін, Н. Василенко-Полонська, Л. Окіншевич, В. Гришко та інші. Тепер зарисовується ще «Націоналістичний» напрямок, що його започаткував Д. Андрусяк, але покищо солідних праць опублікованих не маємо.

Отже, В. Антонович почав, а М. Грушевський завершив народницький напрямок в українській історіографії та застосовував сучасний «генетичний» та «порівняльно-соціологічний метод».

Сучасні історики інколи навіть ніби зневажливо згадують народницький напрямок в українській історіографії, намагаючись протиставити йому свій, ніби більш сучасний «державницький». Нам здається, що такий підхід не цілком слушний. Ми згоджуємося з Б. Крупницьким, який в цитованій праці висловився приблизно так. Народництво є не тільки певний напрям нашої історіографії періоду реформ або доби революційного народництва 70 років. Це загальне явище, широке русло, в якому йшло дослідження української історії в другій половині XIX століття. Клич «в народ», коли не брати його буквально, був міродайним взагалі для істориків другої половини XIX століття. Народництво було необхідним етапом нашого розвитку — каже Б. Крупницький. Це було шукання опертя, підтримки там, де ще знаходився народ. Бо на певний час нашого розвитку, селянство, в силу обставин, а саме — з огляду на те, що ми втратили власну еліту — репрезентувало цілу націю. Тому народництво як історіографічний напрям домінує увесь час, даючи себе знати в різних формах вислову — то в формі романтичного народництва (кирило-методіївці, в тому М. Костомарів), то реалістичного, позитивістичного (В. Антонович), або в підкресленні соціяльних моментів (М. Грушевський), або соціялістичного (М. Драгоманів). Основним залишається у всіх істориків майоризування українського народу у всіх історичних процесах, і нехтування іншими клясами чи групами населення, як чужонаціональним елементом. В. Антонович та його учні ставили на перше місце народ, бо в момент його відродження освідомлення народу було першим завданням. Треба було ставити на ноги Націю силами самого народу. Невеличкий гурток інтелігенції сам шукав опертя в народі, бо вся еліта була або чужа, або змосковлена чи спольщена. Тому напрямок в історії, що його тримався В. Антонович був єдино слушний і себе виправдував. На тлі тогочасної ситуації, в освітленні вищезгаданих світоглядових народницьких концепцій застосовуючи сучасну методу історичного дослідження, В. Антонович виконав, написав і опублікував низку надзвичайно важливих праць з української історії, археології, археографії та навіть етнографії. Найголовніші з них такі:

Нарис з історії Великого князівства Литовського, до другої половини XУ ст. (1877-1878).

Київ, його доля і значення з XIУ до XУI ст. (1882).

Про походження Козацтва (1863).

Дослідження про гайдамацтво (1876).

Монографії по історії Західньої та Південно-Західньої Росії (1885).

Археологічна карта Київської губерні (1895).

Археологічна карта Волинської губ. (1902)

Збірник матеріялів для історичної топографії Києва та його околиць. (1874).

Розкопи на Землі Деревлян (1893).

Збірник літописів, що відносяться до Південної Росії, тт. I та II. (1890 - 1896) та інші.

Крім власних наукових праць, В. Антонович редагував та видавав важливі так на той час, як і тепер, численні збірники, як наприклад — «Архів Південно-Західньої Росії» в 8 томах. Збірники «Тимчасової Комісії для розбору старих актів», згаданий уже Збірник Літописів та інші.

У своїх наукових працях, В. Антонович уникав синтези, натомість з найбільшою досконалістю оформлював документально та літературно окремі історичні події та явища. Лише в деяких своїх науково-популярних працях як «Бесіди про часи Козацькі на Україні» (1897) він подав загальний огляд української історії від часів зформування Козаччини.

Як ми вже згадували, В. Антонович був та-

кож, видатним громадським і політич. діячем. Належачи до «хлопоманів», він надрукував 1862 року як відповідь польському публіцистові Зенону Фішеві (що був відомий під псевдонімом — Падалиця) відому статтю «Моя сповідь» де подав обґрунтування ідеології «хлопоманів». Фактично ця відповідь була адресована не одному Падалиці, а цілому польському суспільству.

Про всю наукову працю В. Антоновича не можливо розповісти, або навіть оцінити в кількох реченнях, та ще в популярному нарисі. Досить подати кілька фактів, з яких читач сам робитиме висновки. Наприклад, для продовження та завершення своїх історичних праць В. Антонович вислав до Львова М. Грушевського, свого визначного учня. Львівський Університет звернувся з пропозицією обняти Катедру української історії до самого Антоновича, але він замість себе запропонував свого видатного учня. Тепер ми з історичної віддалі бачимо, яке значення мало таке рішення справи. М. Грушевський у Львові, крім праці на Університеті, ставши на чолі НТШ, — перетворив Галичину у справжній «П'ємонт» української науки, а НТШ у справжню Першу Українську Академію Наук!

Про наукові праці В. Антоновича існує велечезна література, ми подаємо лише прізвища істориків чи діячів суміжних наук, що присвячували свою увагу цій постаті. В. Доманицький (1906), С. Томашівський (1906), М. Довнар Запольський (1909), .. Стешенко (1909), М. Грушевський (1909), А. Єфіменко (1905), А. Лобода (1909), С. Єфремов (1924), М. Грушевський (1928), О. Гермайзе (1928), О. Лотоцький (1932), Д. Дорошенко (1933), та Б. Крупницький (1950) та інші.

Ми сподіємося, що засноване в США «Українське історичне товариство» матиме у своїй науковій діяльності також вивчення постаті В. Антоновича в світлі сучасних потреб української історіографії.

Використана література:

1. Doroshenko D., Ohloblin .O. A. Survey of Ukrainian Historiography. The Annales of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U.S. Vol. Y-YI 1957 pp. 172-187.

2. Енциклопедія Українознавства (гаслова частина) та УРЕ.

3. Чубатий М.: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східних слов'янських націй. Записки НТШ. Праці Філософічно-Історичної Секції. т. CL XXVIII. ст. 125. м.р.

4 Крупницький Б.: До методологічних проблем української історії. Видання УВАН. Серія історична. 1946. ст. 5 та 16.

Петро Стерчо

ДО МАЙБУТНЬОЇ ПУБЛІЧНОЇ МЕДИЧНОЇ ОПІКИ В ЗДА

На основі опитування стверджено, що приблизно 63 відсотків американців бажає впровадження державної медичної опіки для осіб у віці понад 65 років життя, але одночасно виявилося, що багато з бажаючих необізнані зо зміс том законопроекту, що його адміністрація президента Джансона внесла в Конґрес й Конґрес його саме розглядає. Читачам «Самостійної України напевно цікаво буде також запізнатися з основними постановами майбутнього закону про медичну опіку, бо можна сміло твердити, що Конґрес прийме цей законопроект іще цього року.

Пригадаймо, що передові країни Західньої Европи вже віддавна дають медичну опіку своїм громадянам на кошт державної скарбниці. І так Західня Німеччина покриває не тільки всі кошти лікування, але й здоровельну допомогу працюючим у висоті 75 відсотків нормального заробітку хворого. Італійський уряд покриває всі кошти лікування і виплачує хворобове до висоти піврічної заробітної платні. Голляндія, крім покривання всіх коштів лікування, виплачує 80 відсотків нормальної заробітної платні непрацюючому хворому. Широку медичну опіку хворим дає також Франція, Швеція, Велика Британнія та інші країни Европи. Натомість так у Канаді, як і в ЗДА ця справа ще являється предметом публічної дискусії та розгляду законодатних чинників.

У ЗДА, як відомо, дотепер нема загальної медичної опіки федерального уряду для громадян країни. За часів Президента Айзенгауера, щоправда, Конґрес ухвалив т. зв. Акт Керр-Миллс-а, але цей закон набирає сили тільки в тих стейтах, де стейтові леґіслятури ухвалили впровадити його в життя у своїх стейтах. Закон цей однак відноситься тільки до тих осіб, які викажуть, що не мають змоги самі оплачувати коштів лікування.

Законопроект, що його під сучасну пору розглядає Конґрес ЗДА й відображує бажан-

ня Президента Линдона Б. Джансона, офіційно внесли конґресмен Кінґ і сенатор Андерсон. Якщо він буде ухвалений, а в автора цієї статті нема сумніву, що він буде ухвалений, то федеральний уряд буде зобов'язаний оплачувати за медичну опіку в шпиталях, як також і вдома та в домах для видужуючих під опікою кваліфікованих медичних сестер для всіх осіб у віці понад 65 років життя. Але вже на самому початку треба підкреслити, що законопроєкт не пропонує оплати лікаря за його обслугу, ані коштів ліків для осіб до 65 року життя. Цей законопроєкт має дальші важливі обмеження, які тут коротко згадаємо.

Тоді як у европейських країнах державна медична опіка охоплює всіх осіб, незалежно від віку, як також майже в усіх країнах не обмежує часу перебування у шпиталях чи медичної опіки на кошт держави, то законопроєкт Кінґ-Андерсона обмежує таку опіку найдалі до 60 днів хвороби. Крім того, держава не покривала б усіх коштів медичної опіки навіть впродовж тих 60 днів! Пацієнт муситиме заплатити кошти першого дня за перебування у шпиталі, а вже за дальший побут у шпиталі кошти покривала б держава. Ці кошти включали б уживання ліжка й за харчування, послуги медичних сестер і потрібних лікарів-спеціялістів, послуги лікарів-інтернів, як також і за самі ліки. Але кошти звичайної лікарської опіки родинного лікаря навіть під час його візит у шпиталі мусітиме покривати сам пацієнт. Це саме відноситься і до послуг приватних медичних сестер.

Якщо у пацієнта затяжна хвороба й по 60-ох днях медичної опіки у шпиталі він і надалі потребує шпитальної опіки, тоді пацієнт дальше лікується на власний кошт або, якщо він незаможний, може одержати державну допомогу на дальше лікування. Якщо ж, однак, по 60-ох днях перебування у шпиталі пацієнт вже на стільки підлікувався, що може перейти до дому конвалесцентів, то держава покриватиме дальше кошти за черговиx 60 днів фахової опіки над конвалесцентом. Якщо й цю можливість вичерпано, тоді держава заплатила б ще за 240 додаткових візит медичних сестер і іншого подібного медичного персоналу впродовж одного року, але не покривала б кошти візит лікаря. Ця домашня опіка медичного персоналу включала б дуже різнородні послуги, але не покривала б коштів самих ліків.

Якщо пацієнт залишається вдома, то й у такому випадку законопроєкт передбачає частинне покриття коштів лікування. При цьому треба пам'ятати, що законопроєкт кладе наголос на опіку в шпиталях і домах для конвалесцентів, бо ідеться про осіб у віці понад 65 років життя. Тому, якщо пацієнт не перебуває в шпиталі на затяжну хворобу, а потребує шпитальної опіки кількома наворотами, він може впродовж року перебувати в шпиталі разом 90 днів на кошт держави. Очевидно, законопроєкт передбачає для пацієнта можливість вибрати собі шпиталь, що до нього він хоче піти, як вибирає він і лікаря для себе.

На відміну від деяких приватних медичних асекурацій' держава не виплачувала б грошей на руки пацієнта, а оплачувала б рахунки за послуги, ліки в шпиталі тощо безпосередньо шпиталеві, домові для конвалесцентів, медичним сестрам за опіку над пацієнтами в їх домах і т. п. На покривання медичних коштів законопроєкт задумує створити в рямках Соціяльного Обезпечення спеціяльний «Госпител Іншюранс Траст Фонд» при Державній Скарбниці ЗДА. На покриття коштів медичної опіки біля двох мільйонів осіб у віці понад 65 р.життя,які не були досі включені в систему Соціяльного Обезпечення, Державна Скарбниця платила б із загальних державних доходів. Але в основному до цього фонду напливали б прибутки з додаткового оподаткування працедавців і працівників у рямках Соціяльного Обезпечення. Від 1. січня 1966 р. базою цього оподаткування була б сума 5,600 долярів заробітку замість теперішніх 4,800 долярів. Крім того податок піднесено б на 0.30 % в 1966 р., на 0.38 % в 1967 р. та на 0.45 % у 1969 р. так для працедавця, як і для працюючого. Для самозатруднених податок у тих роках також був би підвищений на 0.45%, 0.57% і 0.675% у 1969 р. Кошти ці не були б дуже великі, бо в 1969 р. ця підвишка в оподаткуванні від перших 5,600 долярів заробітку виносила б 2.10 дол., так для працедавця як і для працюючого.

Тоді як податки держава почала б збирати на потреби медичної опіки вже від 1. січня 1966 р., то сама медична опіка державою почалася б пів року пізніше, тобто 1. липня 1966 р., крім опіки в домах для конвалесцентів під опікою медичних сестер і іншого персоналу, що була б впроваджена щойно 1. січня 1967 р. Це просто з тої причини, що держава насамперед мусить призбирати фонди, щоб вона могла покривати кошти медичної опіки.

Як бачимо, законопроєкт Кінґа-Андерсона в рямках програми Президента Джансона далеко від того, щоб охоплювати медичною опікою все населення країни, як також далекий він від того, щоб покривати всі кошти медичної опі-

ки для осіб у віці понад 65 років життя. В опозиції до цієї програми стоять скрайні консервативні кола країни, а зокрема американські лікарі. Радше ніж входити в аналізу причин опозиції до цієї програми, воліємо висловити думку, що це тільки початок для введення програми медичної опіки для всього населення країни, що стане дійсністю, на думку автора цих рядків, у недалекому майбутньому.

Консервативні кола в ЗДА противляться впровадженню медичної опіки тепер так, як ще недавно противилися впровадженню програми соціяльного обезпечення взагалі. А проте, тепер соціяльне обезпечення загально принято й цього року Конгрес правдоподібно підвищить старечі пенсії в рямках соціяльного обезпечення на яких 7%. Старші люди напевно приймуть це з радістю так, як і з радістю приймуть вони й закон про медичну опіку. Противники закону медичної опіки вказують на те, що незабаром податок на потреби соціяльного обезпечення, що включає старечу пенсію, допомогу сиротам, вдовам і нездібним до праці, як також і допомогу потребуючим, досягне до 10% із суми 5,600 долярів заробітку. Звичайно, вони вказують на позитиви приватної харитативної акції, забуваючи про те, що людина, яка змушена приймати допомогу, змушена понижувати свою людську гідність. Натомість, безособова адміністрація в сучасну пору старечої пенсії, а в майбутньому й медичної опіки не матиме цього елементу, а радше трактувати треба ці програми, як належний людині привілей отримувати мінімальний дохід на прожиток і опіку над її здоров'ям.

Це давно зрозуміли народи в Европі. Не диво ж, отже, що на потреби старечої пенсії, медичної опіки, допомоги потребуючим, сиротам, вдовам і т. п. европейські країни видають високі відсотки свого суспільного доходу (вартости всієї річної валової продукції дібр і послуг). І так, перед веде тут Німеччина, витрачаючи на ці потреби 15% усього свого суспільного доходу. Франція видає 13%, Швеція 12%, Італія понад 11%, Велика Британія 11%, Голляндія 9%, а ЗДА всього біля 7.5% свого суспільного доходу витрачають на потреби соціяльної опіки народу.

Не тільки у ЗДА зростають домагання ширшої соціяльної опіки, але такі самі домагання зростають майже у всіх країнах світу. Тому, що здоров'я — це найбільший скарб земного життя людини, опіка над здоров'ям у модерній державі повинна належати до категорії публічних послуг, щонайменше нарівні з публічною обов'язковою освітою для молоді.

Публічна медична опіка позбавить населення від страху, що довше перебування під лікарською опікою цілковито зруйнує матеріяльно родину хворого.



Коментатор

НА ГРАНІ...?

Немає такої ситуації в світі, що тривала б в безконечність і неможливо є серед живих людей і живих народів затримати щось на подобу статус кво тільки тому, що деяким теоретикам здається, що це так було б найкраще. Очевидно, для задоволення і самозадоволення, для посідаючих і маючих, для багатих і ситих і вільних було б найвигідніше, якби стан їхнього самонасичення не мінявся і якби вони не мусіли вже ніколи більше воювати, навіть в обороні набутого. Якщо хтось хоче ці тихі, але сердешні бажання зодягнути в квітисту фразеологію про потребу вічного миру у світі, про потребу стабілізації політичних відносин і про заборону всяких повстань та революцій, навіть в обороні власного життя і волі, той мусить логічно почати творити світовий уряд і забезпечувати його існування серіями параграфів і назвати це все Об'єднаними Націями, яких не об'єднує ніщо, крім бажання стрибнути один одному до горла.

Після двадцяти років повоєнної політики, після досвіду часів Ліги Націй ми дозволимо собі бути настільки циніками, щоб — з повним респектом для будинків, в яких містилась Ліга Націй і будинків, в яких тепер вміщаються Об'єднані Нації — сказати щиро і відкрито, що більшого центру міжнародної брехні годі собі уявити. Жаль тільки, що на це йдуть такі важкі і з трудом зароблені гроші мільйонних мас.

Що нас спонукує до такого ствердження саме сьогодні?

Крах: повний крах найбільшого оборонця і експонента ідеї так Ліги Націй як і Об'єднаних Націй, повний крах тисячів параграфів і трактатів і обіцянок і присяг — в обличчі звичайної, примітивної, брутальної сили. І це не впер-

ше. Ще наше покоління пам'ятає час нацизму і катастрофу, що її він стягнув на нації Заходу. Наше покоління витягнуло з цього досвіду науку і наше покоління висловилось негативно до розв'язок 1945 року з самого початку тому, що побудовані вони були на брехні, несправедливості, жорстокості і насильстві тих, що мали, над тими, що не мали. Наше покоління знало, що цій побудові прийде поганий кінець і на сьогодні — і на завтра — наше покоління віднесло невтішну, але справедливу перемогу. Ідеї об'єднання націй скрахували тому, що це було об'єднування сильних на плечах поневолених. Напруга нагнутих плечей мусіла довести до експльозії — і довела — а в розгарі вибуху, що огортає світ, до голосу приходять демони, що їх Рузвельт не хотів ніколи бачити у свій час. І в такому власне аспекті треба розглядати сьогоднішню ситуацію в світі взагалі, а в Азії зокрема.

Республіканські і демократичні бомби

Америка перейшла за двадцять років тернистий шлях політичних експериментів від теорій Гопкінса, почерез Кеннана до Ростова і хоч життя — червоне життя — заперечувало їх на кожному кроці, в Греції, в Кореї, в Берліні, в Ляосі, в Конго і Бог зна ще де — Америка ще вперто сьогодні стоїть на своїх «позиціях». Вона ж веде західній світ і вона на собі несе відповідальність за його долю. Не легко признатися до політичної катастрофи на світову міру і не легко дивитися в очі еміґрантам із Сходу та признати їм повну рацію. Цього навіть ніхто не чекає. Чекаємо тільки дійсної зміни позицій, чекаємо усвідомлення, що Америка дійсно знає і розуміє, що навколо неї діється.

А цього ще немає.

Стейт департмент вилазив із шкіри, щоб Тшомбе прогнати з Конга, на те тільки, щоб його повернення в ролі спасителя проковтнути як гірку пігулку. І хоч завдяки Тшомбе є ще тінь надії на врятування центральних полос Африки, школа — домінантна школа — американської закордонної політики устами Ліппмана і йому подібних пришиває йому всякі можливі колючки і предсказує його загибіль тільки тому, що він хоче там завести дисципліну і порядок.

Президент Труман прогнав Мек Артура з Кореї на те тільки, щоб сьогодні президент Джансон мав перед собою не безсилий Китай, але Китай набитий енергією, як рушниця, Китай що поробив перші кроки в напрямку атомової зброї. Хіба дійсно Труман, який вважає себе за великого політика не передбачав такого простого, логічного розвитку подій?

Секретар Даллес впродовж двох днів склав три прилюдні заяви, що Америка не задумує вмішуватись у мадярське повстання на те тільки, щоб вбити рештки надій на звільнення у серцях поневолених мільйонів і з російського ката зробити світову потугу, яка сьогодні кпить собі з Америки в живі очі. Це саме сталося всюди, де прийшлося екзамінувати політичні теорії мудреців, відомих сьогодні всім і вся.

Американська ліберальна преса словно закаменувала Ґолдвотера за його виразні прогнози і ствердження, що мали всі підстави політичної логіки. Його республіканські бомби знищили його шанси стати президентом на те тільки, щоб сьогодні президент Джансон застосовував його політичну школу для рятунку останніх баз на терені Азії і — на диво! — його демократичні бомби, скидані на Північний В'єтнам не викликають найменшого здивування ані в Ліпмана, ані в Алсопа, ані у всіх тих, що так тішилися з поразки Ґолдвотера.

Змушені до вибору

І так сьогодні, в наслідку своїх «далекозорих» потягнень, мужі відповідальні за долю світу стоять перед вибором, від якого всі вони разом із своїми політичними професорами тікали як від вогню: воювати або піддатися. Показується, що життя таки міцніше і що життя із своїми твердими законами таки керує світом. Показується, що нінащо здалась ціла оперета Об'єднаних Націй і нінащо здались всі фонди витрачені на неї. ОН не з'єднали Берліна, не висвободили ніодного народу, не закопали воєнного топора між арабами й жидами, довели до повного хаосу в Конго і в Індокитаї і навіть в своєму власному будинку, де викидали урядовців із служби без попередження, де зникали таємні архіви і списки людей, де гинули чужинні дипломати без вияснення справи...

Американці не підтримували б жадної корпорації, що виказувала б тільки невдачі, довгиі повний брак провідництва та авторитету. Тож маймо надію, що інституція, якої практичною ціллю стала лінія жадного опору комуністичній пропагандивній плятформі у вільному світі: — перестане існувати. Від неї поневолені народи не мають чого чекати. Навпаки, вона впевняє світ устами всяких Федоренків, що Україна, наприклад, ще ніколи так добре себе не почувала як сьогодні, під російським чоботом і наганом.

Америка, як держава, однак, має межі, до яких її політичні експерименти можуть йти, і на нашу скромну думку, сталось це, що ми всі передба-

чали: вона до цих меж доходить. Вона не може дозволити собі на дальшу забаву з політичними дітьми і демократичний президент мусів прийняти поздоровлення від неуспішного республіканського кандидата за провадження республіканської закордонної політики в Азії. Навпаки всім ліберальним теоретикам показалось, що сила це таки найкращий аргумент в політиці, тільки, на жаль, «завдяки» цим теоретикам американська сила сьогодні не така як могла б бути і що гірше — американські моральні, політичні і стратегічні позиції — сказати б скромно — сильно надщерблені. Можна було врятувати шість мільйонів жидів десятьма французькими дивізіями в 1935 році, але не можна вже було їх врятувати всіми мобілізованими силами цілого західнього світу в 1943. Оце наука, якої не сміє ніхто забути, а передусім покривджені... Можна було спасти світ від комунізму кількома атомовими бомбами в 1945 році, але сьогодні... ну, наші Читачі самі знають відповідь.

І нарешті, нащо ці всі експерименти, коли кінець-кінців Америка таки почала бомбити, таки почала воювати і показується, що в Азії зарисовується поважна «льокальна» війна. Нехай ніхто себе не дурить, що вона льокальна. Льокальну війну може вести Ляос з Камбоджею, але не Америка із аґентами китайського та російського комунізму. Майбутнє покаже.

Ми хочемо однак підкреслити, що хоч Америка і бомбить і воює і може навіть переможе в Азії, то моральні вартості цього зриву сьогодні малі. В умах мільйонних азійських мас закоренилось поняття, що Америка не має активности, не виказує рішучости, не має ініціятиви, не керує світовими подіями, а тільки кволо і завжди пізно відповідає на дії рішучих, відважних сил світового комунізму. Ефект буде такий, як наприкінці світової війни: на полі бою виграли, а після того не знали що зробити і при зелених столиках створили хаос і... причини нової війни.

Висновки

Деякі американські масові журнали починають вміщувати статті із ствердженням: ми мусимо стримати Китай тепер! Це вказує логічно на закінчення сентенції — якої однак не подається — бо завтра буле запізно. І знову ця сама історія: п'ятнадцять років тому назад було значно легше, маршал Чіян-кай-шек допрошується весь час дозволити йому спробувати своїх сил і вмішати Китай у домашню війну, та даремно. Політична американська школа твердить, що не можна підтримувати революцій і повстань у сфері комуністичного впливу, бо це... погрожує третьою світовою війною. Але одночасно з цим сиплються бомби на Північний В'єтнам — бо немає іншого вибору — і хоч червона сторона погрожує вибухом цієї власне світової війни, цього не враховується «поважно». Забулося, що другу світову війну почав Гітлер власне тоді, коли всі його погрози вже не могли принести Німеччині успіхів. Червона сторона нашого світу не є далека від цього вирішення. Червона пропаганда вичерпує свої засоби і видних успіхів «демократичними» засобами вже не може здобути. Ясно, що вони почнуть продовжувати свою «визвольну» політику військовими засобами на широку скалю. Їх також вчив Клявзевіц: тільки вони кращі учні.

Може — може нарешті Захід відкриє очі на дійсний стан справ і може нарешті почне слухати нашого тихого голосу правди, замість райдужного маячення «широко признаних і заслужених» політичних шкіл, наставлених на капітуляцію і моральну смерть? Може нарешті дочекаємось обєднання звільнених націй і екзекуції смертного засуду над катами?

Може — але сказавши щиро — не маємо підстав вірити в це і тому з песимізмом глядимо в майбутнє, з песимізмом до нашої долі і з почуттям заслуженого цинізму до всього іншого.

ВІД РЕДАКЦІЇ

У цьому числі перериваємо друк праці Ю. Пундика «Український Націоналізм» в нашому журналі. З кінцем наступного місяця наше Видавництво видасть цю працю окремою книжкою. Заінтересованих просимо звернути увагу на відповідне оголошення у квітневому числі «С. У.».

Ярослав Гайвас

ЗАВВАГИ ДО НАШОЇ РЕВОЛЮЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

(Закінчення)

Як це дуже часто буває в історії, події намічені й заплановані якимсь чинником, в остаточному наслідку розвиваються на шкоду того самого чинника, їхнього ініціятора. Дуже часто аґресор-імперіяліст розгромлює існуючий стан у даній країні, щоб ослабити її та облегшити собі її посідання, а в наслідку очищує цю країну зо старого та приспішує наростання нових сил, нових передових революційних ідей.

Після першої світової війни Велика Брітанія створила «країну поселення» для жидів у Палестині коштом арабів. Зробила вона це не лише з метою облегшити долю жидів, але теж з метою вбити клина в арабський світ і послабити його. А розвиток подій ішов в іншому напрямку. Створення держави Ізраїля на арабських землях Палестини приспішило народження модерного арабського націоналізму, спотужнило прагнення до всеарабської єдности, викликало на поверхню життя нові визвольні енергії. Цей процес щойно на початку, а англійці, які його спричинили, вже давно прогнані із Суезького каналу, вже зуб за зубом випорожнюють араби їхню імперіяліст. щоку з арабських посілостей, баз, нафтових піль. Ще яскравіший приклад у тому самому напрямку — це Кипр. Щоб втримати там свою базу, англійці (згідно з принципом «діли і пануй») вплели турецьку державну машину в кипрські конфлікти. І сьогодні вони, брітанці, скомпромітовані цим дощенту в тій закутині землі, і те, чого вони не втратили під ударами партизан Ґріваса, тратять тепер іншими шляхами. Одним словом, історія насміялася з «хитрих, далекозорих» лордів.

Подібна ситуація в середущій Азії. Російські большевицькі імперіялісти, розбиваючи духово-культурні системи середньо-азійських народів та їхні соціяльні устрої й господарські стосунки, наміряпися впрягти навіки туркменів, казахів, узбеків, кавказькі народи й багато інших у російську імперіялістичну колісницю. А тим часом, як це звичайно в житті буває, народи ці заліковують завдані їм російським імперіялізмом рани, вирощують нове покоління провідних людей, продукують нові сили, модерні засоби для розвитку, для боротьби, для перемоги.

По цій же лінії пішли події у висліді «світових перемог комунізму». Наслідки цих «перемог» — це раз-у-раз зростаючі конфлікти в лоні комуністичного блоку, і як уже згадано, архиконфлікт Росія-Китай. Коли цей конф-

Ганна Черінь

ЗВЕРШИЛОСЯ!

Від Редакції

У першу річницю відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінґтоні, щоб пригадати і відсвіжити в пам'яті цю вікопомну подію, — містимо репортаж з минулорічних святкувань.

— *** —

Року Божого тисяча дев'ятсот шістдесят четвертого, дня двадцять сьомого червня, в столиці З'єднаних Штатів Америки було урочисто відкрито пам'ятник українському Прометеєві, найбільшому поетові нашого народу Тарасові Шевченкові. Історія вже не відкриє нам, в чиїй голові зродилася ця світла ідея, хоч етапи боротьби за Пам'ятник щабель за щаблем зафіксовані в нашій пресі, літературі, архівах наукових товариств і звітах громадських і політичних організацій і навіть в державних архівах країни Вашінґтона. Динамом цієї споруди були Лев Добрянський, голова Українського Конгресового Комітету, та славної пам'яти Дмитро Галичин, голова Українського Народнього Союзу. Два роки підготовки, телефонних розмов, листів і особистих інтерв'ю, в основному через співдію сенатора Джекоба Джевітса, привели до того що в 1960 році 86-й Конґрес ухвалив дозволити українцям Америки поставити монумент Шевченкові і приділив для цього гарну площу в Вашінґтоні, недалеко від Білого Дому. Резолюція застерігала, що будова має бути завершена протягом двох літ. Звичайно, українці нарід непоспішний, але в цій справі з них кожний міг би взяти приклад: негайно оголосили конкурс на проєкт монументу, і з них вибрали твір Леоніда Молодожанина, що представив Шевченка гарним, молодим, повним експресії і непокори. Не прийшлось і припрошувати громадянство на пожертви - понад 50 тисяч українських еміґрантів охоче склали свої датки, і восени 1963 р. площу посвятили, і землю почали історичною лопатою,що нею колись зачинали будування монументів Вашінґтонові й Лінкольнові. Здавалось, все йшло якнайкраще. Проте, знайшлися люди, кому це не вподобалося. Спочатку совєтська пре-

лікт розвинеться до своїх вершин, тоді Росія мусітиме звернути всі свої сили на Далекий Схід. Із привабливого гасла «екс орієнте люкс» — для Росії може прийти зі Сходу загибель.

У загальному нарисі така є сьогодні Україна і такі зовнішні обставини для неї. Для завершення цієї картини слід звернути увагу на відносну стабілізацію внутрі СССР, перехід найвищої влади з рук поліційних органів до рук комуністичної партії — що само собою ніяк не зумовляє тривкого спокою в СССР, а навпаки, може стати дуже придатним ґрунтом для дальших глибоких ферментів. Це все на загальному світовому тлі, що його характеризує мала правдоподібність нового ґлобального конфлікту, а зате наявність цілої низки периферійних холодних та гарячих сутичок.

Як бачимо — світ змінений. Тож треба нам до цих змін пристосуватися, чи радше їх використовувати. Наша визвольна боротьба охоплює не лише всі відтинки життя народу, але дуже часто концентрується на **одному** з них. Рішення на такому відтинку впливає на всі інші, на ціле життя. Боротьба за окремішність, за самостійний розвиток, за чистоту української мови — одночасно є боротьбою за ті самі елементи в українській культурі. Перемога цих елементів в українській культурі неминуче мусить проєктувати на політичний екран. Коли ми кажемо сьогодні, що населення України відкинуло безпосередню збройну боротьбу, то ми свідомі того, що це

а) тимчасове, зумовлене загальним положенням,
б) аж ніяк не означає, що народ відкинув ідею власної держави, яку будується силою, і
в) що народні енергії перенеслися на інші ділянки, на яких у даних умовах вирішуються основні завдання.

Ми на еміґрації мусимо бути співучасниками тієї великої життєвої драми, тієї споконвічної всеобіймаючої боротьби народів. Не спостерігачами тільки, і не дослідниками тільки, але саме активними учасниками. Основною передумовою цього є наша постава. Ми мусимо з'ясувати собі, що тоді будемо посередньо, а чи безпосередньо помічні батьківщині в її боротьбі з російським імперіялізмом, коли займатимемо непримирену поставу проти нього. Ми мусимо постійно наступати в науці, літературі, культурному житті, економіці, побуті. Таким чином ми, з одного боку, допомагатимемо в якійсь мірі виривати від большевиків уступки для нашого народу, а з другого боку, постійно демонструватимемо перед нашим народом факти поневолення, русифікації і таким чином зміцнюватимемо його чуйність, відпорність, аґресивність. Це один бік; а другий бік цієї самої постави — це наша свідомість, що наші здобутки тут, у вільному світі, як ніщо інше підтримують і підтримуватимуть на дусі наших рідса, а далі американська столична газета «Вашінґтон Пост» почали запеклу кампанію проти побудови пам'ятника. Обидві злі сили виставляли той самий арґумент: пам'ятник є символом самостійницьких прагнень України, а тому його не повинно бути поставлено. «Вашінґтон Пост» додавав іще й «місцевого колориту» - що нібито наш пам'ятник забиратиме повітря мешканцям тієї околиці. Добре, що нас благородно підтримала інша газета столиці -«Вашінґтон Стар», що до кінця лишилася нашим вірним другом і прихильником. Коли вже була усталена дата відкриття і все підготовано, зчинилася тривога, що уряд скасує попередню постанову. До уряду надійшла офіційна заява, і з місяць українці чекали захмарені і стривожені. Але постанова лишилася в силі, і настав радісний день відкриття.

«Всі до Вашінґтону!» - закликали наші газети, збори, імпрези. Кожний українець плянував свої вакації на той час, і хто не міг включитися в загальний похід, почувався ніяково і винувато. Знайомі дивилися ніби з осудом, бо свідком проти винного була його пишна хата з коштовними меблями та прикрасами. А ті, що збиралися в дорогу, видобували з скрині вишиті убори, дівчата нові вінки виплітали, гаптували барвисті фартушки... То нічого, що в повнім строю буде гаряче - зате ж в самій столиці можна показатися... А може повіє прохолода...

Не повіяла! День випав дуже гарячий. Сонце не пошкодувало тепла і допекло до 98 градусів. З усіх сторін з'їжджалися українці до Вашінґтону - потягами, автобусами, літаками і власними автами... Поїзди страшенно попізнилися, і через те в маніфестації не стільки взяло участи, як би могло бути. Але й так було на що подивитися, коли тисяч із тридцять п'ять барвисто вбраного люду на дві години заповнили столичні маґістралі. Молоді красуні в повних, традиційних убраннях ріжних частин Землі Української; маленькі хлопчики й дівчатка у вишитих строях; Союз Українок у ніжних барвистих блюзках; бандуристи в козацьких жупанах; пластуни й сумівці в одностроях, більшість із них у новому, придбаному спеціяльно для свята; молодечі оркестри в синьо - жовтих одностроях, з мажоретками попереду

них і знов же змушуватимуть большевиків до більших чи менших відступів.

Боротьби не буває без стику з ворогом. І в нашому інтересі, говорячи образово, не є застиглі позиційні фронти. Навпаки, наші невеликі (порівнюючи до ворожих) сили змушують нас до руху, до маневру. І тому ми мусимо впроваджувати ті свої сили в дію скрізь там, де є нагода наступального контакту з ворогом. Значить, нам не слід уникати контакту з людьми з того боку, навпаки, нам треба його шукати, щоб могти впливати на настрої, спосіб думання, події та процеси в краю.

Найвищим осягом у цьому відношенні є фізична присутність організаційних людей у краю, і хоч як важко це здійснювати, то все таки це не є неможливе. Досвід учить, що, добре вивчивши умовини, можна знайти форми для цього. Цей досвід учить, що в сучасних умовинах спроби будувати організаційні системи з правила раніше чи пізніше провалюються. Зате куди успішнішою є метода «одиночок» — поодиноких членів, що зв'язані безпосередньо таким чи іншим шляхом зі своїми центрами за кордоном і проводять свою роботу індивідуально, не ставляючи організаційної мережі під удар. Хоч така метода значно обнижує роботу, але в існуючих умовинах вона все таки найкраща.

Хотілось би при цій нагоді звернути увагу на дуже надійний інструмент нашої боротьби, а саме: наші контакти з відвідувачами з Батьківщини. Тут, мабуть, невичерпне джерело можливостей. Та щоб їх використати, треба мати на увазі деякі основні моменти, а саме:

а) ні в якому разі не можна витягати від туристів інформацій про життя, події та відносини в СССР, що мали б характер розвідчого матеріялу. Для нас це речі не цікаві. Туристи з краю мусять знати, що вони для нас брати і ми хочемо допомогти їм, поінформувати їх, разом з ними причинитися до покращання життя в Батьківщині;

б) не слід намовляти їх залишитися на Заході. Хто з них хоче зробити це — сам шукатиме нагоди. А втім, для нас краще мати людей близьких до нашого погляду в краю, ніж тут за кордоном. Тому нашою ціллю є зблизитися до них, нав'язати дружбу і на тому тлі насаджувати ідеї, ідеї свободи, визволення, вільного національного розвитку;

в) не вільно користуватися ними для передавання до краю чогось. Для нас найважливіше, щоб вони отряслися з большевицької брехні, щоб побачили й зрозуміли інше, краще життя, щоб забажали кращого для себе дома.

Якнайбільше ознайомлювати їх з нашими здобут-

що браво вимахували палічками; попереду Чіказької оркестри гордо виступав її дириґент, молодий вродливий Попович, високо знявши булаву; де-не-де, між дівчатками в куценьких спідничках можна було завважити часом і бабусю, що з такої нагоди вирішила подивувати і собі заквітчалася барвистим віночком. Здавалося, кожна жінка, що мала вишиту сукню, тепер тут, її вдягла. Вишивки були такі гарні, що навіть при такій врочистій нагоді привертали на себе очі. А може то були свіжі дівочі личка....

Яке це було щастя, в той день і протягом цілого тижня іти по місту і раптом то тут, то там стрічати барвисто вбраних українських дівчат! Люди спиняються, розпитують, вихваляють а дівчина гордо й задоволено усміхається і розказує про відкриття пам'ятника. Навіть чоловіки повдягали вишиті сорочки і позав'язували свої мозаїчні краватки. Згодом довелося нам побувати в Нью-Йорку на Світовій виставці, і в павільйоні Зінґера однією з головних атракцій була виставка коштовних тканин. Там були такі, що коштували до півтори тисячі долярів за метр. В чім же така коштовність? В ручній вишивці, що з них жадна навіть не наближається ні по красі, ні по майстерності до наших українських вишивок. Але наші люди чомусь радше вдягають крикливі індіянські матерії й картаті «ковбойки»...

Брали участь в демонстрації і наші друзі з інших національностей та рас: представники Білоруси, Литви, Козакії... і мурини. Хтось розтлумачив муринам, що Шевченко був другом великого негритянського актора Айри Олдріджа, і вони зараз же виставили свої дві колони, ще й з музикою, що галасливо відбивала марш - твіст. Попереду литсвської делеґації ішла дівчина в своїм національнім вбранні, і треба ж було щоб саме ту світлину більшість американських газет вмістила з репортажами про відкриття пам'ятника. Підписано, що це частина української колони. Дивимося ми й очам не віримо. Світлина не дуже ясна, то й починаю міркувати:

‚Може це Союз Українок так старався, що виставив строї всіх частин України, навіть такі, що я ще досі ніколи не бачила! ? Є ж у нас місцево-

ками, нашими ідеями, з новими ідеями в світі. а не, як це в нас прийнято, «ідеями Заходу». Гітлерівські ідеї були теж ідеями Заходу, англійський імперіялізм був теж західній, капіталістичний визиск є західнім, як і західнім є расизм і дискримінація. Отже загальне вихвалювання всього західнього здебільшого має протилежні до намірених наслідки. Зате нові революційні ідеї в світі, ідеї рівности всіх націй — великих і малих — ідеї нікім необмеженого національного розвитку, ідеї справжньої гуманности і людської гідности — ось те, що його сприйме кожна чесна людина.

Наприкінці друковане слово. Скільки можна, стільки слід його пересилати туди — в інституції, університети, бібліотеки. Треба вислати сотні публікацій, щоб хтось одну з них прочитав.

Для нас, розкиданих в світі, Україна завжди буде євшан-зіллям, що його запах зворушуватиме безмежно. Україна залишиться для нас не лише далекою візією, але теж реальним надхненником до нових починів, здвигів, до зусиль і перемог. Та конкретною базою нашої сили на еміґрації буде таки українське громадянство в діяспорі. Наші можливости творити, а ще більше допомагати краєві є і назавжди будуть у прямій пропорції до наших сил тут. З падінням цих сил заникатимуть наші можливості бути чимось у вільнім світі, мати будь-який голос у політиці, нести допомогу краєві. І тому нашим невідхильним наміром і прагненням мусить бути не лише зберегти себе, як групу, як громаду, як окрему українську єдність у світі, але розбудувати себе, перетопити з груп в поодиноких країнах у з'єднану різними життєвими й живими завданнями та функціями суспільність, у духово-культурну спільноту, не обмежену кордонами й часом. Добиватися цього можна в трьох різних плянах: а) релігійному, б) етнічно-культурному, в) політичному.

У нас, на жаль, можливості релігійного відтинку ослаблені нашими релігійними різницями, а в останньому часі ще й зміною календаря та іншими контроверзійними проблемами. Завдяки нашому східньому обрядові ми мали дані на те, щоб використати його для вирощування загально-світових рамок у нашому дальшому розвитку. Та якось виходить так, що ми зрікаємося цього і наче спішимось розтопитися в чужому морі, неохочі разом з іншими творити і здобувати нові вартості.

Черговим фундаментальним відтинком є етнічно-культурний. Спільне етнічне походження гратиме тривалу ролю при передумові постійного підсичування й оживлювання його духово-культурної творчости. Без такої творчости етнічний фактор втрачатиме на силі, заникатиме, стаючи спомином, сентиментальністю, а не дієвою творчою силою.

сті, де носять і довгі спідниці з такими як це керсетками...

—Якби ж то тільки спідниці, а то й литовський прапор!... Пізніше писали до газет спростовання, але результатом було тільки вибачення від литовців. А деякі наші газети, в тім числі чіказьке «Українське Життя» розгаласувалося з цієї нагоди так, що й литовцям дісталося.

В кожнім разі, мали ми навіть неґрів на своєму боці. У Вашінґтоні це дуже значна сила, і нам ввесь час доводилось вдаватися до їхніх послуг наймаючи таксівку. Одного разу нашим шофером була молода негритянська дівчина. Користуючись своїм становищем дами, вона нам не відкривала дверець і не носила наших валіз. Радіо грало негритянські молитви, що більше нагадують шинок, ніж церкву, а коли ми питали нашу муринку про визначні місця міста, вона дивилася на нас зневажливим поглядом і відповідала таким тоном, як говорив колись господар до її бабуні. Оскільки ж ми не знаємо маршрутів автобусів, а часу було дуже мало,то раз-у-раз му сіли кликати таксі. Питаємо одного шофера, чи Бібліотека Конґресу в неділю відкрита. Той починає нам пояснювати, що таке бібліотека, а потім категорично заявляє, що в неділю вона зачинена, як і належиться. Виявилося що Бібліотека в неділю відчинена (як і належиться). Розказуємо муринові про відкриття пам'ятника Шевченкові, що був другом їхнього славного Айри Олдріджа. Марні наші зусилля: шофер наш не знає ні Шевченка, ні Олдріджа, та й знати не дуже хоче:

- Я людина модерна, живу в двадцятім столітті, і всякі мертвяки з минулого століття мене не цікавлять.

Про те, що його брати в Африці живуть іще в дванадцятім столітті, він, видно, не дбає.

Але ходім же на головне місце, де в цей день б'ється всеукраїнське серце. Велика площа вже заповнена народом, і над морем людським високо підноситься завинута в жовте покривало статуя. Як і всі інші, обережно протискуємось вперед. Видно, що всі дуже вважають, щоб когось не штовхнути, щоб не створилась паніка і непорядок, що могли нам зіпсувати свято. Ще заздалегідь Шевченківський комітет узгіднив кожну деталь з поліцією і удостоївся спеціяльної похвали

На політичному відтинку ми більше об'єднані неґативною поставою проти російського імперіялізму (хоч дехто чомусь звужує свої позиції до антикомунізму), ніж позитивними концепціями. Позитивна концепція є для нас одна, якщо йдеться тільки про загальникове окреслення постуляту соборної суверенноз держави українського народу. Крок далі — і ми входимо в гущавину різниць. Коли зважити, що неґативний постулят, тобто заперечення, не є тривким цементуючим чинником, то стане ясно, що політичний відтинок покищо не має тієї великої потенції, яка б дозвотила нам перемагати натиск окруження впродовж довгих десятиліть і розвиватися як окремішність. Наші політичні постуляти були б значно дужчим і тривкішим чинником, якби вони були міцніше зв'язані з нашими універсальними політичними ідеями. Одначе цей відтинок у нас найслабший. Українські революціонери-самостійники віднаходять себе в світі нераз у спілці з найвідсталішими соціяльними й політичними силами, які притягають їх до себе не позитивною програмою, але теоретичним крикливим антикомунізмом.

За таких загальних умовин приходиться творити українську одність у світі. Завдання нелегке, але не неможливе. Бо є інші чинники, що сприяють цьому, а ще й теперішній світ та напрямні його розвитку створюють пригоже для цього підсоння.

Там, де колись умовини були проти нас, ми маємо сьогодні сприятливе підґрунтя. Сьогодні держави, а насамперед великодержави, і то навіть ті, що дуже підкреслюють свої національні особливості й самозрозумілий пріорітет національних інтересів, здобуваються на щораз більше зрозуміння для різних національних ґруп, які в лоні їх державного організму хочуть плекати свої духово-культурні особливості. Сьогодні стає щораз більш зрозумілим, що мати в рямках своєї держави чужородні групи, які не лише не асимілюються, але творчо маніфестують свою окремішність, — є не послабленням, а зміцненням духової динаміки даної спільноти. Це не значить, щоб тим групам забезпечувати правні чи державні привілеї, або резервувати за ними інші державні льояльности. Ні в якому разі! Вони мають усі ті самі державно-правні обов'язки й можливості, що й усі інші, вони несуть таку саму дань поту, а як треба і крови, але їхнім культурно-духовим особливостям дазться можливості росту. І це є один з основних елементів плюралістичної суспільности - суспільности майбутнього.

Очсвидна річ, це у вільному світі. У російській же системі помічається якраз протилежні процеси. Намагання русифікації, тотальної в усіх напрямках, не дорогою впливу чи переконування, але шляхом наложення намордника й терору, розцвітає там дедалі могутніше. Навіть за добрі пляни. Впорядчики, за висловом «Свободи», «бойова армія інженера Івана Скіри», хлопці, як на підбір,всі низенькі й присадкуваті, але кремезні й завзяті, трималися за руки і намагалися нікого нікуди не пускати. Але люди таки просувалися, бо кожний мав свої власні причини, важливіші, ніж усе на світі, крім звичайно, пам'ятника Тарасові. Спека була немилосердна... Дівчата й чоловіки почали мліти, ще й не дочекавшися відкриття. Діти й жіноцтво трималося міцно. Юнаки підсилювалися «коко-колою», і на траві вже стояла ціла пачка порожніх пляшок. Кілька «пересуванців» на неї спіткнулися.

—Вважайте! Що ви ходити не вмієте?! - зажартував юнак. Але жарт його не здобув успіху: навпаки, почались гіпотези, що б то сталося, якби хто спіткнувся та порізав ногу, і ще гірші речі. Юнак потиху забрав свою пачку та й відніс її геть.

- Президент Витвицький! - почувся шепіт. -Он там... Дійсно, Президент УНР прийшов завчасу і під вітами тінистого дерева терпляче дожидався початку. Десять хвилин перед першою прибув тридцять четвертий президент З'єднаних Штатів,генерал Айзенгавер. Зустріли його неймовірною овацією! Що й казати, це ж він підписав закон про побудову пам'ятника, завжди вважався приятелем українців, а тепер, коли нам демократи насолили, популярність його ще зросла. Вигуки «Ми любимо Айка» загули над площею. Айзенгавер був видимо зворушений і задоволений.

- Ви мене так вітаєте, що мені здається, немов я знову вийшов на політичну арену ,- пожартував Айк, а коли оплески стихли, він виголосив найкращу із усіх своїх промов і не якусь «на одчіпного», а щиру і змістовну. Було дуже відрадно чути, що поставлення пам'ятника він розглядав як символ і початок звільнення України з московських кайданів.

— Коли я побачив таку масу українців навколо пам'ятника Шенченкові, розмах цього свята перейшов мої сподівання. Але значення цієї події не переходить моїх сподівань, бо я сподіваюсь, що Ваш похід від Вашінґтонського монумента буде початком всесвітнього зриву за звільнення уярмлених народів.

Сповнений гордощів за доведену до

підбудовується під це своєрідну філософську діялектично-історичну базу. База ця є так само забріхана, як і політичні гасла російського большевизму, а плян «злиття націй» є нічим іншим, як актуальною характеристикою до Шевченкового «на всіх язиках все мовчить».

Таким чином ми можемо поставити тезу: світ іде могутніми кроками в напрямі технічної, комунікаційної, технологічної, навіть економічної інтеграції, в напрямі вирощування «одного світу», а згідно з законами всього живого, рівночасно з процесом інтеграції пливе такий же самий могутній (бо так само життєвий) струмінь диференціяції — вирізнювання і розгортання різних культурних елементів і одностей в лоні суспільностей і в рямках держав.

На цьому загальному тлі наші завдання, наша візія української культурно-духової одности в діяспорі стають реальнішими. Ідеться тільки про те, щоб крок за кроком і на кожному відтинку реалізувати свою ціль. І так, на релігійному відтинку нам треба зберігати всі виплекані нашою традицією особливості: чи це є обрядові форми, ритуал, стиль, чи календар — усе це речі, які мають свою вагу. На щастя для нас, розходження між християнськими державами маліють, а завдяки цьому і факт нашого поділу на різні обряди не повинен нам надто заваджати. Але рішення про наше майбутнє прийде не на релігійному відтинку. Воно прийде на відтинку збереження й поглиблення наших етнічно-культурних вартостей. Тому цьому відтинкові треба посвятити максимум уваги. А обіймає він собою все, почавши від великого культурного процесу, а скінчивши на відповідно зорганізованій опіці над старшими та дитячих садках. У цьому великому просторі є поле для вияву всіх енергій, сущих у нашому лоні. Ми мусимо виходити з цього, що в Батьківщині є наш народ, який живе і творить, а ми його вітка, що хоч нащеплена на іншому терені, змістово зв'язана з ним. Наші добутки в світі будуть настільки життєтривалі, наскільки вони дорівнюватимуть рівневі країн, де ми живемо. Мабуть, ніде так швидко не зникає те, що слабше й гірше, як у культурному житті. Нижча культура у зустрічі з вищою підлягає швидкій і неминучій загладі. Це треба собі дуже чітко з'ясовувати й не обманювати себе рожевими надіями. Інші закони й норми стосуються до нас, що вийшли з Батьківщини зрілими, відповідальними громадянами, а зовсім інші нормуватимуть покоління, що прийдуть по нас. Саме для спотужнення наших сил, можна б сказати, для культурної самооборони, ми так само як на суспільно-громадському відтинку, мусимо шукати розв'язок, що охоплюватимуть цілу нашу діяспору.

Наш політичний відтинок вказав нам шлях у ньому. Наші політичні групи намагалися й намагаються всіма

кінця справу, говорить Лев Добрянський. Промовляють Владики наших церков, професор Смаль-Стоцький, конґресмени Дервінський і Дульський - промови були просторі, день невимовно гарячий і не було ніякого захисту від сонця, але час летів швидко... Коли залунав над площею «Заповіт», повільно сплило додолу жовте покривало, і нам явилась горда рішуча й енергійна постать молодого Тараса Шевченка. Жадні слова не змалюють, що творилося тоді в серцях, з'єднаних в нерозділиме ціле навколо Тараса Шевченка! Ні, є такі слова: це - «Заповіт», що ласкаво, ніжно і грізно гримів над містом Вашінґтона.

Почалася дефіляда перед пам'ятником. Знову пропливали густі гаї українських прапорів, стрункі сумівці й пластуни відбивали такт, звернувши погляд на свого Батька, грали оркестри й били дріб барабани... Під церквою на площі, де було трохи затінку, посідали просто на сходах щасливі й заморені люди... Тут, згори, можна бачити, як внизу проходять колони, і хоч видно самі голови, та серце радіє, що їх так багато...

- Як ви думаєте? Скільки нас тут було? - питаємо сусідів.

- Думаю, що тисяч із шістдесять... А як Вам здається?

Ми розчаровані. Нам здавалося, що й перелічити всіх не можна.

Але вже ж тисяч із сто було. Бо всю площу як маком засипали... Внизу хтось «відкрив» воду. Вона, тепленька й болотиста, дзюркає з щербатої труби, і її здобути можна тільки в посуд. То ж пішли збирати пляшки з кока-коли, що рясно валялися по площі, котячися між ногами перехожих. Скоро ґрунт коло «цілющого джерела» розмок, і люди сковзалися по ньому, але стояли в черзі за водою бо ще не хотіли покидати площу.

Відгримів «Заповіт» і гимни, український і американський...

Що то за краса була, коли під відкритим сліпуче -синім небом співали його сто тисяч людей, а між ними кілька сот наших кращих хористів, та ще й з бандуристами! Мабуть такого на Вкраїні не чули, хіба що на Софіївській Площі в день проголошення Незалежности...

Потім згадали друзів і знайомих, що з ними заздалегідь плянували

доступними їм засобами охопити всі українські громади у вільному світі. І треба ствердити, що їм це в немалій мірі вдається. Та не зважаючи на це, політичний сектор помітно завмирає. Справа не лише в тому, що щораз менше охочих працювати в цьому секторі, але й можливості його звужуються. Висліди його роботи маліють. Коли ми порівняємо вагу й наслідки видання «Енциклопедії українознавства» в чужій мові з наслідками нашої політичної метушні на еміґрації, то будемо мати дуже промовисту ілюстрацію до цього твердження. Відзначення роковин Шевченка в Парижі при допомозі й співучасті французьких передових культурних діячів зробило більше добра українській справі, як десятки років діяльности по різних урядових кулюарах наших «політичних амбасадорів». Поставлення пам'ятника Шевченкові у Вашінґтоні важитиме більше і для внутрішнього розвитку нашої еміґрації, і для пропаґанди нашої справи на терені ЗДА, і для нашого впливу на думки й настрої в Краю, ніж усі наші дотеперішні видання на цьому терені. Але при цьому не треба забувати, що і те відзначення в Парижі, і пам'ятники в Вінніпеґу й Вашінґтоні були можливі тільки тому, що була і є політична еміґрація, політичні групи, політичні провідники, які, хоч самі багато зробити не могли, але своїми виступами загострювали нашу чуйність, штовхали нас вперед. Просто парадокс: український еміграційний політик може своєю діяльністю допомогти добитися національних успіхів на інших відтинках, не мавши багато можливостей на своєму.

У цьому винні не лише існуючі міжнародні політичні відносини. Політика була завжди й залишиться надалі функцією сили — її усшіхи залежні від її силової бази. Правда, маневр у політиці, як і на війні, нераз заступає силу. Але ж ми власне на політичному відтинку із зрозумілих причин не можемо бути надто елястичні й маневрувати. З цього висновок: для розвитку й успіхів нашої політичної діяльности ми насамперед мусимо підбудувати її культурну, соціяльну, економічну базу. Цим способом, крім твердого фундаменту, ми ще й будемо мати практичний доказ для зовнішнього світу, що наша національно-революційна діяльність та її реалізатори в світі є людьми діла і успіху, а не дивною сумішшю апостолів, авантюрників, нероб і диваків.

На цьому ширшому тлі виразніше видно і сьогочасні можливості та й у якійсь мірі ролю УНРади. Мабуть, ніколи не могла УНРада стати боєвою спільнотою, згрупуванням відданих справі людей, які, ставши плечима до плечей, відчинили для своєї діяльности світ як двері. Навпаки, в очах світу вона є і залишиться з'єднанням тих, над якими перекотилося колесо історії, аж поки ми своїми вчинками не доведемо, що ми не невдахи, не «ко-

зустріч, умовляючися «триматися праворуч від Тараса»... Якось так вийшло, що праворуч від пам'ятника стояли хіба що відділи медичної допомоги та оркестра, а люди були переважно в центрі або ліворуч. Виходило, що батько Тарас начеб то не в той бік повернувся, та й хто ж би те знав? Ну, і як знайтися серед такого натовпу? А дехто вже й десяток літ не бачився...

Заговорив голосник. Молода, тут народжена дикторка старанно передавала повідомлення двома мовами. Бабці взялися критикувати її акцент а мені видався дуже милим. Такий акцент мені приємніший, ніж російський та польський акценти, що їх ті самі суворі критики не спромоглися або не постаралися позбутися за двадцять літ.

- Знайшовся хлопчик 8 літ, звуть Мирослав або Россель. Просимо батьків зголоситися.

- Іван Одарченко з Торонта запрошує знайомих на каву.

- Тільки на каву? - почувся коментарій. - От скупердяга!

- Галина Журба шукає Докію Гуменну, - методично продовжувала дикторка. - Прошу панства забирати своїх знайдених знайомих і давати місце тим, що ще нікого не знайшли.

- Пане Йосипе Скакунчику, вас розшукує Ваша дружина.

(А пан Скакунчик, до речі, не тільки загубився, але й не хотів бути знайденим: він саме зустрів тут свою колишню симпатію...)

Ті, що познаходилися, забувши про втому, радісно викрикували, обіймалися і цілувалися, вітали один одного із великим святом і, не знаючи, з чого почати, говорили дріб'язок.

...А ми, знаєте, запізнилися... Не інакше, як московські шкідники зробили так, що всі потяги чогось забарилися... В Пітсбурзі поїзд стоїть та й стоїть, а мене, знаєте, шляк трафляє. Вийшов я на перон, лаюся з машиністом - пес би вам кажу, морду дряпав,чого не їдете?- «Бо переді мною інший поїзд став,-каже,а-що я на нього поїду?! Три «альказельцери» мусів прийняти, ще й анасину навздогін.

— І ми спізнилися. Дочка привезла українське вбрання, в колоні йти хотіла,та де вже встигнути! Все ж побігла просто на станції в убиральню, перевдягнулась. Я їй подав то вінок

лишні люди», а творці нового, конкретного, тривкого. Без цього не лише чужий світ так ставиться до УНРади. Не йнакше ставляться наші молоді люди, рідні діти, які зовсім не включилися в будь-яке партійне життя і тому їм не можна закинути групового партикулярного погляду в цій справі. Їх ви не знайдете в орбіті УНРади, ні тепер, ні скоро в майбутньому. І ми мусимо цій дійсності дивитися в вічі та не дурити себе ні можливими маневрами, ні надуманими трюками. Усі вони разом не змінять цього стану. Але це не значить, що слід відкидати цілу концепцію УНРади. Єдиний політичний фронт української еміграції є гарячим прагненням, великим символом, великою ілюзією. Ми не маємо ні змоги, ні людей, ні навіть форм, щоб цю ілюзію реалізувати, але її треба берегти, защіплювати, боротися за неї. Цей символ, ця ідея завжди має в собі силу і в відповідних умовинах у майбутньому стане могутньою плятформою для скупчення наших енергій і для акції.

Подібна справа з суцільним фронтом українських націоналістів. Хоч, може, нам і не пощастить створити його, може, ми не доросли до нього, бо до великих речей треба великих людей, проте постійне змагання до цього саме в собі є немалим успіхом. І в часі, коли наше політичне життя слабне, коли одні діячі відходять, а на їхнє місце не приходять інші, коли кожен день приносить щось нове, а завтра може прийняти форму цілком несподіваного, — консолідація українських політичних чинників та єдиний діловий фронт українських націоналістів є великими дороговказами, яких ніщо не може замінити на цьому відтинку.

Останнім часом доля не щадила нам ударів, але можемо записати й немалі успіхи. Я вважаю першим успіхом те, що в українському геополітичному просторі зростає свідомість про конечність існування української державности. Наші сусіди, від майбутньої постави яких дуже залежатиме відновлення цієї державности — поляки, чехи, мадяри, румуни — щораз більше усвідомлюють собі, що їм не встоятись між двома велетнями — великою Росією й великою Німеччиною. Протиставитися тим велетням можна тільки дорогою послаблення їх, тобто дорогою поділу. Свідомість цього змушує і поляків, і мадярів, і румунів щораз більше позитивно ставитися до наших прагнень і не вбивати нам ножа в спину в часі тяжких боїв з російським імперіялізмом. Черговим позитивом є свідомість української справи в світі. Це не значить, щоб якісь держави були ладні допомогти нам якимсь способом. Але це значить, що про нас, про наші прагнення, про нашу роботу знають усе більше. Дальшим позитивом слід вважати відв'язання української політики від будь-яких реванжистських намірів тих держав, що вважають себе покривдженими другою світовою війною.

то запаску, а люди кругом розпитуються що, як та куди. Але тут надійшла одна гарна як сонечко американка і сказала: «А я знаю, куди Ви йдете: на відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові»... І так вона те гарно і правильно вимовила, що мені стало добре, і вся злість пропала, що ми запізнилися...

- А я не з дому, а з Нью-Йорку. Свято святом, а я собі комбінатор. Спершу, думав, подивлюсь на виставку, а тоді вже й до пам'ятника. Бо як я спершу на святі втомлюся, то знаєте серце в мене нікудишнє, на виставку вже не здужаю. А вже як виставку відбуду, то хоч і натомлюся, а на відкриття пам'ятника ще сили знайдеться.

— Ну, і як почуваєтесь?

— Як вдруге на світ народився. Хоч зараз в дорогу та й на Україну, аби тільки воля!

—Що ж там на виставці бачили!

—Бачив багато, але те вже я вам взавтра розповім, а тепер тільки скажу, що бачив там динозаврів, мавполюдів москалів.

— І москалів? Хіба ж вони брали участь ?

— В гості припхались. Стоїмо ми в черзі на туру по будівлі Дженерал Електрік. Сонце пече, як оце тут, люди млють, а черга - як в СССР за черевиками. Ну, питаємо ми в сусідів що воно там за цяця,що до неї так важко достоятися. А обзивається хтось інший, по московськи: «Здрастє, земляки!». -«А, ви, кажу, москалі прокляті: гнобителі й визискувачі наші: чого сюди прилізли?». Москалів було п'ятеро, одягнені, як усі в білі сорочки й закордонні штани, в італійських гостроносих черевиках. Відрізнялись вони від інших зарослими потилицями й похмурим виглядом. Один виглядав як українець і його відтиснули назад і стерегли, як вівчарі глядять овечку. Інші говорили, а той ані слова... «Ви наверноє із Западной?» «Ні, ми із Соборної чули про таку?». Ну, тут я їм почав сипати різні компліменти, жінка підсолювала, а дочка перекладала все по- англійськи: щоб люди чули... А тут якраз почали всередину пускати, москалі, як хорти, ринули всередину, наступаючи людям на п'яти. А ми їм навздогін крикнули:

—А щоб ви так і з України утікали, негідники!»...

Таким чином ми стаємо повновартісною революційною течією, яка змагається за новий кращий лад у своєму просторі, а вслід за цим і в світі. На цьому місці слід сказати, що нам ніяк не по дорозі з якоюнебудь німецькою політикою. Кожна німецька політика змагатиме до відзискання земель, забраних Польщею коштом українських земель. І хто з нас співпрацював би в будь-якій мірі з німцями чи сприяв їхній реванжистській політиці, — той прикладав би своїх рук до створення ситуації небезпечної для українського народу. Дивно розвинулися відносини на відтинку американської політики. США були завжди прихильником і союзником визвольної боротьби народів. А сьогодні в їхній політиці є дві головні течії: опертя на Німеччину в Зах. Европі, і наставлення на ревіндикацію впливів в Азії шляхом послаблювання Китаю. І як американська ставка на сильну Німеччину небезпечна для нас, так ще більше шкідливою є непримиренно ворожа постава американської політики до Китаю. Кожен новий клопіт США в азійському просторі, кожен новий американський військовий відділ на цьому терені — це щораз дужче зв'язування американських сил і безпосереднє полегшення для Росії і її імперіялістичної політики. Вже сьогодні доходить до такого парадоксу, що США зміцнюють большевицьку Росію, щоб мати в ній надійного союзника проти Китаю. Здається, що в цьому є велика драма, просто трагедія американської політики, яка може призвести навіть до катастрофи.

Окремо хочеться сказати про нашу поставу до національно-визвольних аспірацій усіх народів у світі. Як уже було сказано деінде, український націоналізм виростає з універсального принципу самовизначення всіх народів у світі. без винятку — малих і великих. Український націоналізм стоїть на становищі, що ніхто в світі, крім даного народу, не має права рішати, чи цей народ є здатний до державного існування чи ні. Впарі з цим ми завжди були й надалі будемо за визволення з лабет економічного визиску і соціяльної несправедливости. І тут — саме тут — є справжній пробний камінь приналежности до українського націоналістичного руху, учасництва у визвольній революції українського народу.

На цьому нашому шляху ми зустрінемо не одну спокусу: тактичні вигоди, ласкаве слово, підсунені такі чи інші користі. Та це не сміє збити нас з нашого шляху. На наших таблицях закарбовано раз на завжди: ніяка чужа допомога не вплине на наші політичні шляхи. Таку нашу поставу зрозуміє й підтримає народ і наша еміграційна спільнота. Ми за краще завтра свого народу і всіх інших народів. Наша зброя, наша сила — це наші ідеї: Свободи, Гідности, Рівности, Братерства. З цими ідеалами ми йдемо вперед, з ними раніше чи пізніше — разом з цілим нашим народом — увійдемо в нашу звільнену обітовану землю.

Під крислатим деревом зустрілись два старих приятелі і посварилися... За п'ятнадцять літ обидва постарілися і стали інакші,, ніж були. Один жартома зауважив, що він боявся вже, чи часом друг його не вмер: бо ніде не бачив імени його у списках жертводавців на пам'ятник. Приятель прийняв жарт серйозно - і почалося.

— На пам'ятник і без мене зібрали. А мені потрібні гроші на посилки рідним. Як не я, то ніхто їм не дасть.

— А я так думаю, що кожному із нас є куди гроші діти. Я на операцію грошей не маю, може в мене і рак - але на пам'ятник дав. Може й не багато, але дав. Якби всі такі були, як ви: нічого б у нас не вийшло.

— Та ви би почитали, що мені пишуть... Взимку в нетопленій хаті живуть, нема за що чобіт купити..Що ж я їм вмерти дам?!

— Пишуть... Знаю я, що вони пишуть... Посилок просять, а про вільну Україну ані слова. І знаю я, що ви їм пишете: вже ж і про цей пам'ятник написати побоїтесь....

— Ба напишу! Ось вже й поштівку купив, із пам'ятником....

— Якраз напишете.... Та як же їм там на Вкраїні не боятися, коли ви й тут на волі боїтесь... Певно в листі питаєте їх «Як здоров'я вашої корови», та передаєте привіт курам у повітці.

Мабуть що не помиряться вже ці два приятелі..

Погомонівши, почали люди розходиться... Тільки тепер згадали: що з самого вчорашнього вечора ще нічого не їли, бо через спізнення ніколи було й поснідати... Захотілося свіжої страви й холодної води з льодом, та й ринули лавою, заповнивши всі ближчі й дальші ресторани, навіть і дуже дорогі й люксусові. Гуляли по - козацьки й не скупилися.

— Ну, Лялько, — врочисто заявив срібноволосий огрядний мужчина, заповідаю наш офіційний медовий місяць, що його в нас досі не було. Пам'ятаєш, як ти мене ще во дні юні макухою й мамалиґою частувала? Ну то я тобі сьогодні віддячу. Це ресторан, видно, дуже панський, і ціни тут аж під стелю... Але вибирай всякі фіґлі-міґлі, що тільки забажаєш і я твій вірний раб, все тобі купую.

Лялюня, ще гарна й пікантна на свої п'ятдесят з гаком літ, почала з насолодою перечитувати хитромудре меню, вибираючи різні тюрлюрлю і

Євген Онацький

УКРАЇНА ОЧИМА ІТАЛІЙСЬКИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

«Я тужливо намагався відшукати слідів життя Киева до здобуття його німцями. Треба, мабуть, чимало зусиль, щоб витворити собі точний образ того життя, але усього того, що я бачив, блукаючи вулицями, здається, все ж вистачає, щоб скласти собі уявлення, досить недалеке від того, що було б склалося з безпосереднього досвіду.

Насамперед — люди. Всі ті, що їх зустрічається по вулицях, нерівно забруковании (такі у нас зустрічаються тільки в якомусь містечку, загубленому в горах), вдягнені і взуті без винятку незвичайно бідно. Чоловіки носять зужиті, потерті, залатані одяги з найубогішої тканини. Плащі засвідчують довгі роки служби, мають часто ґудзики, що їм певно колись не належали, і прикрашені латками зовсім відмінної барви. Іноді зустрічаються і капелюхи, але найчастіше це кашкети або старі шапки.

Щодо жінок, то вони мені нагадують тих, що вийшли нам назустріч в Карабаншель Бахо, в день звільнення Мадріду, і що мали на собі ще свіжі сліди трьохлітніх терпінь. Найелегантніші з них вдягнені за модою яких 10 чи 15 років тому. Найбільш претенсійні носять торбинки, рукавички і прикраси такі вбогі й погані, що їх у нас посоромилася б вдягнути будьяка европейська куховарка. Про інших нема чого й говорити: вони ходять вкриті буквально ганчірками, і з того лахміття виглядають обличчя, що викликають жаль, особливо якщо вони роблять несміливу спробу кокетування і виявляють сліди пудри на обличчі або червоного олівця на вустах.

Ця мізерія напевно не завдячує війні, але існувала перед війною.

І що з того?

А те, що виявляється правдою, що одним із наслідків застосування большевицьких теорій було не підвищення карликів до розміру велетнів, але зниження велетнів до рівня карликів. І це сконстатування робиться ще яскравішим, коли ми, відриваючи очі від однотонно-сірого натовпу, дивимося без вибору на якийсь будинок, що пережив гекатомбу динаміту.

Совєтські будинки, власність Держави, коли ви на них дивитеся зовні, завжди роблять бридке враження: мури брудні, обезбарвлені, вкриті проказою; віконниці трухляві, порепані, ринви вкриті іржею; східці сходів при дверях пооббивані й закаляні. Стиль деяких будинків дуже гарний. І перед ними тоді здається, що знаходишся перед нащадком шляхотної, зруйнованої родини, який віддався алькоголеві, що його остаточно довів до жалюгідного стану: власність Держави — нічия власність.

фрікасе. Поїли, і «медовий» чоловік, без зідхання і побоювання на все готовий, прикликав кельнера.

—Вже заплачено: - промовив той.

Справа в тім: що «медовики» запросили з собою в ресторан ще й свого доброго приятеля, і той потихеньку перехопив рахунок.

В ресторані «Пекін» є виставка знаменитих людей, що тут бували. Серед них сенатори і навіть президенти Гувер, Айк і президент Кеннеді. А коло виставки на столику — журналик, а на обкладинці - статуя Тараса Шевченка. Це розклад імпрез і вистав на цей тиждень, і головною подією тижня вважається наше Свято. Подякувавши господареві, беремо дві книжечки на згадку...

Треба поспішати на концерт. Їх у цей день аж чотири: два, на зміну, в Залі Конституції, третій - це фестиваль молоді, а четвертий - на бенкеті. А п'ятий був ще в п'ятницю перед відкриттям - виступ Капелі бандуристів імені Тараса Шевченка. Добре що так багато, але не можна на все встигнути, та ще після наснаженого емоціями торжества на площі... Ледве встигло часу,щоб притулитися в будь-який готель та забезпечити собі якийсь притулок на ніч і, головне, місце, де можна ввечері змити втому, піт і пилюку... Та й на концерт же треба десь перевдягнутися, щоб не посоромити нашого гарно вдягненого Тараса як він шредставлений на монументі.

Конституційна Заля, величезна історична будова, на жаль, не була охолоджена, і далі нам було тепленько, але не так вже зле,як вдень на площі. Дами махали програмами, а їхні чоловіки сердились, що через те махання їм не можна нічого прочитати. Враз погасло світло, на сцену вдарив рефлектор, і почалась деклямація поеми «Неофіти». Добре, що її вибрали а не що інше - цю глибоку,філософську аллегоричну поему про Україну. Олімпія Добровольська і Йосип Гірняк зробили монтаж досконало. Молоді декляматорки творили пластичні картини і перегруповувалися, як тільки текст заповідав зміну. Створювалось враження, що це драматизація поеми, де ролі розподілені акторам - але це були ті самі декляматорки, в тих самих античних костюмах,

Справа ясна: якщо Держава не дбала, то й ніхто не дбав про втримання цих будинків.

Але всередині ці будинки ще жахливіші. Спонукаючи без перестанку урбанізм, намагаючись — в промислових цілях — все збільшувати населення міст, режим викликав кризу помешкань, яку не в стані був розв'язати.

У Києві, як і в кожному іншому великому місті СССЦ, люди примушені тіснитися в помешканнях що постійно зменшувалися: три чотири а навіть п'ять родин в одній або двох кімнатах. Що в таких умовинах уявляло з себе «родинне вогнище», можна легко собі уявити. Це — компроміс, щось посереднє між стайнею й логовищем.

Прокляття «колективних приміщень» уникали лише — нема що й казати! — жиди та визначні партійці, члени касти, що прийшли на місце буржуазії та аристократії царських часів. Партія створила одну з досконаліших машин для визиску спільного життя й болю людської маси і користувалася нею без жодних докорів сумління і без жодного гальму, мріючи про те, щоб ще більше її удосконалити і накинути її з допомогою червоної армії, всьому світові.

Їх привілеї процвітали на стражданнях маси, як якась паразитарна пишна рослина. Вони користувалися високими платнями і мали можливість добувати собі ззакордону речі, що були просто незнані 95% населення нових поколінь. Вони мали право подорожувати через усі простори СССР і мати все те, що було суворо заборонено всім тим бідолахам, які були далекі від влади... Комуністична оліґархія Києва складалася з державних службовців,з офіційних письменників і драматургів,з малярів, що вимальовували по всіф усюдах портрети «батька» Сталіна і військової старшини. Платня цих бонзів коливалася межи 0 і 15 тисяч рублів на рік. Натомість платня простого робітника — себто 2/3 чоловіків здатних до праці — не перевищувала 150 рублів на місяць, з котрих вираховувано ще яких 25% в касу партії: на синдикати, на червону допомогу, на «осоавіахім» і т. д. Хліб коштував від одного до двох рублів за кіло: м'ясо — від 6 до 8: помешкання — від 40 до 50 рублів на місяць. І цим сказано все. Найбільший здобуток робітника, що задля нього зроблено жовтневу революцію, зводився таким чином до хронічного й безнадійного голодування. На потіху служила совєтська пропаганда, яка твердила, що коли в Росії справи йшли погано, то в інших країнах вони йшли ще гірше: а також великі політичні маніфестації на площі перед св. Софією та пишні театральні вистави, що їх давала задурно червона армія.

Кожна спроба збунтуватися знаходила негайно ҐЕПЕУ, організовану так, щоб вона могла перебороти будьякі труднощі. Жорстокі злочини, поповнені нею в Україні, безчисленні. Мені казали, що тільки в Києві, ҐЕПЕУ виіз скупими, але красномовними жестами.

Об'єднані хори займали всю сцену. Разом на сцені було до трьохсот осіб та стільки ж. ще на другім концерті. Це були кращі з багатьох існуючих українських хорів на еміґрації: об'єднані хори з Чікаґо, під керівництвом Івана Трухлого, Ньюаркська «Трембіта», Філядельфійський «Кобзар», Клівлендський «Дніпро», славна «Думка» з Нью-Йорку... Якби Ти, батьку - Тарасе, почув їх могутній спів, Ти, що сам так любив спів і так чудово співав — якби почув ту кантату Самійленка-Лисенка або «Вибір Гетьмана» Бориса Кудрика, на Твої слова, серце б Твоє зраділо, що підтвердилися Твої слова — «Наша пісня, наше слово не вмре, не загине...»

Василь, він же Віліям, Шуст деклямував по - англійськи «Юродивого», і його оригінальна манера рецитації могла би вдало бути введена на наші академії: Шуст заощаджує експресію. Звичайні речі він говорить звичайним голосом, а не кричить несамовито, як це роблять часто наші декляматори. Тільки коли доходить до кульмінації коли вже стане гаряче, тоді можна і «рятуйте!» кричати, але не з самого початку...

Загалом, концерти відзначилися незвичайно високим рівнем виконання, модерністю (не обов'язково модернізмом) і державною монументальністю. Народові, що на власні сили, в умовах еміґрації, спромігся створити такі мистецькі колективи, нема чого сумніватися в своїх силах!

В той же час у Колізеї від п'ятої години відбувалися виступи молоді, і виявилося, що, не вважаючи на всі наші нарікання про те, що наша молодь нам «пропадає», справді вона є і не збирається пропадати. Тільки треба, щоб батьки менше дбали про канапи, а більше про своїх дітей, та щоб не шкодували грошей на українські збори, оселі та курси українознавства.

Три з половиною тисячі засіли в Нешенел Арморі на бенкеті. Отам вже можна було побачити всіх наших вождів, включно із Ярославом Стецьком, Степаном Ленкавським та Олегом Ждановичем. Тут були і наші американські друзі — сенатор Мортон з Кентакі, конґресмен Рей Медден із Індіяни, Баррет О'Ґера з .лліной, Вільям Брей із Індіяни, і багато, багато

нищила понад 30.000 осіб за несповна 5 років. Десять мільйонів українців досі знаходяться поміж льодом Сибіру. І всеж, не вважаючи на терор, практикований систематично, не вважаючи на репресії, на переслідування найбільш жорстокі, українці ніколи не заперестали змовлятися проти режиму. В 1927 р. в Києві була створена СВУ — потаємна спілка для звільнення цієї найбагатшої і найпліднішої з Республік СССР. Ця спілка незвичайно швидко змогла з'єднати сотки тисяч людей, що вирішили скинути з плеч незносне ярмо, що його їм накинула Москва. Але її існування було виявлено через зраду, і тоді були винищування, арешти, заслання. Було навіть організовано величезний судовий процес, який ще тривав, коли розпочалася війна між Росією й Німеччиною. (Щодо останнього, то інформації Рівеллі не були точні: процес проти СВУ закінчився в 1931 р. Є. О.)

На зміну СВУ прийшли інші спілки, інші змови вистигали в темряві, Український рух і ідея продовжували знаходити свої жертви і мучеників, але також і апостолів, аж до великого моменту, коли на фортеці Києва, замість поганого червоного прапора з серпом і молотом. замаяв ґамматний хрест, даючи віру в сяйво свободи... («Ґазетта дель Попольо» Торін, 31. X. 41).

Рівеллі дуже помилявся в тому ніби «ґамматний хрест» мав принести Україні бажану свободу, але в усякому разі цікаво відзначити, як італійський журналіст дивився на цю справу.

В дальшій своїй кореспонденції з 31 жовтня, вміщеній в флорентинській «Ля Націоне» Ф. Беллотті, на підставі інформації капітана Ганса Коха, повідомляв, що «Україна простягається на який мільйон кв. кілометрів, себто має поверхню більш як тричі більшу від поверхні Італії, і має 50 мільйонів населення. Природні й політичні її кордони все підлягали дискусії, і тепер, з огляду на стан війни, їх ще неможливо визначити. Можна лише сказати, що з поміж дискутованих територій Галичину вже включено в Ґенерал-Губернаторство Польщі, якої південно-східній кордон перенесено на схід від Брод і вздовж річки Струж (мабуть, Стир, Є. О.), себто значно на захід від давнього русско-польського кордону. На південь ріка Буг визначає демаркаційну лінію між землями інтересу румуно-німецького. Румунський уряд уже надав ім'я Трансністрії просторам між Бугом і Дністром. Столиця Трансністрії — Одеса. Щодо долі Криму, то про неї ще зарано говорити. З 50 мільйонів мешканців України 10 мільйонів формують меншини: жиди, поляки, калмики, цигани, болгари і німці. Найчисленнішими були досі жиди; татари ж, калмики й цигани складали «рухому меншину», що її кількість неможливо порахувати.

В Українській Советській Республіці були три суспільні кляси, бо і в большевицькому режимі існують суспіль-

інших, що знайшли час для цієї довгої-предовгої, по-українському задовгої імпрези. Та й як їй не бути довгою, коли виступало сім американських і дев'ять українських промовців, і ніхто на слова не скупився. Говорили до першої ночі і мали «Ґуд тайм». Старенький О'Гера запросив присутніх встати, коли він зацитував по-англійськи Шевченків вірш, Капелян Сенату, монсініор Фредерік Бравн Гарріс, що в статті у «Вашінґтон Стар» назвав монумент Шевченкові другою статуєю Свободи, заявив на бенкеті: «Я — тепер українець». Був тут і наш вірний оборонець проти нападів «Вашинґтон Пост»-у та інших опонентів пам'ятника, кореспондент газети «Вашінґтон Стар», Роберт Луіс. Василь Вільям Шуст читав ліричні вірші Шевченка по-англійськи, а Джек Пеленс, теж не по-українськи «Мені однаково», і було нам дуже приємно, що йому таки не однаково...

На другий день зранку було погоже й прохолодно. Хоч вчора пізно полягали, та довго спати не хотілося — шкода час на сон витрачати. Ідемо на прощу до пам'ятника, привітати Батька нашого на новім місці, побачити, як там йому поводиться, та й поговорити з ним трохи на самоті. Бо вчора після відкриття до Шевченка годі було доступитися: люди тиснулися до п'єдесталу, щоб доторкнутися до ніг поета, неначе сподівалися чудесного сцілення від хворости... Старенький чоловік стояв біля ніг поета і шепотом деклямував, з рясними сльозами, «Будеш, Батьку, панувати...» Лаштувалися групи для фотографій, але не можна було зробити знимки, бо ввесь час, як морські хвилі, напливали нові й нові люди.

Ми пішли на північ по Тринадцятій, а тоді звернули на «Пі» та й спрямували до Двадцять Другої. Ішли, як на прощу, пішки, хоч було далеко. Дорога випала невдала, через брудні й занедбані муринські околиці. Назад ми вирішили йти кращою дорогою, по Шістнадцятій — це одна із кращих вулиць Вашінґтону. За Шістнадцятою дітьниці були дедалі кращі, з виплеканими квітниками. Недалеко від площі Шевченка надибали ми дуже розкішну крамницю квітів і зайшли купити китицю, щоб покласти до ніг Поетові. Мене, признатися, дивувало, що не покладено жодного

ні кляси: інтелігенція, урядовці і селяни. Перші і треті були походженням і мовою українці, друга ж кляса складалася з жидів і москалів. Серед інтелігенції число мертвих — зі зрозумілих причин — перевищує число тих, що залишилися в живих...

Незалежницькі течії серед українців безчисленні, як шляхи Божої справедливости. До того ж вони поширені на всі закутки земної кулі і постійно бушують, творять змови і друкують брошурки на всіх мовах, у всіх державах. В єдиному лише пункті своїх програм усі українці об'єднані, вони — антисеміти. (Розуміється, це твердження зовсім не відповідає правді, але підказане власним наставленням автора, Є. О.). Проте, бургомайстер Києва, говорячи нам про будучність Києва, заявив: «Всі Українці славлять Мельника». Мельник — переемник Коновальця, людини цілком тоталістичного наставлення. Кажучи правду, незалежницький рух Коновальця — єдиний, що видається дійсно поважною річчю навіть у тому карнавалі, що ним була вже мертва й перейдена Ліга Націй...

(Продовження буде

Ю. Пундик

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ

НАЦІЯ.

Органічною формою суспільного життя людей є нація і її, націю, як каже О. Ольжич, ставить український націоналізм «в основу суспільно-політичного думання і чину». Що є нація? Визначення нації таке ж складне, як визначення поняття родини, бо обидва поняття містять в собі чуттєві моменти, які не піддаються точній науковій дефініції. Нація є по суті родиною. Традиційне визначення нації як історичної спільноти людей, що живуть на певній території і є кровно споріднені, є надто вузьке і незадовільне, бо історія дає приклади націй, яким бракувало одного або другого зі згаданих вище двох елементів. Жидівська нація проіснувала і збереглася на протязі майже двох тисяч років у розсіянні, без спільної території; а в Америці ми бачимо явище появи національних спільнот із мішанини людей різного кровного й расового походження. Зрештою і в українській історії ми бачимо чимало прикладів людей чужонаціонального походження, які духово з'єднали себе з українською нацією. Так і родина, що складається з прибраних дітей, відчуває свою родинну спільність, навіть живучи територіяльно розділеною, нація може існувати як спільнота навіть без суцільної території, і з людей різного кровного походження. Одним з елементів які вяжуть родину, є спільна мова. Мова є важливим елементом національ-

вінка, але питати я не наважилась, щоб не починати критики. Що зроблено, те й добре, нема чого гудити та вишукувати хиб! Мабуть просто часу не вистачило би, якби всі організації почали урочисто складати квіти... Тут навіть на могилу президента Кеннеді першого дня не клали квітів, лише на другий день.

Квіти в крамниці були чудові і, як казала моя мама, виглядали, немов штучні. А ціни були таки штучні: це була крамниця, де дипломати замовляли вінки та букети, і пересічна ціна букета чи вінка була на кілька сот долярів. Моя десятидолярова китиця виглядала на п'ятак, але це був дар від серця. Квіти були ніжні й приємні.

Підходимо вже до пам'ятника. Старша дама, з манерами колишньої вчительки, розпитує, чий же то пам'ятник виріс на їхній площі.

— Тараса Шевченка, — кажемо.

— Шевченка?! — шепелявить пані.

— Як же це його вимовляти?!

— Так, як Шекспіра. Звучить подібно. Шевченко — як Шекспір, тільки багато більший, — помагають земляки, що прийшли на підмогу з сусіднього готелю. А в другім місці вчать вимовляти, б'ючи на амбіцію:

— Ви хто за фахом?

— Інженер.

— Ну, то Вам, людині освіченій та інтелігентній, з вимовою біди не буде.

Молодий студент задивився на гарну українську дівчину в полтавськім убранні та й розпитується про її стрій. Його це, видно, більш цікавить, ніж пам'ятник. Україночка всміхається, кокетує і щебече як канарка. Раптом усмішка зникає з її лиця: навмисно, чи випадково, студент запитує, чи українська мова однакова з російською. Якийсь «Голова Славонського відділу» певно вже натовк йому в університеті такої «науки»...

— А ви — москаль?! — З підозрою запитує дівчина.

— Ні, я американець, але вивчаю російську мову в університеті.

— А на якого дідька вона вам потрібна? — помагає дівчині старша пані, що ввесь час насторожено до них прислухалася.

Юнак не розуміє. Дівчина починає говорити до нього по-українськи, зумисне підбираючи слова, цілком відмінні від російських еквівалентів. Це

ної споріднености, але не єдиним елементом, бо ж існують нації без спільної мови. Тому мова здебільша буває зовнішнім виявом національної спільноти і важливим засобом цементування духової єдности нації та її збереження.

З уваги на ці факти, у підході до питання нації, як і у підході до родини, мусимо наголошувати духові елементи радше ніж кровно територіяльні. Нація, як це стверджує Програма ОУН, є «спільнотою людей і людських груп, об'єднаних не тільки природною прив'язаністю до спільної території, краю, Батьківщини, а і свідомістю духово - культурної окремішности від інших людських спільнот-націй».

Нація це не «суспільний контракт» Руссо, договір людей для спільних інтересів, вироблений шляхом раціонального роздумування. Антропоморфне розуміння нації як добровільне об'єднання фізичних людських атомів веде до логічного висновку, що нація існує для її членів тільки в сучасності і що морально-правні зобовязання людини по відношенні до її нації існують тільки так довго, як довго нація служить потребам людини, коли ж ці потреби відпадають, або коли людина знайшла на міжнародньому суспільному ринку кращі умови «суспільного договору», вона не тільки може безболісно розв'язати її старий контракт і підписати контракт з іншою подібною суспільною групою, але, будучи розумною істотою, вона це повинна зробити.

Можливо окремі люди в окремих випадках можуть так легко й безболісно розвязати їхні старі національні контракти, так як нераз і члени родини легко й безболісно рвуть їхні родинні зв'язки задля кращих вигод. Але так як людськість привикла засуджувати зраду родини задля еґоїстичних інтересів, вважаючи такий акт зради за суперечний природі людини — бо ж навіть і тварини мають родинний інстинкт — так і торгівля національністю є протиприродною, бож людина зв'язана з нацією міцними нитками духової єдности байдуже чи вона живе в свойому національному середовищі, чи теж відділена від нього простором.

Як кожне духове явище, нація не піддається раціональному дослідженню. Навпаки, вона є ірраціональним явищем для тих, які хотіли б пояснювати людське життя фізичними чи раціональними законами. Якими раціональними законами «суспільного контракту», чи марксистськими законами впливу оточення на формування свідомости людини можна пояснити факт історичного збереження національної свідомости, привязання до нації й готовости навіть своїм життям жертвувати за неї в тих випадках, коли відданість нації в умовах чужого поневолення означає особисті жертви й невигоду, а зрада нації веде до почестей і багатства? Якими впливами «виробни-

відповідь на його запитання.

Ну що ж, і тепер Шевченко не сам на площі... Повнісінько людей на площі, що так само, як і ми, прийшли сьогодні, щоб поговорити з Тарасом насамоті та зробити знимки на згадку, клацають фотоапарати і деркотять кіно-камери. Просять чужих, щоб сфотографували цілу родину. Звичайно ті, що так охоче беруться прислужитися і мають манери професійних фотографів, підставляють під лінзу свій великий палець, і це все, що потім виходить на світлині... А одна пані, побачивши наш поляройд, не могла надивуватися, що це за чудо, що робить світлину за півхвилини.

— Ой, голубчики ж мої, та зробіть же мені тільки одненьку світлину, прошу вас уклінно!

Ну, вже як так дуже просить, вирішили її ощасливити. Та поки ми витягли світлину з апарата, наша пані зникла, і ми її вже не змогли відшукати. Так і лишилась її симпатична постать нам на згадку...

Здалеку зфотографуватися нам пощастило, а от підійти під самий монумент — ніяк не можна. До ніг поетові вже покладено три величезні вінки. Біля пам'ятника довго вмощуються пластові групи і торгуються, хто біля кого має стояти за ранґом, а як хто інший тим часом хоче примоститися попереду них та клацнут собі знимку — вони кричать, як зграя сердитих птахів. Ми просилися — просилися, бо ж часу бракне, записалися на тур до Маунт Вернону, і вже пора — не згодні. То ми, троє ж тільки, стали перед ними тай таки зробили світлину. Гарна вийшла світлина, тільки за нами пластуни кулаками махають, а це дуже негарно виглядало при статуї Того, хто нам заповідав: «Обніміте ж, брати мої, найменшого брата...» Часом якраз той найменший брат не хоче обійматися, а кулака показує...

Взяли таксівку і вскочили в екскурсійний автобус. І що ж ви думаєте? Маршрут починається від пам'ятника Шевченка! Це нам видалося, як символ: від Шевченка — до Вашінґтону (Маунт Вернон, куди ми прямували, це — дім президента Вашінґтона, де й поховано його з дружиною Мартою. Отже, провідник почав свою лекцію з пояснень про пам'ятник Шевченка. Треба признатися, що його інформації нам не дуже сподобалися.

чої системи життя» і суспільного устрою можна пояснити збереження української національної свідомости і прагнення до національної окремішности на протязі 200 років поневолення України Москвою? Адже «виробнича система» і суспільний устрій у царській Росії були однакові і в Московщині і в Україні, а всеж москалі залишилися москалями, а українці, навіть всупереч упертій політиці обмосковлювання, залишилися українцями і вистарчило політичного потрясення російською імперією в 1917 р. на те, щоб вони негайно заявили про своє бажаня жити окремим політичним життям в своїх національних межах. Тому порожньою казуїстикою є доказування доцільности чи недоцільности існування націй. Нації є, бо вони є, — існують завдяки власній волі буття, байдуже чи якомусь політичному дослідникові з історичним і філософським мікроскойом в руках це існування виглядає раціональним, чи ні.

Духова істотність нації визначує й зобумовлює взаємовідносини між людиною і її національною спільнотою. Виростаючи з коріння історичних традицій і прямуючи в далеке майбутнє, нація є спільнотою, як висловився Шевченко, «мертвих, живих і ненароджених». Тому кожен член нації має моральне зобовязання і відповідальність не тільки по відношенні до його сучасного, «живих», але й по відношенні до майбутніх поколінь, «ненароджених». Нація є явищем вічним, тоді як окрема людина є тільки тимчасовим явищем. Нація уосіблює собою інтереси всієї спільноти, не тільки сучасної, але й майбутньої, і обовязком її членів є дбати про те, щоб своєю працею збагачувати націю духово й матеріяльно та зберігати її існування не тільки на те, щоб забезпечити через національну спільноту свої інтереси тепер, але й на те, щоб передати багату спадщину й прийдешнім поколінням, так як родина працює не тільки на її теперішніх членів, але й для майбутніх внуків. Тому інтереси нації стоять вище інтересів окремих людей і людських груп і в ім'я тих інтересів людина мусить навчитися солідарно співпрацювати з іншими членами її національної спільноти, які є її духовими братами.

Націоналістична ідея духового національного братерства відрізняє націоналістичне розуміння нації від матеріялістичного розуміння. На перший погляд, і один і другий світогляди підпорядковують одиницю суспільності-нації. Однак тоді, як соціялістично-матеріялістичний світогляд бачить в людині лише біологічну істоту, яка живе і діє тільки для забезпечення її матеріяльних і біологічних потреб і яка поєднана з іншими людьми тільки в ім'я чисто особистих еґоїстичних вигод, то націоналізм розглядає національне суспільство як родинну спільноту, спільноту людей, об'єднаних не міркуваннями особистої вигоди, але ідеєю, що виходить поза межі індивідуаль-

Ім'я поета він вимовив нетчно і згадав, що це — «досить контроверсійний пам'ятник українському поетові, що «має бути» досить відомим. Довелося «допомогти» йому репліками, а потім ще й листом до управи «Ґрейгаунда». Але дуже добре, що такий важливий маршрут, як поїздка до Вашінґтонового маєтку, починається з нашого монумента, і кожний провідник буде згадувати Шевченка на самім початку.

Увечері перейшлися повз Білий Дім і бачили цікавий атракціон. Треба вам сказати, що перед Білим Домом завжди щось діється, і мабуть прикро буває президентові та його родині, поки звикнуть. Цього вечора відбувалося аж два «дійства»: з одного боку ходили чорні, а між ними і кілька білих демонстрантів, що вимагали розшуків убитих борців за права негрів у Міссісіпі. Вони носили свої плакати, ходили кружком, а коли їм починало крутитися в голові, то ставали в ряд і хиталися, співаючи немудру мелодію «Ми не боїмося»... Як же стемніло, вони запалили свічечки і продовжували свій марш, і це виглядало романтично, хоч справді романтики тут жодної нема... А з правого боку маршували військовим кроком шістнадцять молодиків у хакі, зі свастиками на рукавах, з високо піднятими американськими прапорами і плякатами, що висували такі льозунґи, як: «Африка — для чорних; Америка — для білих!», і т. д. Один із цих демонстрантів був намазаний сажею і позував за негра. Час від часу пікетери викрикували по літерах ім'я лідера Американських фашистів: Р-о-к-в-е-л-л!! А тоді починали ходити кругом в інший бік, щоб не заболіла голова. На другім боці цілий натовп різнокольорового люду спостерігав демонстрантів, але лиця були дерев'яні, й емоції глибоко заховані.

Іще один день ми провели у Вашінґтоні. Головною причиною цього було те, що ми на другий день таки не добилися «до самого Батька», і вирішили прийти ще раз, бо хто зна коли знов приїдемо до Вашінґтону.

Вже йшли по гарній Шістнадцятій вулиці. Ще повно було українців, і по вишивці нас пізнавали та підвозили українці, що їхали автом. Отож. українська ноша часом ще й користь приносиь! А я у Вашінґтоні виріши-

ного й сучасного. В цій спільноті людина є людині братом з однаковими не тільки обов'язками, але і правами, з яких найголовнішим є право на людську гідність у родинній спільноті братів.

Розуміння людини як духової істоти з невід'ємним правом на особисту гідність визначає місце людини в суспільстві. Як уже було зазначене вище, націоналізм розуміє суспільну ролю людини як постійну службу ідеалові нації, бо тільки така суспільна діяльність відрізняє духову людину від паразитарної людської тварини, яка живе тільки на те, щоб вдоволити її біологічні потреби. Сила нації спочиває не на кількості матеріяльних надбань а на духовій силі її членів і на духовому багацтві витвореному її минулими й сучасними поколіннями. Духова напруга виносить націю на висоти історії, а духова охлялість і зосередження уваги на матеріяльних аспектах життя ведуть націю до упадку, як це нераз доказала історія. Здається Соммерсет Могем сказав був, що коли люди ставлять матеріяльні інтереси вище свободи, то вони неминуче втратять не тільки свободу, але й матеріяльні надбання.

Принцип служіння нації й підпорядкування їй особистих інтересів, у дусі заклику президента Кеннеді не питати, що нація може зробити для нас, а що ми можемо зробити для нації, не означає тоталітарного підпорядкуванні одиниці суспільству, перетворення людини в безправного раба запряженого суспільством у ярмо. Сила нації основується на силі її членів, і то, як було підкреслено вище, на духовій силі. Спільнота рабів може побудувати великі піраміди, але ніколи не створить духової величі. Навіть і московські комуністи прийшли до висновку, що тотальне рабство людей гальмує ріст суспільної системи. Багацтво нації є сумою багацтва створеного її індивідуальними членами. Чим більше обмежена індивідуальна свобода людини, тим більше обмежені її творчі можливості. І навпаки, лише визнання особистої гідності людини і створення вільних умов її дії дають змогу людині повністю розгорути її творчі крила. Як з одного боку суспільний анархізм розпорошує творчу енергію суспільства, так з другого боку суспільний тоталітаризм придушує і вбиває її на шкоду самому суспільству. Тому український націоналізм основує своє розуміння людини в суспільстві на принципі солідаризму і братерства людських одиниць у спільній творчій праці для нації сучасної й майбутньої.

(Закінчення)

ла свої вишиті скарби виставити...

Зайшли в кав'ярню поснідати, купили всі газети, переглядаємо. Ну, так є: «Вашінґтон Стар» дає гарні статті й світлини, містить промову монсіньора Гарріса, подає максимальні цифри учасників Свята — 100 тисяч, понад 35 тисяч у маршових колонах (було би більше, коли би поїзди не попізнилися). Ну, а «Вашінґтон Пост»» ще пробує вкусити: за їхньою «математикою», участь у святі приймали тільки 35 тисяч, навіть спека була, за їхнім спеціяльним термометром, не 98, а тільки 91, і газета зазначає, що при такій температурі багато людей мліли... Ба, «Вашінґтон Пост» заявила, що на це свято прибули українці АЖ із Мічіґану, так ніби вони не знали, що насправді прибули наші люди АЖ із Каліфорнії, Кентакі, Канади, Европи, Арґентини, Бразилії й Австралії! Як вже говорити про пресу,то й «Новоє Русскоє Слово» обізвалося і повідомило... що в поході брало участь три тисячі українців! Сотні протестів надійшли до цієї газети, і «Русскоє Слово» відразу ж надрукувало спростування, що було не три, а тридцять п'ять тисяч. А на мою думку, то хай би цього спростування і не було: той факт, що наші люди так уважно читають московську брехалівку, дуже мене розсердив і засмутив. Найщедріша на цифри була, звичайно, наша матінка-«Свобода»: за її даними, в Святі взяли участь понад сто тисяч, а в поході сорок тисяч. Ну, і спека, за «Свободою» була «майже до 100 градусів», а це підкреслює нашу витримку. Признатися, ми дуже боялися за президента Айзенгавера, щоб його здоров'я не підвело, але Айк витримав до кінця молодцем. А досить тепло вдягнена бабуся, щоб себе підтримати на дусі та не зімліти, так сама до себе примовляла:

— Оце ж Тобі, Батечку, певно так гаряче було в тій Оренбурзькій пустелі...

Ну, а совєтська преса? Про пам'ятник ще й досі і ні згадки. Звичайно, і тут, випхнули свій «спутнік» попереду — 20 червня поставили пам'ятник Шевченкові в Москві, і сам Хрущов його відкривав. Спочатку завзято пробували підфальшувати наш монумент як справу рук «прогресистів». «Вечірній Київ» за 24 лютого цього року по-

відомив таке: «Нью-Йорк, 24 лютого, ТАРС. Прогресивна громадськість США готується відзначити 150-річчя з дня народження великого українського поета, Тараса Григоровича Шевченка, — ювілей, який рішенням ЮНЕСКО святкуватиметься у всесвітньому масштабі. Активну підготовку до ювілею ведуть американці українського походження. В березні-квітні вони проведуть урочисті вечори і концерти в Нью-Йорку, Філядельфії, Детройті, Чікаго, Нью-Гейвені, Рочестері. В ряді інших міст будуть відкриті фото-виставки, присвячені великому поетові. Готується випуск ювілейного журналу, в якому будуть вміщені статті про життя і творчість Т. Г. Шевченка, уривки з його чудових творів. У травні на торжества у Києві виїде делегація Ліґи американських українців. Координацією роботи по підготові займеться громадський комітет, створений прогресивними колами США. З цілковитим схваленням зустріли прогресивні американці українського походження опублікований газетою лист діячів культури Радянської України з приводу спорудження пам'ятника Т. Г. Шевченку у Вашінґтоні. Відкриття у червні цього року в столиці Сполучених Штатів пам'ятника Т. Г. Шевченку є новим доказом глибокої поваги американського народу до великого поета.»

Як вам це подобається? Звичайно, ми є прогресивні українці в З'єднаних Штатах, і тим прогресом, що його ми прагнемо, є створення незалежної Української держави. Але совєтська преса має на увазі інших, плюгавих горе-прогресистів, що використовуючи матеріяльні блага капіталістичної Америки, підрубують сучок, на котрім сидять, рабськи виконуючи вказівки совєтських босів. Цікаво, скільки і яких концертів та виставок вони влаштували «у всіх містах США»!

Величезне горяче, соняшне свято, що сколихнуло душі й серця всіх українців у цілому світі, в тім числі й на нашій знедоленій Батьківщині, перейшло, але не проминуло. Те сонце світить нам і завжди світитиме. Недаремно стоїть статуя Шевченка в такім знаменнім місці, між всіх закордонних амбасад — як амбасадор Вільної України. І хоч на відлуннях великої події вже точаться дріб'язкові суперечки й дорікання — чом, мовляв, Шевченко наш не старий, а молодий (та ж так в конкурсі на проект було заповіджено, після того як громадська думка розкритикувала Вінніпезький пам'ятник старшого, сумного Шевченка); а як вже молодий, то чом не в шапці; або чому він не сидить, а стоїть, і так інше... вже почалися слушні зауваги, що в грамоті, замурованій у п'єдестал, не занотовано імені Президента УНР; що МУН «не дописав» у показі; що одна з наших партій забагато гарячкувала (як зазначає «Свобода», температура була до сотні) і з якоїсь причини м'яко висловлюючись, пробувала не допустити до участи в марші Чіказьку оркестру молоді... Та цур йому! Нехай всі ці недоліки, як роса, зникнуть в соняшнім промінні нашої перемоги на шляху до вільної України.

Коли ми відходили від монументу, на третій день по його відкритті, там залишився старенький сивий дідусь, що сидів собі під пам'ятником і стиха розмовляв з Поетом:

— Оце ж Ти тут, Батьку, будеш з нами жити! На вигнанні, так як і ми, але ж на волі. Тут Тебе ніхто не заставить пісні про партію писати. Стій же тут, височій та красуйся в цім гарнім місті, на радість і втіху цілого українського народу»...

Д-р С. Шевчук

ВІДПОВІДЬ ПАНОВІ Д-РОВІ Д. КВІТКОВСЬКОМУ-КВІТЦІ

Містячи статтю-відповідь д-ра С. Шевчука нашому співробітникові д-рові Д. Квітковському-Квітці, Редакція вважає за потрібне зазначити, що вона не поділяє поглядів і тверджень д-ра С. Шевчука.

Шановний Пане Докторе!

Я є сталим читачем і передплатником журналу «Самостійна Україна» в Чікаго». Прочитавши Вашу статтю за місяць січень 1964 р. у вище згаданому журналі під заголовком: «Єретичні думки про нашу Соборність і про Велику і Західну Україну», я помістив у «Християнських Українських Вістях» з травня 1964 р., Мюнхен, мої завваги на Вашу статтю. Я уважав, що Ваші міркування дійсно «єретичні» і що вони можуть стати в обставинах нинішнього часу навіть шкідливими для нашого молодого покоління, яке з власного досвіду не багато знає про перебіг наших визвольних змагань в 1918-20 роках, а дізнається про ці справи з друкованих споминів очевидців тих подій, або з опису тих подій самоустилізованими (?! — Ред) істориками. Ці джерела не зовсім відтворюють правдивий стан і перебіг тодішніх подій. Дехто або свідомо пише неправду, з чисто особистих мотивів (маю на думці людей службово залежних від різних організацій), а інші представляють невірно стан справи з причин незнання фактичного перебігу подій, про які пишуть.

Ви представили у Вашій статті невірно під оглядом

фактичним і правним: 1) справу проголошення Західньо-Української Народньої Республіки 18 жовтня 1918 р. на українських землях, які належали тоді до Австро-Угорщини;

2) справу перебрання влади від австрійського уряду на річ проголошення ЗУНР дня 1 листопада 1918 р. і

3) справу об'єднання ЗУНР з Українською Народньою Республікою на східньо-українських землях.

Я, натомість, у відкритому до Вас листі, поміщеному в «Українських Християнських Вістях» представив перебіг вищезгаданих подій вірно і в згоді з фактичним їх перебігом. Вам одначе виглядають мої твердження в дечому неясні, і Ви візвали мене в журналі «Самостійна Україна», щоб я заявився на Ваші запитання, звернені у вищезгаданому журналі.

Запитань тих є 6-ть, а я на них радо відповідаю.

ЗАПИТ ПЕРШИЙ: Питаєте мене чому галичани святкують день 1-го листопада, як день проголошення ЗУНР на етнографічних українських землях Австро-Угорщини, т. є. на землях Східньої Галичини з граничною лінією Сяну, з влученням Лемківщини, північно-західньої Буковини і Карпатської України, хоч проголошення незалежности цих земель наступило 18 жовтня 1918 р., — а не 1. листопада 1918 р.

ВІДПОВІДЬ: Проголошення вищезгаданих земель в ЗУНР 18 жовтня 1918 р. Українською Національною Радою і вибір Президента для вищезгаданих земель д-р Є. Петрушевича мусіло наступити в двох окремих етапах.

Легко було проголосити голословно 18 жовтня ЗУНР, але зажче було перебрати на вищезгаданих землях владу від австрійського уряду, обсадити уряди своїми надійними людьми і пустити в рух державну адміністративну машину. Молодь наша переважно служила в австрійському війську. Тому треба було зібрати на вищезгаданих українських теренах військові частини, зложені з українців, зорганізувати відповідний персонал до обсадження державних урядів і т. п.

Все це вимагало багато надлюдських заходів, трудів, виїздів на провінцію зі Львова і т. п.

Остаточно в часі від 18 жовтня до 31 жовтня зібрано у Львові понад 1000 українських вояків-галичан і при їх допомозі перебрано вночі владу від австрійських урядовців. Сталося це без поважніших перешкод, зокрема без розливу крови. По перебранні влади від австрійського уряду Президент ЗУНР д-р Є. Петрушевич виїхав до Відня і нотифікував утворення ЗУНР всім державним австрійським установам і всім амбасадорам чужих держав.

По перебранні влади 1 листопада 1918 р. від австрійського уряду, себто по закінденні другого етапу проголошення ЗУНР, політичний провід нашої Держави проголосив день Першого Листопада повсякчасно святочним пам'ятним днем воскресіння нашої державности на Галицькій Землі по 600-літній неволі.

Сталося це також по думці нашої народньої мудрости, ствердженої в нашій приповідці: «Кінець діло хвалить». (Фініс коронат опус! — казали стародавні римляни). Кінцевим днем нашого великого Чину був перший листопад, а тому першому листопадові припала слава і честь за закінчення проголошення нашої державности на нашій землі. Ми, галичани, без виїмку святкуємо це свято і святкувати його будемо навіть тоді, як відзискаємо свою незалежну державу.

На Ваше запитання під 4 і 5, яке мало бути відношення Буковини і Підкарпатської України до ЗУНР, відповідаю: Всі три «землі» Галичина, Буковина і Підкарпатська Україна входили в склад ЗУНР. Якщо йдеться про Буковину, то треба зазначити в цім місці, що на проголошенні ЗУНР дня 18 жовтня і на нарадах, які довели до цього проголошення, брали участь визначні політики Буковини, а саме — барон Василько, Попович Омелян (посол до буковинського Сойму), проф. університету д-р Смаль-Стоцький. Делегатом Української Національної Ради для Буковини був обраний Омелян Попович. В Чернівцях Українська Національна Рада перебрала владу 6 листопада 1918 р., — неможливим однак було, з причини воєнних подій, зорганізувати там поважнішу військову силу. З цього скористала Румунія. 11 листопада 1918 р. перейшла границі Буковини румунська дивізія, зайняла Чернівці, а на протязі тижня зайняла цілу Буковину.

Закарпатські українці бажали також злучитися з Галичиною. 18 жовтня 1918 р. надіслано від чільних діячів Закарпаття листа до Української Національної Ради у Львові, в якому була зложена заява про бажання злуки Закарпаття з Галичиною. Закарпаття, однак, зайняли мадяри по кількатижневих боях карпатчиків з мадярським військом. Поручник Степан Клочурак, який проводив відділом Закарпаття в боях з мадярами, перейшов зі своїм відділом остаточно в Галичину і злучився з Галицькою Армією. У травні 1919 р. румуни прогнали мадярських большевиків з Закарпаття, а Центральна Рада в Ужгороді проголосила 8 травня 1919 р. злуку Закарпаття з Чехо-Словаччиною. Цю злуку затвердила Конференція великих держав 10 вересня 1919 р. в Сен-Жермен під умовою забезпечення Закарпатській Україні широкої автономії.

Ваш ДРУГИЙ ЗАПИТ звучить: «Який правний статус з точки зору внутрішньо-конституційного та міжнароднього права мала Західньо-Українська Народня Республіка? Була це повністю Самостійна Суверенна Держава, чи тільки автономна держава? Якщо ЗУНР не була самостійною і суверенною державою, то вона не мала права підписувати будь-яких зобов'язуючих міжнародніх актів, а тим самим і договору в Хвастові дня 1 грудня 1918 р. і акту з 22 січня 1919 в Києві. Якщо підписала, то ці акти були без будь-якої зобов'язуючої сили.

ТРЕТИЙ ЗАПИТ звучить так: «Якщо ЗУНР не була суверенною державою в розумінні міжнароднього права, то чи акт соборности з 22 січня 1919 р. не можемо вважати «Революційним Актом» всієї української нації?».

На ці два питання моя заувага слідуюча. Маніфест австрійського цісаря Карла І з 16 жовтня 1918 р. заповідав федерацію усіх національних територій кожного народу, що жив на території Австро-Угорщини, в одну союзну державу. Маніфест признавав кожному народові Австрії право самоозначитися на своїй національній території і закликав підавстрійські народи утворити з парляментарних послів «національні ради» та проголосити свої національні держави. Австрійську Федеративну Державу мали право творити такі національні держави: Німецька Австрія з німцями з Альп і Судетів, 2) Галичина з Українською Східньою Галичиною, українською частиною Буковини і землею, замешканою українським населенням на Підкарпатті, 3) корінні чеські землі і 4) італійська Ілірія.

Очевидно, маніфест цісаря Карла І не давав ніякому підавстрійському народові права відірватися від австрійської держави. Натомість всі національні держави підавстрійських народів мали обов'язково створити федеративну, а радше Конфедеративну Австрійську Державу. З цих причин Західньо-Українська Народня Республіка не могла 18 жовтня 1919 р. злучитися з наддніпрянською Україною, бо таке злучення означало б відірвання части-

ни австрійської держави від цілости Австрії, що творило б після обов'язуючого тоді австрійського карного права істоту злочину головної зради. Так докладно розуміли цю справу члени Української Національної Ради 18 жовтня 1918 р., між якими були наші галицькі і буковинські найвизначніші правники, а тому УНРада не могла 18 жовтня 1918 р. проголосити, як Ви цього бажаєте — злуки ЗУНР з Українською Державою над Дніпром.

Якщо йдеться про те, чи проголошена 18 жовтня 1918 р. ЗУНР була дня 18 жовтня 1918 р. вповні суверенною і незалежною Державою, при узглядненні патенту цісаря Карла І, — чи тільки автономною, то це питання не має ніякого в даному випадку правного значення. Шкода на цю тему щобудь писати і про це думати.

Ви забули, мабуть, що Австрія як держава народів — в наслідок вибуху революції у Відні, дня 12 листопада 1918 р. розпалася, що тоді усунено від влади цісаря Карла першого і в наслідок революції всі підавстрійські народи утворили свої власні національні, незалежні держави. Давня многонаціональна Австрія перемінилася по революції у невеличку Австрійську республіку з чисто німецьким населенням.

Є добрим правом кожного народу проголосити на своїй власній території свою власну державу і назвати її суверенною. На це не треба від нікого постороннього мати дозволу, бо кожний народ сам, як такий, є джерелом суверенности для своєї землі, а тому має право рядити і собою і своєю землею — після своєї вподоби. До розвалу Австрії, себто до 12 листопада 1918 р., українська людність підавстрійських земель бажала по проголошенні своєї держави (18 жовтня 1918 р.) перебувати в рамах федеративної чи конфедеративної Австрії. Справа — якою мала стати нова Австрія — Федеративною чи Конфедеративною Державою — не була вирішена патентом цісаря Карла І — це мала вирішити Конституція держав нової Австрії. До цього, однак, не дійшло, бо 12 листопада 1918 р. вибухла в Австрії революція, усунено від влади цісаря Карла І, а народи, які мали утворити нову Австрію, від цього наміру згідно відступили і потворили свої власні суверенні від нікого незалежні національні держави.

Беручи це все до уваги, Українська Національна Рада в Станиславові взялася за правне зорганізування нашої держави. Секретаріят військових справ зорганізував у короткому часі взірцеву, на европейський лад виеквіновану, стотисячну армію, яка держала в своїх руках впродовж сім і пів місяця цупко цілу Східню Галичину (крім Львова і Перемишля). Видано ряд законів, якими упорядковано адміністрацію, судівництво, публічну безпеку, шкільництво, земельні справи, урухомлено залізниці, пошту та телеграф і т. п. Словом, впроваджено на території нашої держави нормальне життя — ніякої революції, ані бешкетів не було, панував усюди взірцевий лад і порядок. Уряд нашої держави не був однопартійний, в ньому брали участь всі партії, які в тому часі на терені ЗУНР існували. Ми показали світові, що ми вповні дозрілі до побудування своєї власної держави.

У війні з Польщею ми упали — не з власної однак вини, а тільки з причини браку боєприпасів та взагалі матеріяльних засобів. також Наддніпрянська Українська Народня Республіка була вповні суверенною Державою, особливо по проголошенні IV Універсалу 22 січня 1918 р., а тому Ваші турботи, Пане д-ре Квітковський, про те — чи ЗУНР була дня 18 жовтня 1918 р. чисто самостійною, чи федеративною державою — злишні. Напевно, однак, в обличчі міжнародного права ЗУНР стала вповні суверенною і незалежною державою по дню 12 листопада 1918 р. (т. є. по розвалі цісарської Австрії), — а тому представники ЗУНР мали вповні право підписувати з представниками УНР договори і в Хвастові дня 22 січня 1918 р. і акт злуки 22 січня 1919 р. і погодитися на закон Трудового Конгресу України з 28 січня 1919 р. З вищезгаданих причин акт Соборности з 22 січня 1919 р. не може бути вважаний «Революційним Актом», який не зобов'язував би нікого до нічого — як цього Ви бажаєте, — натомість цей акт був двосторонньою правною умовою про об'єднання ЗУНР з Наддніпрянською Україною. Ця двостороння умова про об'єднання, оперта на законі Української Національної Ради в Станиславові з дня 3 січня 1919 р., передбачала виразно, що декларація про об'єднання обидвох Україн, проголошена в Києві 22 січня 1919 р., стане ефективною і зобов'язуючою для обидвох українських держав тільки тоді, якщо її зетвердить осібним законом спільний парлямент з представників обидвох українських держав, що мав бути скликаний. У законі тім мала бути признана також ЗУНР територіяльна автономія, передбачена законом про об'єднання, виданим Українською Національною Радою в Станиславові дня 3 січня 1919 р., її час тривання і розміри. До часу видання такого закону через через Спільний Парлямент, зложений з представників обидвох Україн — владу цивільну й військову на терені ЗУНР мала виконувати Українська Національна Рада в Станиславові через своїх відпоручників.

В наслідок воєнних подій не зійшовся спільний парлямент з обох Україн, закону про об'єднання обох українських держав не видав, а тому об'єднання обох українських держав не наступило, вслід за чим існують дві України, Галицька (ЗУНР) і Наддніпрянська (УНР).

На тому становищі стоять такох історики того часу, в першу чергу О. Доценко в його 5-томовому творі: «Літопис Української Революції». Пише Доценко про Київську маніфестацію з 22 січня 1919 р. так:

«Об'єднання Народньої Республіки і Західньо-Української Республіки носило лише зовнішньо-демонстративний, а не органічно державний характер. Західньо-Українська Республіка (Галицька Держава) зберегла аж до скликання загальноукраїнських зборів свій власний *суверенний уряд. Таким чином під оглядом правнодержавним сполука ЗУНР і УНР не наступила*». (Стор. 10, т. 2, О. Доценко, «Літопис української Революції»).

А опінія І. Мазепи про правну вартість маніфестації з дня 22 січня 1919 р. на площі св. Софії в Києві наступна: «Це проголошення української соборности було великим історичним актом. Але фактично воно мало лише декляративне значення, бо остаточну ратифікацію акту з'єдинення обидвох республік, згідно з постановою Української Національної Ради в Станиславові з 3 січня 1919 р., мали перевести лише Українські Національні Збори, скликані з цілої України. До того часу, коли зберуться Установчі Збори з'єдиненої республіки, законодатну владу на території ЗУНР в Галичині виконує Галицька Українська Національна Рада. До того ж самого часу цивільну й військову адміністрацію на згаданій території веде державний Секретаріят, установлений Національною Радою в Станиславові, як її Виконавчий Орган. *На цих умовах твердо стояв галицький уряд, а Директорія з цим погодилася*» (І. Мазепа, І. стор. 87, «Україна в огні й бурі революції).

Так ясно і тверезо говорять про київську маніфестацію з дня 22 січня 1919 р. два визначні мемуаристи-історики, наддніпрянці, наочні свідки маніфестації і так воно є в дійсности під оглядом правним. Соборність обох Україн правно не заіснувала.

А якщо так, то С. Петлюра не мав ні тіні права втручатися в Галицькі справи і відступати Галицьку Землю, зрошену кров'ю наших воїнів, полякам. Всякі інші філософування на цю тему злишні, а хто їх підносить, то сам себе компромітує, бо старається змінити факти, які є незмінні.

Майте це на увазі, Пане Докторе Квітковський. А якщо Ви бажаєте знати, скільки ми маємо зараз Україн, то я Вам скажу, маємо три; а то Українську Народню Республіку над Дніпром; Західню Українську Республіку разом з Буковиною, яку ми називаємо популярно Галицькою Державою, і Карпатську Україну. Всі вони зараз під большевицькою окупацією.

Це не є, однак, ніяке нещастя. Німецький народ має також три республіки: Австрійську республіку, Східньо-німецьку — під владою большевиків і Західньо-німецьку. Всім їм поводиться добре. Англійці мають також три держави: матірну англійську державу в Европі, З'єдинені Держави Північної Америки і Канаду, поводиться їм усім досконало.

Ми також можемо мати три України. Прийде колись час, що вони здобудуть волю і, може, об'єднаються. Наша задача насьогодні тільки одна: допомагати їм добитися волі.

На шосте питання: «Як ставлюся я до «вільного українського правління, створеного у Львові 30 червня 1941 р.» і до цеї «держави» і чи ми маємо день 30 червня 1941 р. також святкувати як день «Самостійної України і котрої»?

Я не маю можливости Вам відповісти на Ваше питання з причин від мене незалежних. Я не був присутній на сходинах 30 червня 1941 р., які відбулися кілька годин по тому, як до Львова прибули перші дрібні розвідочні німецькі й українські відділи. Тому не знаю докладно про що на цих сходинах говорено.. Одні кажуть, що тоді проклямовано «Вільну Українську Державу» не знати: чи об'єднану, чи «Галицьку Державу», чи може тільки «Наддніпрянську Українську Державу».

Інші твердять, що говорено тільки про *відновлення* «Української Державности» — знову не знати якої.

Перший раз я почув від Вас, що дня 30 червня 1941 р. «Створено вільне Українське Правління». Є правдою, що в найближчих днях по 30-му червні 1941 р., різні українці дістали доручення, за підписом Я. Стецька, обняти різні міські установи у Львові і на провінції (суди, районові уряди, поліція тощо) що і сталося. В кожному разі я ніколи не чув, що «створене українське правління дня 30 червня 1941 р.» як це Ви твердите, в якийбудь спосіб свою діяльність публічно проявляло. Сьогодні з перспективи часу для мене ясно, що Бандера і Стецько впали жертвою хитрого німецького підступу, який продумав і урядив хтось з-поміж німецьких військових старшин високого ступня, не виключаючи, що в цій справі замачало руки «ґестапо». Німці знали, що їм у їх поході на Україну треба буде мати товмачів, зі знанням української і німецької мови. Знали також, що вони не мають своїх людей, які могли б обняти по містах адміністраційну машину, поліцію і т. п. Залежало їм також на прихильному відношенні місцевого українського населення знали, що поляки в своїй масі наставляться до них вороже. Тому-то німці погодилися хвилево на зформування українських військових частин та на фіктивне проголошення «Вільної Української Держави», чи на її «відновлення», та на обсаду українцями адміністрації по селах, малих містечках, а частинно також у Львові, з німецьким зверхником. Полякам знову дали німці дозвіл зорганізувати міську поліцію з-поміж службовців давньої польської поліції у Львові — очевидно, під проводом німецького зверхника. Поліція ця мала своє приміщення в Гіпотечнім Банку при Марійській Площі. Ці всі дрібні концесії робили німці українцям і полякам, очевидно, без ніяких дальших політичних зобов'язань.

Відомо, що за свій глупий жарт заплатили німці в роках 1944-45 — солено. Вони програли війну з СССР та Заходом і понесли важкі матеріяльні страти і в людях, і в території, з яких досі не вилікувалися. Незалежно від страт, завданих їм альянтами, українська УПА пригадала їм також болюче, що існує Український Народ, який потрафить боротися за свою волю. Тих усіх нещасть були б німці уникнули, якщоб були погодилися на відновлення Української Держави, признаної ними Берестейським договором 9 лютого 1918 р. Мільйонова українська армія була б стала їх вірним союзником і допомогла розвалити сталінську тиранію та виграти Другу світову війну.

Супроти вище сказаного, я не маю можливости фантазувати на тему «Як я ставлюся до проголошення Держави дня 30 червня 1941 р.». Цього не можу зробити тому, бо не можна ставитися до чогось, що реально не заіснувало.Тому вважаю, що моя дружня дискусія з Вами на тему Ваших єретичних думок про соборність і про Велику і Західню Україну для мене дефінітивно вичерпана, думаю, що для Вас також.

Одне мушу Вам признати, це іменно, що всі Ваші міркування на вище згадану тему є в сто процентах єретичні! Дякуйте Господеві, Пане д-ре Квітковський, що не живете в Середньовіччі, а тільки в двадцятому столітті, а то могли б Ви попасти в халепу... як єретик...

До милого побачення при іншій нагоді!

Здоровлю Вас всім добром

Д-р Семен Шевчук



В. Гарбер

Анатоль Юриняк: «Людям і собі»

В руках у нас чепурненько видана на доброму папері на 140 ст. книжечка — збірка поезій Анатоля Юриняка під заголовком: *«Людям і собі»*.

Назва збірки впадає в очі відразу: вона проста, інтимно-довірлива, не претенсійна. Такою, по ознайомленні, насправді й є ця збірка 82 поезій різної величини, різного змісту і жанру.

Тут знайде для себе поживу і зовсім ще незріла юність і стужена по різних втратах-згубах зрілість, і премудра старість, що шукає в сивих головах своїх філософських синтез. І гуморист, і політик, і закохані й забуті, і «гамлети» і щасливі безпроблемники, знайдуть тут свій віршований унісон. Це не перебільшення. В такій, порівнюючи невеликій збірці поезій, — така багатоплощинність, багатожанровість, що це може бути і як признання таланту і, водночас, для заправського критика-причепи, за знак не в користь автора.

Мушу попередити — забираю тут скромне слово не як професійний критик, а лише як «професійний читач» (бо й такі є). що здавна замилуваний в музиці рідного слова, і завжди радий зустріти вихід у світ чогось, що

помножує «кредити» рідному письменству.

Щодо форми, то сучасний модерніст не знайде в поезії А. Юриняка так любої йому музики «білого вірша» та загадкових образово-метафорних ребусів. Мова, стиль, образовість, рима поезій А. Юриняка, хай буде дозволено нам некваліфіковано назвати, — цілком нормальні, гармонійні, пристійні, такі як ми бачимо в поезіях О. Олеся, М. Рильського, Сосюри чи п'ять років тому в Чікаго трагічно померлого Мих. Ситника. Ось, скажемо, зразок:

... «Привіт же вам, сини і доні, снаги повні!
У вашій творчості вимовній
Я пізнаю себе і молодість свою.
Як жаль, що не стояли разом ми в бою...».

Це з вірша «*Київським поетам молодим*». А ось зразок з поезії: «*Ой там, ген за далями*»:

«За морями дальніми
Тужний хвиль прибій —
Піснею печальною
Вік минає мій.
Ах, невже безплодною
Осінню холодною
Одцвіло життя?
І світання волі —
Козацької долі
Не побачу я?».

Ось зразок сатирично-гумористичної поезії про «Микиту-Миролюбця»:

... І пішла про мене слава
(Звісно: світ — ворона гава!)
Що я — «парень» хоч куди —
«З ним не може буть біди!»
А мені цього і треба —
Щоб акули аж до неба
Мене славили отак:
«Він — добряга, він — простак!..».

За тематикою всі поезії А. Юриняка угруповано в п'ять розділів.

1. розд. *Вітчизни мрійні далі* (пісні, ліричні рефлексії) — 10 віршів. На наш суб'єктивний смак — це найкращі вірші. В них — елегійна туга по різних утратах — родини, дому, Вітчизни і молодости.

2 розд. *Поезії змагу за волю* — 17 віршів. Автор відгукується тут майже на всі знаменні події епосу та героїки нашої боротьби за волю. Деякі з віршів — надзвичайно сильної експресії («Пам'яті крутянців», «Про лицарів Базару» тощо). Майже всі вони надаються для деклямацій та рецитацій у відповідні ювілейні моменти. Деякі рядки (особливо прикінцеві) можуть правити за гасла:

«Безсмертен народ, де за волю в боях
Юнацькою кров'ю позначений шлях!..»

3. розд. *Любовна лірика, баляди* — 21 вірш. Розділ, що найбільше багатий свіжими епітетами, метафорами, і взагалі поетичними засобами та стилістичними похватами. Багато строф надається на епіграми:

«Ви бачили: любови жар
Палахкотить в душі поета.
Невже лиш милі Вам сонети,
Творець же їх — ніщо для Вас —
Для нього вистарчить Парнас?!»

Або:

«... Ви ж добре знаєте: мистець упав.
Як спів нещирости почав»...

4 розд. *Роздуми, ліричні рефлексії* — 14 віршів. Це найкращі, на наш погляд, поезії не так, може, висловом емоцій, як глибиною філософічно спрямованої думки. Це — я б назвав — віршовані «афоризми життьової мудрости», але не в дусі Шопенгауера, бо вони пройняті радше бадьорим, оптимістичним світосприйманням.

Ось уривок із поезії «*Ти не кажи*»

«Коли ж утіхи келих райський
Ласкава доля піднесла, —
Ти не кажи: «Це дар данайський!»
Не оминай і не бокуй, —
Мерщій клич друзів і частуй!
Не вір новітнім Діогенам,
Що в сяйний день у бочки темінь
Лукаво стануть закликать
З обличчям фальшу навіженим.
Людський талан — в борні стоять!

Або ось із поезії «*Осіннє*»:

«... Гай-гай! Літа і літо...
Комусь вони напевно світять,
Мені ж осталась осінь думна —
Щоб зиму стрів зовсім розумно...».

Ще далі:

«Смішні: весняні стануть драми,
Невдачі літньої пори —
Ти в осінь йдеш поважним паном,
Торкаєш мудрости поріг»...

Нарешті можна мати повне відпруження та ще й насміятися добре, читаючи поезії розділу 5-го: *Гумористичне, оказійне, альбомне* — 19 віршів.

Взяти б вірші: «Женихання», або «Там, де в саду вишня», або жартівливий монтаж «телячого» стану залюблености у: «Чи є очі кращі зір?» та ще у виконанні (уявляємо собі) такого майстра деклямації як п. Корсунський (молодший) з Міннеаполісу. Це ж була б не абияка атракція, що освіжила б атмосферу і прогнала б кислий вираз облич учасників не раз справді нудних наших громадсько-культурних імпрез.

Взагалі вірші останнього розділу читач легко сприймає, бо вони дотепно-грайливі змістом і формою, в багатьох випадках з легким налетом симпатичної іронії. Щодо глибших слідів на психіку читача, то це справа суто суб'єктивна, справа темпераменту «сприймальної антени».

Досить настроєві та віддають належний «дух доби» вміщені в збірці баляди та поеми: «Остання пісня Мазепи», «Понад Райном мури давні», «Я трьох синів кохав, пестив» і переспів «За волю братів». Вони цілком надаються в читанки для юнацтва, для використання в школах українознавства тощо, де прищеплюватимуть нашій молоді лицарськість, жертвенність поведінки та патріотизм набагато краще, ніж це робить шабльонова пропагандивна публіцистика.

Виходить, нібито, все гаразд та в «найкращому порядкові» у цій збірці «Людям і собі». Та щоб таки знайти «по штату положену» причіпку до чогось, можемо назвати пару поезій: «Лист на Батьківщину сестрам» та «Ми з України», які видаються нам агіткою. Є одна ще річ, яка таки по-справжньому дивує нас: це впроваджуване автором нове слово-абревіятура ОСПА (Об'єднані Стейти Північної Америки). Чому не загальноприйняте, що дістало вже, так би мовити, в нашій літературній мові право горожанства: США? Та це вже «стисло кажучи», до поетичної збірки не належить, а тому обмежимось висловом свого невдоволення.

Тож вітаємо появу нової збірки поезій А. Юриняка. Не хочемо погодитись із ним — «я свідомий того, що дальших збірок не буде; ця перша збірка є водночас і остання» (з передмови автора). Кличемо любителів нашого красного слова, як також і друзів-«прозаїків», властителів «гавзів», «шап» та «кар» не пошкодувати 1.75 дол. та придбати собі культурну розраду на «вікенд», а в додаток за малу ціну купити собі велике моральне задоволення українського мецената.

Сторінка Українського Золотого Хреста

Поклін Українським Жінкам Героїням

Відділ Українського Золотого Хреста ч.14 в Детройті вшанував пам'ять наших визначних жінок — героїнь в неділю дня 14 лютого 1965 р. На прохання цього відділу, в полудне відправлено панихиди в обох наших церквах: в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя та в православній церкві св. Покрови. На обох відправах були присутні членки Українського Золотого Хреста та багато вірних. Відповідні проповіді пригадали нам постаті українських жінок: Ольгу Басараб, Олену Телігу та багато нам знаних і незнаних, які життя віддали за волю своєї Батьківщини. Горячі молитви понеслися за спокій їх душ.

Того ж дня, зараз після відправ, членки і гості зійшлися в залі Української Мічиґанської Ліги на поминальний обід, який влаштував і приготовив 14 відділ УЗХ. В офіційній частині голова цього відділу п-ні А. Левкут попросила до президії членок Головної Управи УЗХ, відкрила сходини, які розпочато піснею-молитвою «Боже Великий». Опісля Голова ГУ УЗХ М. Квітковська коротко з'ясувала велич і красу життя великих наших жінок, котрі — як Ольга Басараб і Олена Теліга — сплели своє життя з боротьбою українського народу за волю та стали символом цієї боротьби навіки! Клич боротьби за волю, який охоплював і далі охоплює всі народи, є такий могутній, сильний та вічно живий, що кличе все нових борців до посвяти свого життя. Загартований в боях і свідомий український нарід продовжує і сьогодні цю боротьбу, всюди і у всіх формах. З вірою в остаточну перемогу, він іде за нашим героїчним гаслом: «Здобудеш українську державу, або згинеш у боротьбі за неї!»

Далі панна Л. Біла, дочка наших визначних громадян, членів нашої організаційної системи, подружжя інж. Степана й Іванни Білих, продеклямувала з великим відчуттям вірш, присвячений нашим героїням-борцям. Офіційну частину закінчено піснею «Не пора».

По скінченні офіційної частини, членки Українського Золотого Хреста подали обід. Членки і гості задержалися ще довго та обмінювалися своїми думками про наші актуальні справи.

(М.К.)

Відділи УЗХ звітують:

Відділ УЗХ ч. 14 в Детройті

Річні збори відділу відбулися 6 грудня 1964 року в приміщенні Української Мічиґанської Ліги. Зі звітів управи видно велику і кипучу працю відділу. Імпрези були влаштовані або самостійно, або спільно з братньою організацією ОДВУ, або з іншими жіночими організаціями. Взяли участь у таких сходинах та імпрезах: в зустрічі вшанування піонерів наших організацій, де і наші членки (давніше членки-піонерки ОДВУ) дістали медалі та грамоти; в 50-літнім ювілеї Лесі Українки; 150-літті Т. Шевченка (концерті в Детройті); в 70-літнім ювілеї Українського Нар. Союзу; Святі відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашінґтоні; в 5-літнім ювілеї УСС; в 25-літнім ювілеї Українського Золотого Хреста, відд. ч. 34; в святкуваннях уродин радної міста Детройту п. Марусі Бек (в Сіті-Коунт Билдінґ та бенкеті); в Княжих Вечерницях УККА; численно взяв участь у З'їзді УЗХ в Лігайтоні, Па (на «Лейбор дей»); нарешті, в Українському Кіоску на Світовому Ярмарку в Інтер. Інституті. Членки мають свої організаційні однострої та прапор і часто виступають на національних імпрезах української громади в Детройті та панихидах за національних героїв.

Відділ є членом УККА, Української Мічиганської Федерації, ЗУАДК-у і Американської Федерації Жіночих Клюбів Метрополії Детройту.

Для збирання фондів на допомогові цілі УЗХ влаштовує бінґа, пікніки, вечірки. Також жертвує більші суми на допомогові цілі — на кожний заклик Головної Управи УЗХ: на лікування п. Полк. Мельника; на допомогу нашим потребуючим вдовам (наших державних мужів); на допомогу «Українському Слову» в Парижі, на наших інвалідів, сиріт, старших і хорих б. учасників визвольних змагань і т.д.

До управи на 1965 рік вибрано: пп. А. Левкут — голова, Г. Грицик — містоголова, М. Вардинець — секретарка, К. Ониськів — кор. секр., Р. Григорко — фін. секр., А. Наконечна — скарбничка, П. Том'юк, М. Кальниченко і Г. Білоус — Контрольна Комісія, М. Стружовська і М. Кос — відвідувачки хорих, А. Наконечна, К. Ониськів і М. Кос — представниці до цен-

тральних організацій: УККА, Федерації Українців Мічіґану і Федерації Жіночих Клюбів Метрополії Детройту.

Відділ УЗХ ч. 34

Річні збори відділу відбулися 6 грудня 1964 р. в приміщенні Українського Демократичного Клюбу в Гемтремку (Детройт — Схід).

Зі звітів голови і членів управи видно дальшу пожвавленість в діяльності відділу. Різдвяні і великодні бінґа та різні вечірки і пікнік принесли гарні доходи до каси відділу, з яких можна було давати більші суми на допомогові цілі. Обороту в касі було 2 тисячі долярів!

Відділ брав участь у всіх святкуваннях української громади в Детройті, активно працював у різних підприємчих комітетах (наших жіночих організацій та при церкві Непорочного Зачаття в Гемтремку). Навесні минулого року влаштував показовий Український Обід в Інтернаціональному Інституті; взяв численну участь на посвяченні Пам'ятника Т. Шевченкові в Вашінґтоні; участь в 50-літ. ювілеї парохії Непорочного Зачаття в Гемтремку (групова світлина відділу і стаття про діяльність 34 відділу появилася в пропам'ятній Ювілейній Книзі). Восени величаво відзначено 25 - літній ювілей відділу.

Відділ УЗХ ч. 34 є членом УККА, Федерації Українців Мічіґану та Федерації Жіночих Клюбів Метрополі Детройту (Американської).

Відділ вислав більші допомоги на українських сиріт у Філядельфії, на українську радіогодину Отців Василіян в Детройті та на Бібліотеку Дж. Ф. Кеннеді (на руки кожної членки 34 відділу прийшла подяка від пані Дж. Кеннеді). Крім цього відділ перепроваджує збірки на заклик Головної Управи УЗХ на допомогові цілі УЗХ (хорих, інвалідів і старших віком, був. членів визвольних змагань).

Управу на 1965 рік знову очолила пані Ю. Осадчук. До управи увійшли такі членки: М. Паламар, М. Бушард, Т. Мойсюк, М. Машталір, А. Сухій, В. Шеремета, А. Сенько: П. Борух, А. Скікун, П. Зубальська, В. Гуменюк і М. Квітковська.

70-ліття ФЕДЕРАЦІЇ ЖІНОЧИХ КЛЮБІВ МЕТРОПОЛІЇ ДЕТРОЙТУ

Український Золотий Хрест — відділи в Детройті і Гемтремку — є членами Федерації Жіночих Клюбів Метрополії Детройту, і наші представниці взяли участь у святкуванні цього ювілею на Бенкеті, який відбувся 14 січня 1965.

Напередодні святкувань, щоденник Детройт Нюз приніс обширний допис про цю Федерацію та її діяльність за 70 літ, що відзеркалювала значення її для громади і оправдала свою скорочену назву FWCMD, тобто з перших літер таких слів: FORCE, WISDOM, CULTURE, MIGHT, DEDICATION (сила, знання, культура, могутність, присвята).

В день святочного відзначування 70-ліття Федерації, клюбовий дім, що знаходиться на т. зв. «кемпусі» Державного Університету Вейн, був прибраний на рожево, і кожна представниця 92 клюбів — членів цієї Федерації — дістала рожевий корсаж. При головному столі сиділа управа Федерації та почесні гості. Між іншими була радна міста Детройту п. Маруся Бек, яка передала грамоту від управи міста Детройту. В програмі,крім привітів від стейтової Федерації та Генеральної Федерації була коротко подана історія діяльности Федерації у формі телевізійної передачі Гантлі і Брінклі.

Здавалося, що ще недавно, а то вже 70 літ тому, вісім жіночих клюбів об'єдналися у Федерацію 9 листопада 1894 року, і відтоді почалася активність Федерації, яка зросла до 92 клюбів із загальним членством 12 тисяч! Діяльність була дуже різноманітна і пристосована до даної хвилі та потреб громадського життя Детройту. Детройт ріс, життя пульсувало, а вклад жіночих починів набирав більшої ваги в житті цього великого індустріяльного міста. Згадаю тут дещо із поданої діяльности: вимагання від міської управи розривкових площ для молоді, снідань по школах і дитячих інституціях; домагання впровадження Клюбів матерей при школах; безплатних шкільних книжок; домагалися пожарної охорони і відповідної вентиляції; заложили перший центр для досліджування пістряка і т. д.

Праця далі кипить. Цього року Федерація розпочала навчання дітей від 4-ої до 6-ої кляси, котрі потребують помочі в науці. Це є приватні лекції кожного пообіддя, які уділяють безплатно студентки Університету Вейн (volun
безплатно студентки Ун-Вейн (volun-teers)
і Допомог. Членок кожної складової організації проситься зложити один цент за кожний рік 70-ліття Федерації. Якщо подумати, що Федерація начислює 12 тисяч членок (тих 92-ох організацій і клюбів — членів Федерації) і кожна зложить цю малу суму, це дасть можливість створити Стипендійний і Допомоговий Фонд!

Подаю це нашим членкам до відома, щоб познайомити — як працюють американські жінки для своєї громади і для піднесення стандар-

ту життя в своїй країні. Ми повинні приглядатися цьому, але також пам'ятати про значення і цілі нашої організації. Чи ми всі свідомі цього? У нас праці багато і до неї треба всіх нас, нашої сили, знання, посвяти і т. д.! Українська жінка не може і не сміє забувати своїх суспільно-виховних завдань!

(М. К.)

З життя в ОДВУ

ЗАГАЛЬНІ РІЧНІ ЗБОРИ 24-го ВІДДІЛУ ОДВУ В ДЕТРОЙТІ

Збори відбулися дня 7-го лютого 1965, в залі Української Мічіґенської Ліґи. Не всі члени прийшли на збори, деякі працювали, дехто боявся прийти на збори, щоб його не вибрали до Управи, а декілька членів не прийшли з байдужности до своєї організації і не оправдали себе. Збори відбулися із звичайним порядком нарад. Найважнішими справами на річних зборах бувають звіти, дискусія і вибір нової управи. Перший звітував голова уступаючої управи Ярослав Варивода. Відділ мав часті сходини членів, на яких полагоджувано біжучі справи і пляновано працю на найближчий час. Відділ влаштував кілька розривково-доходових імпрез, як пікнік, товариські вечори, а також деякі імпрези спільно з 14-им відділом УЗХ. Делеґати відділу брали участь в З'їзді ЦУ ОДВУ в Лігайтоні, де наш делеґат О. Червак дав поважну жертву на покриття коштів з'їзду. Відділ зібрав на лікування полк. А. Мельника 159 долярів. Представники відділу брали активну участь в працях місцевого відділу УККА. За старанням управи відділу, при жертвенній праці голови, були відправлені по церквах панахиди за душу сл. п. полк. А. Мельника, в яких брали участь відділи ОДВУ і УЗХ з своїми прапорами а також численне громадянство. Багато праці вложив відділ у влаштуванні жалібної академії в честь Полковника. Члени управи відділу брали участь в делеґаціях до майора Детройту і ґовернора стейту в справі проголошення українського дня у зв'язку з річницею 22 січня. Відділ придбав у році кількох нових членів. Голова згадував також про працю декого із членів відділу в Українсько-Мічіґенській Лізі, в будинку якої відбувається вся праця відділу. Заохочував, щоб у майбутності всі члени включили себе в ту працю. Секретар В. Маріяш звітував за свою ділянку, а фінансовий секретар І. Кальниченко подав фінансовий звіт, з якого важніші цифри були: сальдо з 1963 року 484 дол., дохід 1964 795 дол., розхід в тім році 459, касове сальдо на біжучий рік 820 долярів. Відділ мав з коляди $ 219.00, членські вкладки $ 55.00, відсотки $ 43.00, решта доходові імпрези. Інші члени управи представили висліди своєї праці. Над звітами була досить жива дискусія. Були нарікання, що не всі члени беруть активну участь в працях відділу, що не можна було нічого зробити в справі організації молоді, що мало писалося в пресі про працю відділу. За Контрольну Комісію звітував її голова Василь Білинський.

На біжучий рік вибрано слідуючу управу: п. М. Дякун — голова, п. С. Левкут — заступник, інж. В. Маріяш — секретар, п. І. Кальніченко — фінансовий, п. П. Грицик — касир, п. О. Червак — господарський, дир. І. Білоус — пресовий, інж. Я. Варивода — організаційний, п. П. Семеґен — бібліотекар, д-р І. Смерека — член. Контрольна Комісія: проф. Василь Білинський і пп. Андрій Колодько та Іван Шуран.

В різних порушено справу бібліотеки, про котру звітував інж. Варивода. Вона вже майже скомплетована і буде в цьому році віддана до ужитку. Деякі члени висказали свій жаль, що зі сторони ЦУ ОДВУ нема дотепер тої помочі в праці, на яку відділ числив. Збори висловили побажання, щоб хтось із ПУН або ЦУ ОДВУ приїхав на кілька днів до нас і поміг полагодити справи, що їх відділ не має змоги полагодити сам. Можна б зробити цікаву імпрезу при помочі передових наших людей з Канади і Америки. Ту справу мусить заініціювати ЦУ ОДВУ, а решту праці може зробити відділ своїми силами. Накінець обговорено працю, що її треба б робити в найближчих тижнях.

І. Б.

ДОПОВІДЬ ПРО ПАТРІЯРХАТ ПРОФ. ЧУБАТОГО В БАЛТІМОРІ

Справа Патріярхату для українців-католиків, видвигнена Верховним Архиепископом, Їх Еміненцією Кардиналом Йосифом Сліпим, на третій сесії Ватиканського Собору, до основ сколихнула життям української спільноти в ЗДА. Ця найважливіша під сучасну пору українська проблема не перестає бути темою щоденних розмов і заінтересувань. Всі говорять про неї

з меншим чи більшим знанням справи.

Саме ця обставина спонукала Екзекутиву 31 Відділу ОДВУ в Балтіморі заініціювати ширші сходини громадянства, з участю запрошеного доповідача, людини в цих справах компетентної, яка подала б нам перегляд наших змагань за створення Патріярхату, як також і теперішні реальні можливості їх успішного завершення.

На доповідача запрошено шановного проф. Миколу Чубатого, визначного українського вченого, історика української Церкви і християнства в Україні. Доповідь відбулася 24 січня в домівці ОУА «Самопоміч». Тема доповіді: «Патріярхат як духова основа самостійности нації». В своїй змістовній доповіді проф. Чубатий докладно пояснив саму побудову патріярхії у системі католицької церкви, проаналізував причини чому саме тепер справа українського католицького Патріярхату є в межах можливости, вкінці вказав на значення, яке мав би факт створення Патріярхату з осідком у Києві. З хвилиною постання такого Патріярхату столиця України, Золотоверхий Київ, став би нарівні з такими патріяршими містами як Царгород, Єрусалим та інші.

По доповіді вив'язалась цікава дискусія, якою проводив голова місцевого Відділу ОДВУ Петро Войтович. В дискусії забирали слово: п. Д. Пісецький, інж. В. Татчин, інж. О. Зінкевич, інж. О. Стельмах, д-р Ю. Криволап, д-р О. Дерій, інж. В. Сушко та п. К. Баб'як.

Всі дискутанти згідні були в тому, що треба посилити чуйність і не дати завести себе на манівці непорозумінь, щоб і цим разом не повторилась історія з першої половини 17-го століття, коли так легкодушно прогайновано золоту нагоду створити Український Патріярхат у Києві і раз на все покінчити з розбиттям, що його наносить нам двоподіл религії. **П.-вич**

— *** —

ГОЛОВА ЦУ ОДВУ ВІДВІДАВ 52-ИЙ ВІДДІЛ ОДВУ В ЧІКАҐО

В неділю 21 лютого ц. р. до нас загостив голова ЦУОДВУ — д-р Гнатюк. Відвідини були такі несподівані, що ми не мали часу повідомити всіх наших членів 52-го Відділу ОДВУ. Тому рішено, що зустріч повинна відбутися в гостинному домі нашого голови п. Й. Нісевича, куди д-р Гнатюк приїхав у товаристві ред. М. Панасюка та п. М. Лаби.

Ред. Панасюк нас познайомив із Шановним Гостем. В милій виміні думок перед нашими очима мов на фільмовій плівці проходила вся наша активна частина української еміґрації.

Створюється горде почуття, а разом і щире признання вдячности, що є «хтось», що повсякчасно про нас думає, плянує і старається ці пляни провести в життя.

Д-р Гнатюк уважно прислухався і стежив за кожним словом Й. Нісевича, голови Відділу, коти цей у півформальному звітуванні з'ясував сьогоднішній стан нашого Відділу.

Після короткого виступу автора цих рядків, слово забрав С. Сущик; він звернув увагу на моральний стан Організації, висловлюючи думку, що Організація повинна придержуватися прямолінійности так на зовнішньому, як і на внутрішньому відтинкові.

Д-р Гнатюк в коротких і дуже речевих словах старався знайти цей середник, яким можна б дати пораду тим, що її найбільше потребують. Голова ЦУ дорожить кожним членом Організації, за його словами, це є наш найбільший скарб, і тому його потрібно зберігати, згуртувати, а не розпорошувати. Бувають моменти, що інколи член попадає в стан духової депресії і тим самим він на певний час стає пасивним в даному відділі, або навіть і до всього українського організованого життя. Ми всі повинні щиро допомогти якнайскоріше дану людину повернути до активного життя.

Відвідини д-ра Гнатюка в нашому Відділі залишили дуже приємне і позитивне враження, особливо для учасників описуваної зустрічі.

***

НОВА УПРАВА 2-ГО ВІДДІЛУ ОДВУ В ЧІКАҐО

На Загальних Зборах 2-го Відділу ОДВУ дня 7-го лютого ц. р., вибрано Управу на діловий 1965/66 рік в слідуючому складі:

Д-р А. Гаєцький — голова, Микола Яшко — заступник голови і реф. зовнішних зв'язків, Михайло Панасюк — секретар, Василь Федорів — скарбник, Степан Маланчук — орг. реф., В. Кузик — реф. молоді, інж. Д. Пілецький — прес. реф., Юрій Буксар — імпрезовий, П. Патуляк — господар. До Контрольної Комісії увійшли: інж. Володимир Бережан — голова, члени — Юліян Юринець і Г. Василів.

***

В ДЕНЬ 25-ЛІТТЯ ШЛЮБУ ВШ. ПАНСТВА КІНТЕРІВ

вітаємо Вас від щирого серця та бажаємо Вам щастя і багато успіхів у Вашому родинному житті. Нехай Всевишній благословить Вас благодарністю і добрив здоров'ям.

З цеї нагоди складаю 10 дол. на ПФ «СУ».

Степан Паньків з Родиною

Зі свого боку поздоровляємо Панство Кінтерів всім добром, а п. С. Панькову щиро дякуємо за пожертву на розбудову журналу.

Редакція

Independent Ukraine

2315 WEST CHICAGO AVENUE

CHICAGO 22, ILLINOIS, U. S. A.

Return and Forwarding Postage Guaranteed